

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Випускна робота бакалавра
на тему «Фінансове планування діяльності підприємства
(на матеріалах ТОВ «Роберт Бош Лтд»)

Виконала: студентка 4-го курсу,
групи 402-ЕФ
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
Хилюк О. І.
Керівник: к.е.н., доцент Свистун Л. А.
Рецензент: Кулакова С.Ю.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень
із праць інших авторів без відповідних
посилань
Хилюк О. І.
Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі
Хилюк О. І.

Полтава, 2023 року

АНОТАЦІЯ

Хилюк О.І. «Фінансове планування діяльності підприємства (на матеріалах ТОВ «Роберт Бош Лтд»)). Рукопис. Випускна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023.

Робота викладена на 128 сторінках друкованого тексту і складається зі вступу, трьох розділів, 6 додатків, містить 32 таблиці, 40 рисунків і список використаної літератури з 65 найменувань.

Ключові слова: фінансове планування, бюджетування, фінансовий план, аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, процес організації фінансового планування, планові показники.

Об'єкт дослідження – процес фінансового планування в товаристві з обмеженою відповідальністю «Роберт Бош Лтд».

Предмет дослідження: теоретичні і практичні аспекти, пов'язані із поточним фінансовим плануванням на підприємстві.

Мета роботи – дослідження теоретичних і практичних основ організації фінансового планування на підприємстві та пошук ефективних і оптимальних шляхів його запровадження.

У випускній роботі розглянуто теоретичні аспекти організації фінансового планування на підприємстві; визначено види фінансових планів і послідовність їх розробки; здійснено аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд»; досліджено проблемні аспекти фінансової діяльності підприємства; обґрунтовано шляхи запровадження фінансового планування на ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Одержані результати можуть бути використані для організації процесу фінансового планування на ТОВ «Роберт Бош Лтд» та для пошуку можливих напрямів удосконалення цього процесу.

ABSTRACT

Hylyuk O.I. "Financial planning of the company's activities (based on the materials of Robert Bosch Ltd. LLC)". Manuscript. Graduation thesis for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 "Finance, banking and insurance" - National University "Poltava Polytechnic named after Yury Kondratyuk", 2023.

The work is laid out on 128 pages of printed text and consists of an introduction, three chapters, 6 appendices, contains 32 tables, 40 figures and a list of used literature with 65 titles.

Key words: financial planning, budgeting, financial plan, analysis of the production and economic activity of the enterprise, the process of organizing financial planning, planned indicators.

The object of the research is the process of financial planning in the limited liability company Robert Bosch Ltd.

Research subject: theoretical and practical aspects related to current financial planning at the enterprise.

The purpose of the work is to study the theoretical and practical foundations of the organization of financial planning at the enterprise and search for effective and optimal ways of its implementation.

In the final paper, the theoretical aspects of the organization of financial planning at the enterprise were considered; the types of financial plans and the sequence of their development are defined; an analysis of the production and economic activity of Robert Bosch Ltd LLC was carried out; problematic aspects of the enterprise's financial activity were investigated; ways of introducing financial planning at Robert Bosch Ltd. LLC are substantiated.

The obtained results can be used to organize the financial planning process at Robert Bosch Ltd. LLC and to search for possible ways to improve this process.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	5
1.1. Сутність та зміст фінансового планування на підприємстві.....	5
1.2. Види планів і послідовність їх розробки.....	17
1.3. Організація процесу планування на підприємстві та контроль планової діяльності.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «РОБЕРТ БОШ ЛТД».....	37
2.1. Характеристика діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд»	37
2.2. Дослідження динаміки, структури, ефективності використання майна та капіталу підприємства.....	47
2.3. Визначення типу фінансової стійкості, аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд».....	63
2.4. Оцінка ділової активності та ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства.....	73
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В ТОВ «РОБЕРТ БОШ ЛТД».....	91
3.1. Організація процесу фінансового планування на ТОВ «Роберт Бош Лтд»	91
3.2. Планування і бюджетування як інструменти підвищення ефективності діяльності підприємства.....	106
ВИСНОВКИ.....	115
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	122
ДОДАТКИ.....	128

				ВР 402-ЕФ 18092						
	П. І. Б.	Підпис	Дата							
<i>Розроб.</i>	<i>Хилюк І.О.</i>			Фінансове планування діяльності підприємства (на матеріалах ТОВ «Роберт Бош Лтд»)						
<i>Перевір.</i>	<i>Свиштун Л.А.</i>									
<i>Н. Контр.</i>	<i>Свиштун Л.А.</i>									
<i>Затверд.</i>	<i>Птащенко Л.О.</i>									
				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%;">Літ.</td> <td style="width: 25%;">Арк.</td> <td style="width: 50%;">Акрушів</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">128</td> </tr> </table> Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування	Літ.	Арк.	Акрушів		3	128
Літ.	Арк.	Акрушів								
	3	128								

ВСТУП

В сучасних умовах підприємствам притаманні самостійність, власна відповідальність за результати фінансово-господарської діяльності, але разом з цим, виникає об'єктивна потреба постійного контролю, аналізу, коригування й прогнозування змін фінансового стану та оцінки фінансових можливостей на майбутнє. Одним із механізмів фінансового управління, який дозволяє керівництву своєчасно реагувати на несподівані зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, аби підтримувати ліквідність підприємства на достатньому рівні, є ефективне фінансове планування.

У зв'язку з цим набуває актуальності проблема використання фінансового планування як функції управління фінансами підприємства. Недостатність законодавчої та нормативної бази з питань фінансового планування, існування нечіткої системи підготовки і передачі планової інформації, відсутність єдності у теоретично-методологічних підходах до розвитку планування, обліку та аналізу економічних показників стримують впровадження фінансового планування на вітчизняних підприємствах.

Окремі методологічні, методичні й організаційні аспекти фінансового планування досліджуються такими українськими та зарубіжними вченими як: І. Бланк, В. Борисова, Г. Висоцький, В. Опарін, О. Орлов, В. Бочаров, Р. Брейлі, І. Брігхем, Дж. Ван Хорн, Дж. Вахович, У. Кінг, Дж. Сігел, А. Тейлор, Дж. Фіннерті, Дж. Шим та ін. Та єдиної точки зору щодо трактування сутності фінансового планування у роботах цих авторів, на жаль, не виявлено.

Метою даної випускної роботи є дослідження теоретичних і практичних основ організації фінансового планування на підприємстві та пошук ефективних і оптимальних шляхів його запровадження.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі необхідно виконати ряд завдань: висвітлити теоретичні аспекти організації фінансового планування на підприємстві; з'ясувати сутність та зміст фінансового планування на підприємстві; розглянути види фінансових планів і послідовність їх розробки; ознайомитись із організацією та контролем процесу планування на підприємстві; здійснити аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства; дослідити проблемні аспекти фінансової діяльності досліджуваного підприємства; обґрунтувати шляхи запровадження фінансового планування на даному підприємстві; здійснити.

Об'єкт дослідження бакалаврської роботи – процес фінансового планування в товаристві з обмеженою відповідальністю «Роберт Бош Лтд».

Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти, пов'язані із поточним фінансовим плануванням на підприємстві.

Методи проведення дослідження: аналітичний, економіко-математичний, статистичний, коефіцієнтний, факторного аналізу. Методологічною основою дослідження послужили праці таких авторів як Г.О. Крамаренко, О.Г. Біла, В.М. Нелеп, О.Д. Данілов, Г.М. Тарасюк.

Інформаційною базою є законодавчі акти, монографічні дослідження, періодична економічна література в галузі фінансового планування, аналітичні дані, отримані під час проходження переддипломної практики.

В першому розділі роботи розглянуто теоретичні основи організації фінансового планування на підприємстві, а саме досліджено сутність і зміст даного поняття та зроблений акцент на видах планів та послідовності їх розробки.

У другому розділі здійснено аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд», де на основі фінансової звітності проведено повний фінансовий аналіз даного суб'єкта підприємництва.

В третьому розділі запропоновано шляхи запровадження організації фінансового планування на досліджуваному підприємстві,.

Практична значимість бакалаврської роботи полягає у можливості застосування отриманої інформації щодо дослідження фінансового стану та

процесу організації фінансового планування в практичній діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність та зміст фінансового планування на підприємстві

Важливою частиною господарської діяльності є планування. Успішно працюючі підприємства здійснюють не тільки довгострокове планування, але і детальну розробку поточних (оперативних) планів по кожному підрозділу. Календарні плани (річні, піврічні, квартальні, місячні, декадні) конкретизують цілі і завдання підприємства (включають відомості про замовлення, про забезпеченість їх матеріальними ресурсами, про ступінь завантаження виробничих потужностей, заміну обладнання, оновлення продукції, навчання працівників тощо).

План потрібний не тільки великим, а й середнім, малим підприємствам. Використання трудових та матеріальних ресурсів регламентуються нормами і нормативами. Нормативність встановлює вимоги до ефективності використання ресурсів та результатів господарювання [3].

Багаторічний досвід закордонних та українських підприємств довів, що недооцінка планування в умовах ринку, зведення його до мінімуму частіше за все призводить до значних економічних втрат.

Процес фінансового планування впливає на всі сторони діяльності підприємства через вибір об'єктів фінансування, скерування коштів, сприяє раціональному використанню фінансових ресурсів. Визначенням поняття фінансове планування займалося багато науковців, які трактували по різному його суть. Думки авторів стосовно даного поняття відображено в таблиці 1.1.

Підсумовуючи підходи науковців до змісту поняття «фінансове планування», можна дати наступне його визначення: – це процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників для забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності у перспективі.

Таблиця 1.1

Визначення поняття фінансове планування

Автор	Визначення
О.Д. Данілов, Т.О. Паєнко [26, с.200]	це процес систематичної підготовки управлінських рішень, які прямо чи опосередковано впливають на обсяги фінансових ресурсів, узгодження джерел формування та напрямів використання згідно з виробничими, маркетинговими планами, а також величину показників діяльності підприємства в плановому періоді і які забезпечують вирішення завдань найбільш раціональним шляхом
М.М. Бердар [8, с.287]	це процес розробки системи фінансових планів і планових показників по забезпеченню розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності в майбутньому
Н.О. Власова [18, с.198]	процес визначення обсягів та джерел надходження фінансових ресурсів у плановому періоді, а також обґрунтування напрямів їх використання
О.С. Філімоненков [73, с.393]	це процес визначення об'ємів надходження відповідних видів фінансових ресурсів (прибутку, амортизації та ін.) та їх розподілу за напрямком використання у запланованому році (періоді)
А.М. Поддєрьогін [54, с. 329]	це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому році
Г.О. Крамаренко [38, с. 161]	це науковий процес обґрунтування на визначений період руху фінансових ресурсів підприємства та відповідних фінансових відносин. Фінансове планування – це процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників для забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності у перспективі
Г.А. Семенов, В.З. Бугай, А.Г. Семенов, А.В. Бугай [75, с. 325]	це процес систематичної підготовки управлінських рішень, які прямо чи опосередковано впливають, на обсяги фінансових ресурсів, узгодження джерел формування та напрямів використання згідно з виробничими, маркетинговими планами та показниками діяльності підприємства у плановому періоді і які забезпечують вирішення завдань найбільш раціональним шляхом
Р. Брейлі, С.Майерс [15]	це процес який складається із: 1) аналізу інвестиційних можливостей поточного фінансування, 2) прогнозування наслідків рішень, 3) обґрунтування можливих варіантів для включення їх до фінансового плану, 4) оцінку відповідності результатів, досягнутих корпорацією, параметрам фінансового плану

В.В. Бочаров, В.С. Леонт'єв [14, с.463-464]	це визначення обсягів фінансових ресурсів, капіталу на основі прогнозування грошових потоків за рахунок власних, позикових та залучених з фондового ринку джерел фінансування.
---	--

Узагальнюючи погляди науковців стосовно сутності поняття «фінансове планування» можна виділити такі його характерні риси (рис.1.1) [26].



Рис. 1.1. Характерні риси фінансового планування

Техніка фінансового планування починається з визначення цілей фінансової політики підприємства, розроблення фінансової стратегії і тактики. Головною метою фінансової політики підприємства є підвищення ефективності системи управління фінансами, а головними завданнями – максимізація прибутку, оптимізація витрат та структури капіталу, забезпечення його фінансової стійкості, досягнення прозорості фінансового стану, забезпечення

інвестиційної привабливості підприємства та створення ефективного механізму управління останнім [6].

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання повинна здійснюватися прогнозовано. Прогнозована діяльність є передбачуваною, ґрунтується на багатоваріантному науковому дослідженні напрямів, обсягів, ресурсних можливостей і очікуваних фінансових результатів, що мінімізує ризик втрат авансованого капіталу. Прогнозована діяльність пов'язана з фінансовим плануванням і прогнозуванням, яке передбачає розробку фінансової стратегії підприємства на близьку і далеку перспективу [11].

Фінансова стратегія охоплює всі види фінансової діяльності:

1. Формування, розміщення та використання власного і залученого капіталу.
2. Ресурсне забезпечення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
3. Створення передумов фінансової стійкості підприємства на ринкових засадах.
4. Забезпечення високих кінцевих фінансових результатів та ефективне використання чистого прибутку.

Фінансове планування пов'язане з ресурсним фактором – формуванням, розміщенням і використанням фінансових ресурсів та отриманням прогнозованого чистого доходу і прибутку на вкладений у господарську діяльність капітал.

Об'єктом фінансового планування на підприємствах є грошові доходи і витрати господарської діяльності та власний, позичений і залучений капітал, призначені для фінансування операційної та інвестиційної діяльності і заходів соціального спрямування [37].

Метою фінансового планування є економічне обґрунтування потреби підприємства в капіталі для забезпечення виконання прогнозованих бізнес-планом обсягів операційної та інвестиційної діяльності, ув'язування її з наявним та реально можливим до залучення капіталом з таким розрахунком, щоб підприємство, забезпечуючи безперервний рух капіталу, могло виконувати

заплановані обсяги діяльності і отримати чистий прибуток в розмірі, достатньому для економічного і соціального розвитку підприємства в поточному і наступному періодах.

Фінансове планування є складовою управління фінансовими ресурсами, процесом оцінки потреби у грошових коштах на всіх етапах фінансово-господарської діяльності підприємства, а також визначення оптимальної структури джерел формування фінансових ресурсів. Фінансове планування – це процес оцінки фінансових ресурсів, необхідних для підприємства, і своєчасного визначення методів фінансування [7].

Основним завданням фінансового планування є ресурсне збалансування видатків, передбачених планом з усіх напрямів діяльності, забезпечення передумов рентабельної роботи підприємства, фінансової стійкості, платоспроможності, кредитоспроможності та ліквідності боргових зобов'язань впродовж планового періоду.

Ознайомимось із завданнями фінансового планування (рис. 1.2) [26].

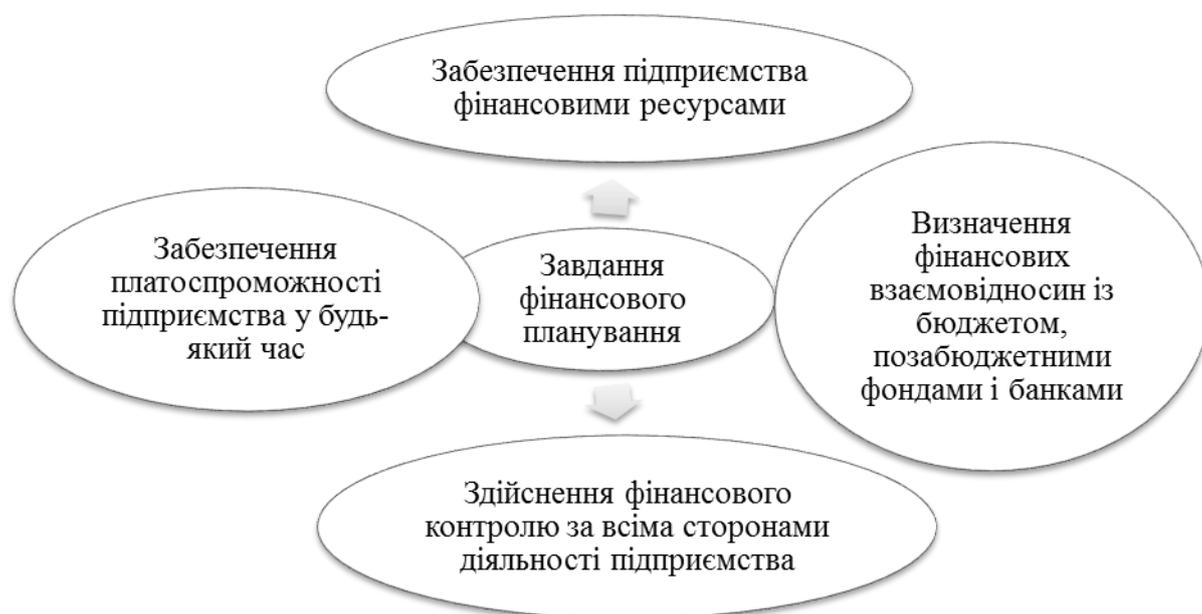


Рис. 1.2. Завдання фінансового планування

Фінансовий план необхідно розглядати як основний розділ плану економічного і соціального розвитку підприємства (бізнес-плану), з одного боку, і як самостійний план формування і використання капіталу підприємства, – з

іншого. Фінансовий план є важливим інструментом управління капіталом підприємства.

Розробка фінансового плану здійснюється на певних принципах представлених на рисунку 1.3 [9].

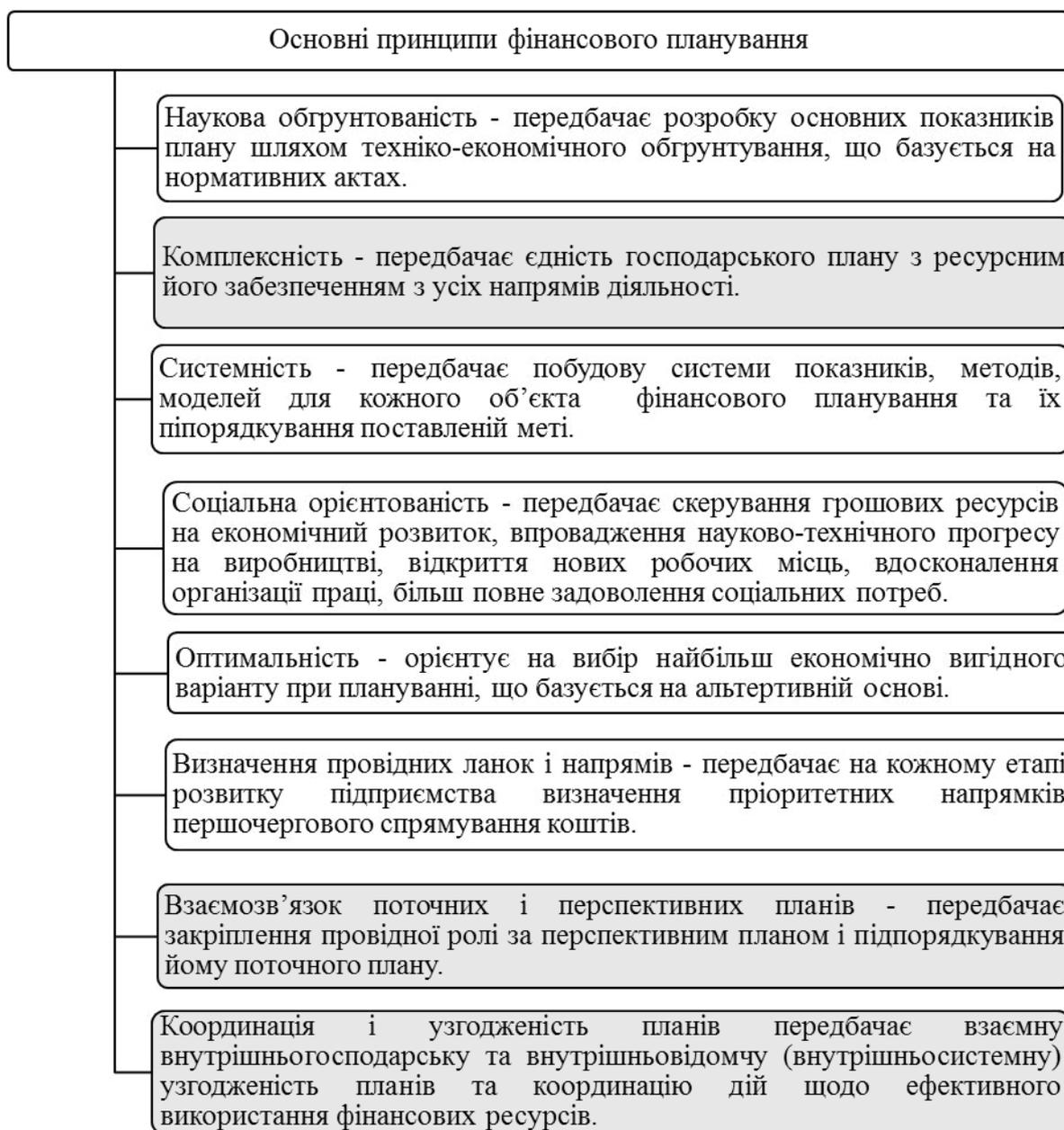


Рис. 1.3. Основні принципи фінансового планування.

Кожен з названих принципів відображає певну особливість процесу планування, а їх комплексне застосування сприяє розробці економічно обґрунтованого фінансового плану підприємства.

Варто зауважити, що наведений перелік принципів не є вичерпним. Процес фінансового планування є динамічним і постійно вдосконалюється. Це творчий процес, який вимагає моделювання, глибокого всебічного аналізу, співставлення, легко передається перенесенню в ЕОМ, що потребує індивідуального підходу, спонукає деталізації та доповненню названих принципів фінансового планування.

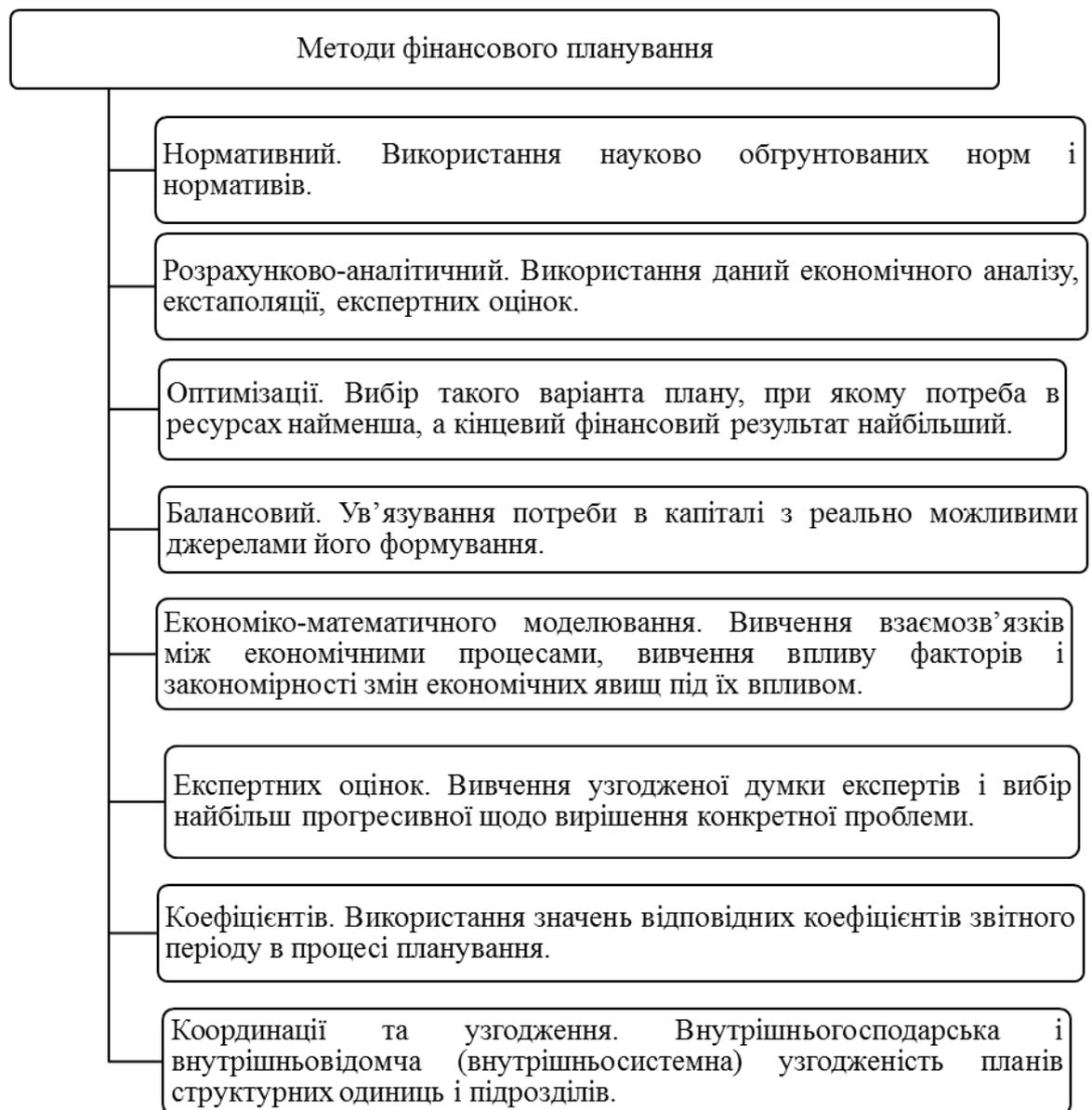


Рис. 1.4. Методи фінансового планування та їх зміст

В процесі фінансового планування використовуються найчастіше такі методи, як нормативний, розрахункового-аналітичний, оптимізації, балансовий,

економіко-математичного моделювання, експертних оцінок, коефіцієнтів, програмно-цільовий (рис. 1.4) [9].

Нормативний метод ґрунтується на застосуванні заздалегідь установлених норм та нормативів: тарифних ставок, нормативів оборотних коштів, норм амортизаційних відрахувань та ін. Є нормативи які встановлюються державою (норми податкової амортизації, ставки податків і зборів тощо) та нормативи, які встановлюються самим підприємством (норми потреб в оборотних коштах, норми кредиторської заборгованості, нормативи запасів тощо).

Нормативний метод планування є найпростішим, оскільки знаючи норматив і об'ємний показник можна легко розрахувати плановий показник.

Розрахунково-аналітичний метод передбачає здійснення розрахунку планового показника на основі досягнутого розміру фінансового показника, прийнятого за основу, і індексів його зміни у плановому періоді. Цей метод широко використовується тоді, коли відсутні нормативи аналізованих показників, а зв'язок між показниками може бути встановлений на основі аналізу їх динаміки та факторного аналізу.

Етапи реалізації розрахунково-аналітичного методу (див. рис 1.5) [26].

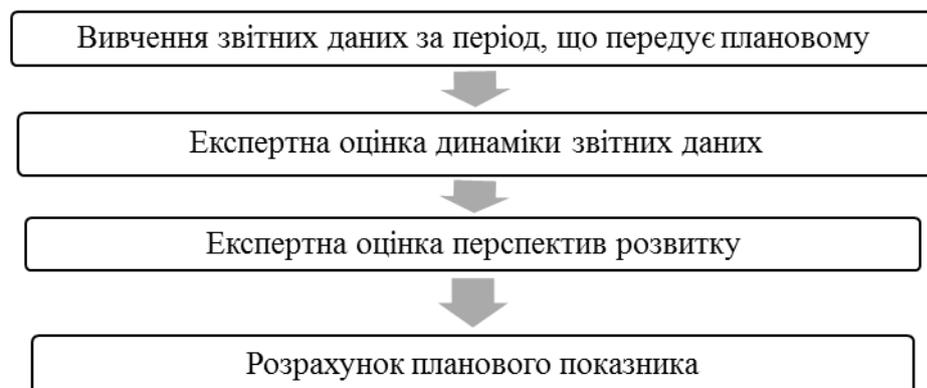


Рис. 1.5. Етапи розрахунково-аналітичного планування

Сутність балансового методу полягає в тому, що шляхом планування балансів досягається ув'язування наявних фінансових ресурсів і фактичної потреби в них. Найчастіше цей метод використовується при плануванні розподілу прибутку, плануванні надходжень до фінансових фондів – резервного, страхового та ін [63].

Сутність методу оптимізації планових рішень полягає у розробці кількох варіантів планових розрахунків, для того, щоб вибрати оптимальний. Критерії оптимізації можуть бути різними і залежать від цілей підприємства:

1. Мінімум витрат.
2. Максимум приведенного прибутку.
3. Мінімум вкладеного капіталу за найбільш ефективного результату.
4. Мінімум поточних витрат.
5. Максимум прибутку на гривню вкладеного капіталу.

Сутність методу економіко-математичного моделювання полягає у тому, що воно дає змогу знайти кількісне вираження взаємозв'язків між фінансовими показниками і визначеними чинниками. Цей зв'язок виражається через економіко-математичну модель, яка є точним описом економічного процесу. До моделі включаються тільки основні чинники. Будуватися модель може за функціональним або кореляційним зв'язком. Функціональний зв'язок виражається рівнянням виду:

$$Y = f(x), \quad (1.1)$$

де Y – залежна (результуюча) змінна;

x – незалежна змінна (фактор).

На сьогоднішній день побудова економіко-математичних моделей та їх практичне застосування здійснюється за допомогою програмних засобів, серед яких найпоширенішими є Microsoft Excel, Stata, Statistica та ін. Процес побудови економіко-математичної моделі складається з етапів (рис. 1.6) [26].

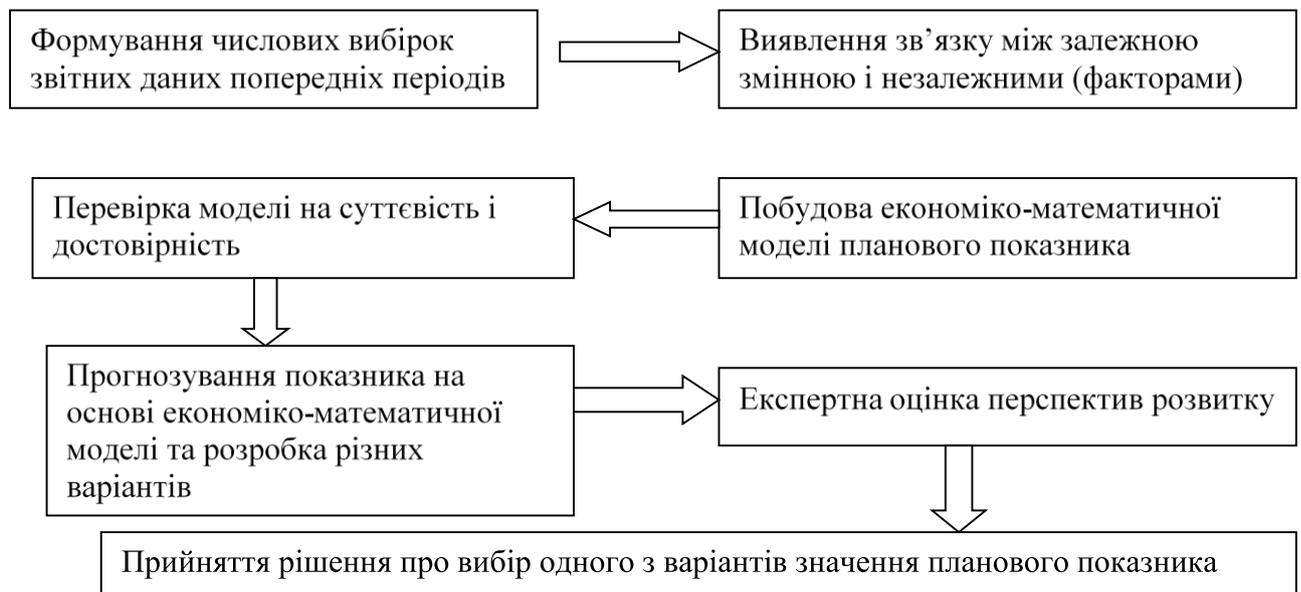


Рис. 1.6. Етапи визначення планового показника за допомогою економіко-математичного моделювання

Також розрізняють:

1. Послідовне планування (новий план складається після закінчення терміну дії попереднього).
2. «Ковзне» планування проводиться після закінчення строку, що діє, потім проводиться його ревізія на період, що залишився і складається новий на період після закінчення всього терміну попереднього.
3. Жорстке планування (конкретно вказуються всі цілі і заходи).
4. Гнучке планування (враховується можливість виникнення неоднозначних умов і перегляду плану з їх урахуванням).

Експертні методи, що базуються на суб'єктивній інформації, яку надають спеціалісти-експерти в процесі систематизованих процедур виявлення й узагальнення їхньої думки щодо майбутнього стану справ. Для цих методів є характерним передбачення майбутнього на основі як раціональних доказів, так і інтуїтивних знань. Вони, як правило, мають якісний характер. До цих методів належать такі:

1. Прямі:
 - експертного опитування;

- експертного аналізу, коли експерт чи колектив експертів самі ставлять і вирішують питання, що ведуть до поставленої мети;

2. Зі зворотним зв'язком:

- метод «комісій», що може означати організацію «круглого столу» та інших подібних заходів, у межах яких відбувається узгодження думок експертів;

- метод «мозкових атак», для якого характерні колективна генерація ідей і творче розв'язання проблем.

Вибір того чи іншого методу планування визначається багатьма факторами, а саме: тривалістю планового періоду, вихідною інформаційною базою, цілями і завданнями плану, класифікацією фінансових менеджерів, наявністю програмних продуктів і технічних засобів управління [13].

У процесі фінансового планування складаються різноманітні фінансові розрахунки, таблиці, у яких визначаються результати від продажу продукції, робіт і послуг, здійснюється розподіл виявлених результатів, розраховуються нормативи власних оборотних активів та джерела їх покриття за капітальними вкладеннями. Їх склад залежить від виду фінансового планування.

Планування як форма державного впливу на економіку існує у всіх країнах. Воно органічно вписується в ринковий механізм господарювання. В процесі планування важливо визначити, що і як повинна планувати держава, а що – самі суб'єкти господарювання. Щоб вирішити цю проблему необхідно розглянути види планування.

За змістом і формою прояву розрізняють такі види (форми) планування:

1. З точки зору обов'язковості планових завдань розрізняють директивне та індикативне планування.

Директивне планування – це процес прийняття рішень, які мають обов'язковий характер для об'єктів планування. Директивні плани мали, як правило, адресний характер і відрізнялись надмірною деталізацією. Таке планування може бути ефективним засобом вирішення багатьох завдань, які

мають загальнонаціональне значення, наприклад, у сфері охорони навколишнього середовища, оборони, соціальної політики.

Індикативне планування є найбільш розповсюджена у всьому світі форма державного планування макроекономічного розвитку. Індикативне планування є антиподом директивному тому, що цей план не має обов'язкового до виконання характеру, хоча в ньому можуть бути і обов'язкові завдання. В цілому він має направляючий, рекомендаційний характер. Основне завдання такого планування не тільки в тому, щоб дати кількісну оцінку показників, що характеризують динаміку, структуру та ефективність економіки, а насамперед в тому, щоб забезпечити ув'язку та збалансованість всіх показників розвитку економіки. Індикативне планування має інформаційний, орієнтуєчий характер (контрольні цифри, економічні регулятори).

2. Фінансове планування залежно від напрямку використання джерел інформації поділяється на чотири види (рис.1.7) [26]:

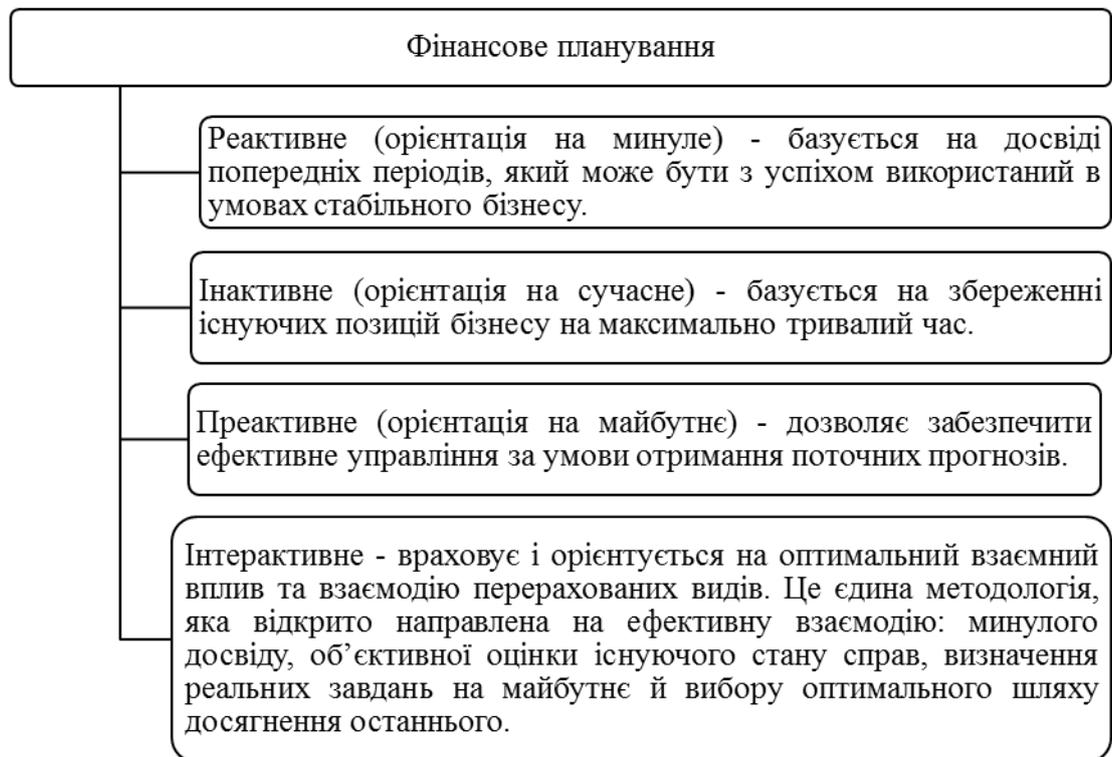


Рис. 1.7. Види фінансового планування залежно від напрямку використання джерел інформації

3. Залежно від терміну, на який складається план, і ступеня деталізації планових розрахунків прийнято розрізняти довгострокове (перспективне), середньострокове і короткострокове (поточне) планування.

Заключним етапом фінансового планування є складання зведеної таблиці – фінансовий план (баланс фінансових ресурсів і витрат) підприємства.

Фінансове планування опосередковує планування маркетингової діяльності підприємства, його плани виробничого, інвестиційного, організаційного та соціального розвитку.

1.2. Види планів і послідовність їх розробки

Фінансове планування є складовою загального процесу управління підприємством, що спрямоване на досягнення його економічних цілей. Враховуючи підпорядкованість цілей у часовій площині, при формуванні системи фінансових планів виділяють фінансове планування, що пов'язано з перспективним, поточним та оперативним розвитком господарюючого суб'єкта.

Початковим етапом фінансового планування є фінансове прогнозування, яке полягає у визначенні можливого фінансового стану підприємства на перспективу. На відміну від фінансового планування, прогнозування передбачає розроблення альтернативних фінансових показників та параметрів, використання яких, відповідно до тенденцій зміни ситуації на ринку, дає змогу визначити один з варіантів розвитку подій та їх вплив на фінансовий стан підприємства. Тобто за фінансового прогнозування оцінюються можливі майбутні фінансові наслідки рішень, які приймаються, а за фінансового планування фіксуються фінансові показники, котрі підприємство намагається отримати в майбутньому, та формалізувати шляхи їх досягнення. Фінансове планування направлене, з одного боку, на запобігання помилкових дій у діяльності підприємства, а з іншого – на зменшення кількості невикористаних можливостей [9].

Сукупність фінансових планів як програми дій та інструментів
управління фінансами підприємства

Види фінансових планів	Короткий зміст фінансових планів
Перспективний фінансовий план	Програма дій на майбутні 5 і більше років щодо забезпечення стабільного економічного і соціального розвитку підприємства
Поточний фінансовий план	Програма дій на поточний рік (квартал) щодо забезпечення фінансовими ресурсами здійснення операційної, інвестиційної та інших видів діяльності підприємства та отримання чистого прибутку в розмірі, не меншому від прогнозованого для реінвестування у перспективному плані
Оперативний фінансовий план	Очікувані на прогнозний відтинок часу грошові надходження за всіма напрямками і передбачувані грошові платежі, балансове ув'язування яких зумовлює прийняття відповідних управлінських рішень (залучення чи вилучення коштів з обороту)

Отже, дані таблиці 1.2 свідчать про те, що перспективне планування охоплює понад 5 років – 10, 15, 20 років. Такі плани визначають довгострокову стратегію підприємства, соціальний, економічний та наукового-технічний розвиток (рис.1.8) [18]. Таке планування потрібно відрізнити від прогнозування.



Рис. 1.8. Етапи розробки фінансової стратегії підприємства

Прогнозування – це процес передбачення, побудований на ймовірності, науково обґрунтованому судженні про перспективи розвитку об'єкта в майбутньому.

Середньострокове планування проводиться на період від 1 до 5 років. На деяких підприємствах середньострокове планування сумісне з поточним. У цьому випадку складається п'ятирічний план, в якому перший рік деталізується до рівня поточного плану і є по суті короткостроковим плануванням [38].

Поточне планування охоплює період до 1 року – піврічне, квартальне, місячне, декадне і добове планування.

Поточне планування фінансової діяльності – формування системи фінансових планів розвитку господарюючого суб'єкта на майбутній період по окремих аспектах його фінансової діяльності, яка дозволяє визначити всі джерела фінансування діяльності підприємства, сформувавши систему його доходів і видатків, забезпечити постійну платоспроможність підприємства, визначити структуру його активів і пасивів на кінець планового періоду [30].

У процесі поточного фінансового планування на підприємстві розробляють декілька видів фінансових планів.

В процесі складання поточного фінансового плану забезпечується:

1. Ресурсне ув'язування:
 - кругообороту виробничих фондів, необхідних для виконання планів операційної діяльності;
 - затрат на відтворення і розвиток матеріально-технічної бази.
2. Ув'язування грошових надходжень і витрат з таким розрахунком, щоб підприємство могло отримати чистий прибуток у розмірі необхідному для:
 - виплати дивідендів власникам капіталу;
 - економічного і соціального розвитку підприємства;
 - створення необхідних фінансових резервів.

Основним завданням складання фінансового плану є ресурсне збалансування видатків, передбачених планом з операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, та забезпечення передумов рентабельної роботи підприємства й отримання прогнозованого чистого прибутку, необхідного для виплати дивідендів власникам капіталу та економічного і соціального розвитку господарюючого суб'єкта [23].

Види фінансових планів наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Види фінансових планів

Вид плану	Мета плану	Показники
План доходів і витрат за основними напрямками господарської діяльності	визначення суми чистого прибутку, яка залишається в розпорядженні підприємства в плановому періоді	обсяг виробництва продукції;
		сума й рівень доходів від реалізації продукції;
		сума постійних витрат; сума й рівень змінних витрат;
		ставки й сума основних податкових платежів;
		сума балансового й чистого прибутку підприємства.
План надходження та витрачання грошових коштів	забезпечення постійної платоспроможності підприємства на всіх етапах планового періоду	у розділі «Надходження коштів» планується залучення грошових активів від реалізації продукції (товарів, послуг), реалізації іншого майна, стягнення простроченої дебіторської заборгованості та з інших джерел;
		у розділі «Витрачання грошових коштів» передбачається використання грошових активів на покупку сировини, матеріалів і товарів; малоцінних і швидкозношуваних предметів; оренду й утримання основних фондів і на інші цілі.
Балансовий план	визначення можливості приросту окремих активів і формування оптимальної фінансової структури капіталу підприємства, яка забезпечує фінансову стійкість його розвитку	під час планування активів оптимізується співвідношення оборотних і необоротних їх видів, а в складі оборотних - окремих їх груп за рівнем ліквідності;
		під час планування пасивів оптимізується співвідношення власних і позикових коштів, а в складі позикових - короткострокових і довгострокових зобов'язань.
План формування й використання фінансових ресурсів	акумуляція та цілеспрямоване витрачання фінансових ресурсів, які забезпечують стратегічний розвиток підприємства в плановому періоді	у розділі «Джерела формування фінансових ресурсів» - показники: сума чистого прибутку, що спрямовується на виробничий розвиток; сума амортизаційних відрахувань; інші джерела формування власних фінансових ресурсів; сума довгострокових кредитів позик, які залучаються; сума короткострокових кредитів і позик, які залучаються, і інші;
		у розділі «Напрямки використання фінансових ресурсів» - показники: капітальні вкладення на розвиток основних засобів; фінансування приросту оборотних активів; вкладення в нематеріальні активи; приріст довгострокових фінансових вкладень та інші.

Інформаційною базою розробки поточного фінансового плану є:

1. Матеріали бухгалтерського обліку, фінансова, податкова і статистична звітність.
2. Матеріали аналізу і оцінки фінансового стану підприємства за останні 3–5 років.

3. Маркетингові дослідження та зовнішні інформативні матеріали про стан і перспективи розвитку економіки регіону і споріднених галузей.

4. Чинні нормативні документи з ціноутворення, складу витрат, оподаткування, грошового обігу і грошових розрахунків, кредитування, аналізу і оцінки фінансового стану і фінансового контролю.

5. Методичні рекомендації з фінансового планування і прогнозування.

Ступінь деталізації показників кожного з видів фінансового плану визначається підприємством самостійно з урахуванням специфіки його діяльності, діючої практики організації фінансового й управлінського обліку[18].

У вирішенні питань підвищення ефективності виробництва велика роль належить оперативному управлінню. З іншого боку, ефективність управління виробничими процесами, регулювання розрахунків з робітниками підприємства, покупцями та постачальниками, ланками фінансово-кредитної системи (бюджетом, централізованими позабюджетними фондами, установами банків та ін.), забезпечення платоспроможності підприємства значною мірою залежить від організації оперативного фінансового планування.

Оперативне фінансове планування є деталізацією (конкретизацією в часі) показників поточного фінансового планування. Квартальні плани в системі оперативного планування деталізуються до місяця, декади або тижня. У складі оперативного фінансового планування передбачається розробка таких документів: балансу надходження грошових коштів підприємства (оперативного фінансового плану); платіжного календаря; касового плану; кредитного плану; валютного плану; податкового календаря [70].

Оперативне фінансове планування включає складання, насамперед, платіжного календаря.

Платіжний календар – це документ, в якому відображаються поточні надходження і витрачання грошових коштів підприємства на певний період часу.

Призначення платіжного календаря – встановлення розмірів поточних витрат та об'ємів надходження грошових коштів, послідовність та строки виконання всіх розрахунків на певний відрізок часу підприємства. Він дає

можливість фінансовим службам підприємства забезпечити своєчасне виконання розрахунків і платіжних зобов'язань, встановлення змін та рівня платоспроможності, а також фінансування нормальної господарської діяльності підприємства у відповідному періоді.

Розраховується платіжний календар на короткі проміжки часу – місяць, п'ятнадцять днів, декада. Найбільш доцільним є складання платіжного календаря на місяць з подекадною розбивкою [10].

У першому розділі показуються всі види витрат (платежів) підприємства за плановий період: витрати на виплату заробітної плати і прирівняних до неї платежів; суми податків і платежів, що сплачуються до бюджету й позабюджетні фонди; витрати на оплату рахунків постачальників за товарно-матеріальні цінності і за надані послуги, а також рахунки постачальників за виконані роботи з капітального ремонту; суми сплаченої простроченої кредиторської заборгованості; суми кредитів і відсотків, що погашаються за ними, та інші види платежів.

У другому розділі відображаються залишки грошових коштів за рахунками в банках та в касі підприємства, а також очікуваних надходжень грошових коштів з різноманітних джерел; надходження у вигляді кредитів банків; інші надходження.

При складанні платіжного календаря використовуються дані обліку операцій за рахунками в банках та в касі підприємства, планові дані про строки випуску і продажу продукції, послуг, договори з постачальниками на поставки матеріальних ресурсів, відомості про термінові і прострочені платежі постачальникам та підрядчикам, встановлені у відповідності з чинним законодавством строки виплати заробітної плати робітникам підприємства, погоджені з податковим органом (встановлені законодавством) строки сплати відповідних податків та платежів у бюджет та позабюджетні фонди, кредитні договори з банками, затверджені розміри видачі, та ін [73].

Співвідношення між двома розділами календаря – надходження та витратами коштів повинно бути таким, щоб забезпечити їх рівність, або, що краще, перевищення надходжень коштів над їх витратами.

Одним із напрямів фінансового управління є бюджетування. Це інтегрована система складання бюджетів, поточного контролю за їх виконанням, обліку відхилень фактичних показників від бюджетних та аналізу причин суттєвих відхилень. При цьому бюджет підприємства є засобом балансування доходів та витрат, надходжень і виплат грошових коштів. В основі концепції бюджетування покладено забезпечення успішного функціонування підприємства способом погодження стратегічних планів з поточними та оперативними; координації й інтеграції поточних планів з різними напрямками бізнесу; створення системи якісного інформаційного забезпечення менеджерів різних рівнів управління в необхідні терміни; створення системи контролю за виконанням фінансових планів.

Бюджетування як систему фінансового управління можна подати у вигляді взаємопов'язаних економічних, аналітичних і фінансових блоків, які об'єднують заходи, необхідні для ефективної діяльності підприємств (рис.1.9) [26].

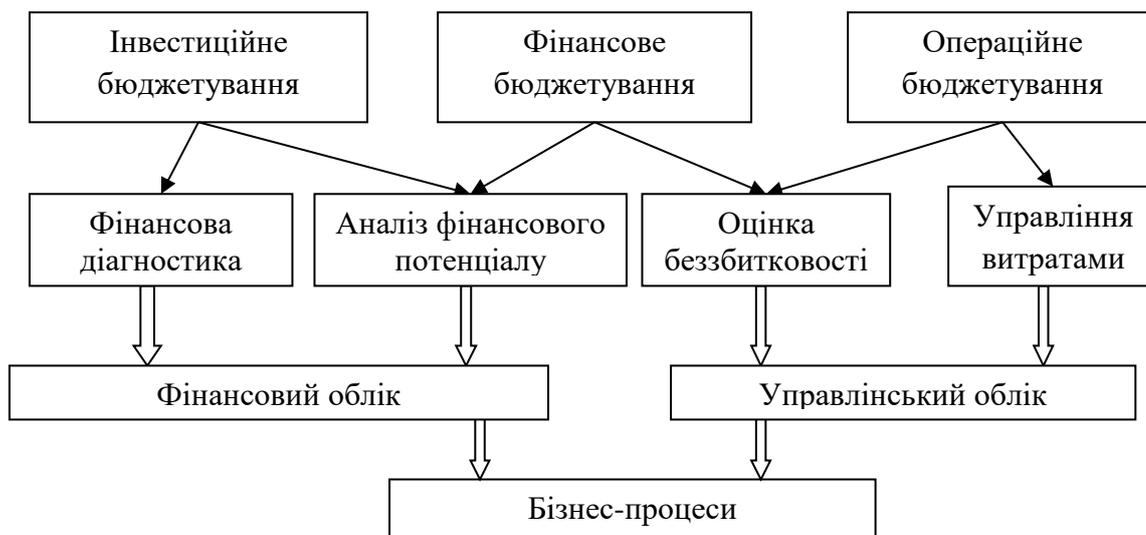


Рис. 1.9. Система бюджетування на підприємстві

Бюджетування, хоч і тісно взаємодіє з плануванням, зокрема фінансовим, але за охопленням елементів з підготовки управлінських рішень має об'ємнішу сферу функціонування. В основі бюджетування покладено інтегрований підхід до основних функцій управління: прогнозування та планування, організації, обліку, контролю, регулювання, аналізу.

Бюджет – оперативний фінансовий план короткострокового періоду (місяць, квартал, півріччя), в якому відображені видатки та надходження коштів по окремих аспектах фінансової діяльності, окремим господарським операціям, окремим проектам [12].

Мета розробки бюджетів – забезпечення виробничо-комерційного процесу необхідними грошовими ресурсами як у загальному обсязі, так і за структурними підрозділами.

Завдання розробки бюджетів – визначення обсягу й структури видатків, забезпечення покриття цих видатків фінансовими ресурсами з різних джерел.

Враховуючи специфіку фінансово-господарської діяльності в межах підприємства складають бюджети, що відрізняються за сферами діяльності, за видами витрат, за широтою номенклатури витрат, методами розробки (рис.1.10) [23].

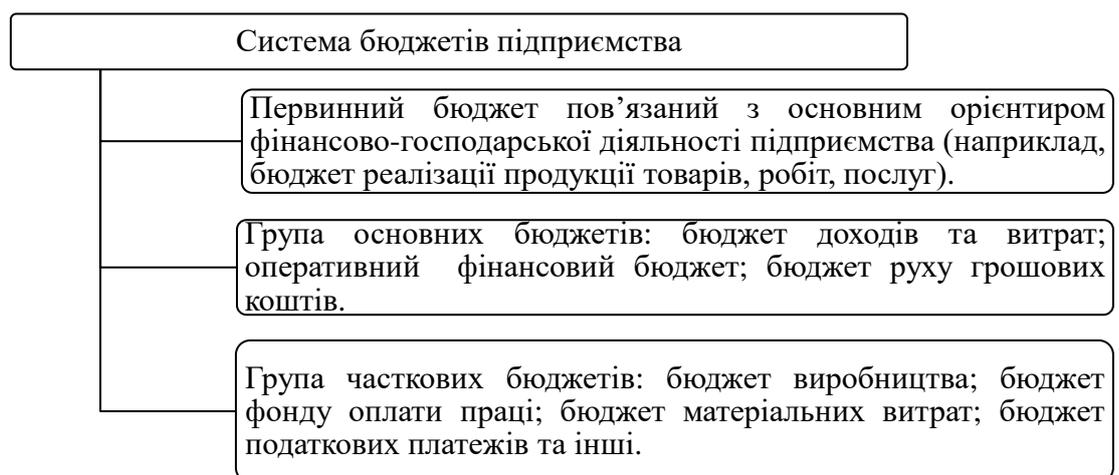


Рис. 1.10. Система бюджетів підприємства

Формування системи бюджетів, що охоплює всю базу фінансових розрахунків, сприяє забезпеченню виробничо-комерційної діяльності підприємства всіма видами ресурсів у необхідному обсязі і визначений термін, чим створює умови для динамічного та ефективного розвитку господарюючого суб'єкта (рис.1.11) [18].

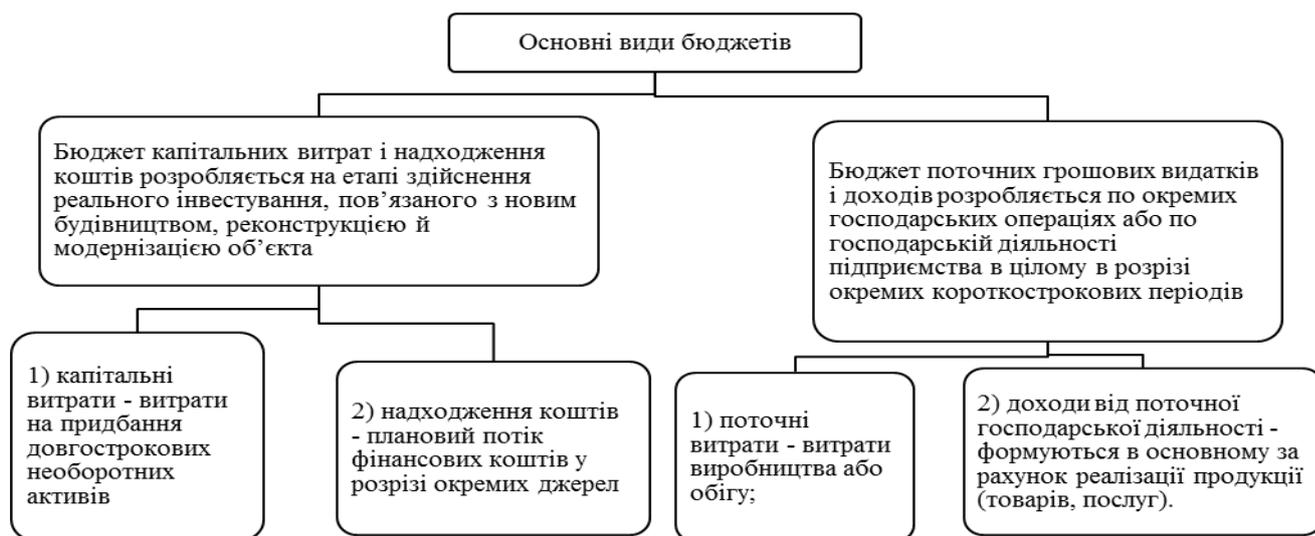


Рис. 1.11. Основні види бюджетів

Під час розробки бюджетів використовується метод «гнучкого бюджету», який передбачає встановлення планових капітальних або поточних витрат у вигляді нормативу видатків, «прив'язаних» до відповідних об'ємних показників діяльності. Оперативні плани складаються на короткий проміжок часу не більше, ніж на п'ять років. Фінансовий план розробляється протягом 8 – 9 місяців. Для цього готується детальна програма послідовності дій (рис. 1.12).



Рис. 1.12. Порядок розробки фінансового плану підприємства

Фінансовий план складається з таких взаємопов'язаних документів:

1. Звіт про зміни фінансового стану.
2. Звіт про капітальні вкладення.
3. Варіанти проектів фінансових звітів.
4. План фінансування із зовнішніх джерел.
5. Прогноз продажу на майбутній період.
6. Баланс поточних коштів.

Отже, необхідність фінансового плану полягає в тому, щоб дати можливість керівництву підприємства бачити, які фінансові ресурси, у яких обсягах і звідки надходять, на які цілі вони витрачаються, виявити резерви збільшення власних фінансових ресурсів, здійснювати режим економії та контролю за цільовим використанням коштів.

Як підсумок варто констатувати, що всі підсистеми фінансового планування взаємопов'язані і взаємообумовлені, планування здійснюється в певній послідовності. Найважливішим етапом планування є прогнозування основних напрямів фінансової діяльності підприємства, здійснюване в процесі перспективного планування. На цьому етапі визначаються завдання і параметри поточного фінансового планування. У свою чергу, базою для розробки оперативних фінансових планів слугує саме поточне фінансове планування.

1.3. Організація процесу планування на підприємстві та контроль планової діяльності

Ефективність системи планування визначається значною мірою рівнем її організації, направленої на раціональне поєднання основних елементів системи планування:

1. Персоналу, який здійснює планування і який сформований в організаційну структуру.
2. Механізму планування.
3. Процесу обґрунтування, прийняття й реалізації планових рішень.

4. Засобів, які підтримують процес планування (інформаційне, технічне, організаційне й логістичне забезпечення).

Система організації планування спрямована на створення найбільш сприятливих умов для удосконалення процесу виробництва й управління підприємством.

При організації розробки плану попередньо визначають:

1. Об'єкти плану – підприємства в цілому, структурні підрозділи або окремі напрямки діяльності, загальні цілі, потенціал тощо.
2. Розробників плану – відповідальних працівників спеціалізовані функціональні служби, зовнішніх консультантів або їх організаційне поєднання у вигляді співпраці.
3. Засоби планування – комп'ютерна техніка, програмне забезпечення тощо.
4. Порядок складання планів: одночасна розробка всіх частин планів у єдиній моделі або послідовне їх узгодження (координація) частин планів і їх об'єднання в зведений план розвитку підприємства.
5. Методи планування – традиційні прийоми і новітні комп'ютерні спеціальні програми.

Організація планово-економічної роботи багато в чому залежить від розміру й типу підприємства. На малих підприємствах зазвичай не існує глибокого поділу управлінських функцій, і вищі керівники самостійно визначають весь процес планування [51].

На великих і середніх підприємствах розробка стратегічних, поточних і календарних планів проводиться з врахуванням прийнятої організаційної структури, розподілу обов'язків між колективами різних служб.

До персоналу, який здійснює планування на підприємстві, відносяться всі спеціалісти, які у тій чи іншій мірі виконують функції планування. Для одних із них планові функції можуть бути основним видом діяльності, а для інших поєднуються з іншими видами діяльності [4].

Апарат працівників, що здійснює планування на підприємстві, функціонує у формі організаційної структури, яка встановлює необхідну кількість

працівників, їх права, обов'язки й відповідальність, вимоги до їх професійного рівня, регламентує лінійні, функціональні й інформаційні зв'язки між працівниками й структурними підрозділами підприємства.

На практиці застосовується три схеми організації роботи по обладнанню планів: централізована – зверху-вниз; децентралізована – знизу-вверх по ієрархічній структурі підприємства; зустрічне планування – круговим способом.

Організаційно-централізоване планування на більшості великих і середніх підприємствах здійснюється «зверху-вниз» (рис.1.13) [70]. При такому підході планові стратегії розробляються на вищому рівні управління, де визначаються цілі, основні напрямки й головні господарські завдання розвитку підприємства й проводиться взаємоузгодження нових пропозицій і механізму їхньої реалізації. Потім ці цілі, завдання й показники в більш деталізованій конкретній формі в міру просування на більш низькі рівні структури управління підприємством включаються в плани підрозділів. Після узгодження планових завдань із конкретними виконавцями плани остаточно затверджуються вищим керівником підприємства.

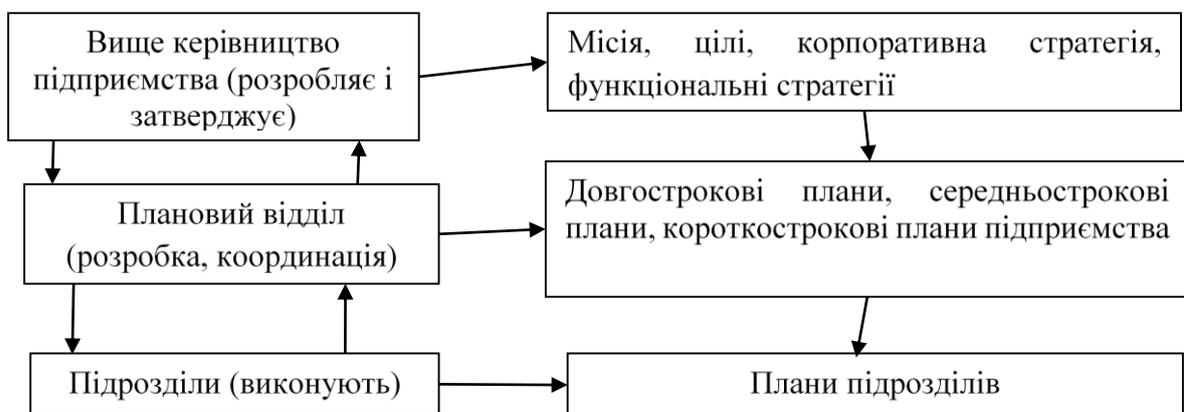


Рис. 1.13. Схема планування «зверху-вниз»

При плануванні «зверху-вниз» базова інформація, завдання кожному підрозділу формується на рівні підприємства в цілому й служить для оперативних підрозділів провідною лінією, а останні являють собою так звані поточні плани. У цьому випадку плановий відділ відіграє важливу роль і є

центрального відділу планування, а оперативні підрозділи мають менші права у формуванні планової політики [45].

Така організація побудована на централізації найважливіших рішень в сфері планування на вищому рівні управління підприємством, разом з тим вона допускає певну самостійність філій, цехів та інших підрозділів у розробці календарних планів на базі показників, єдиних для всього підприємства.

Планування «знизу-вверх» здійснюється від планів на місцях через плани підрозділів до загального плану шляхом погодження, об'єднань і коригувань.

При плануванні «знизу-вверх» плановий відділ підприємства невеликий, інформація накопичується, головним чином, оперативними підрозділами. Цілі, стратегії й виробничі плани формуються підрозділами підприємств. У прерогативу планового відділу входить тільки встановлення форм планових документів і координація планової діяльності оперативних підрозділів. Однак, навіть при плануванні «знизу-вверх» стратегічні ідеї можуть бути висунуті керівництвом підприємства. Тому планування «знизу-вверх» означає тільки те, що план в більшій мірі складається на нижчому рівні, але зовсім не означає, що ідеї формуються знизу (рис.1.14) [70].

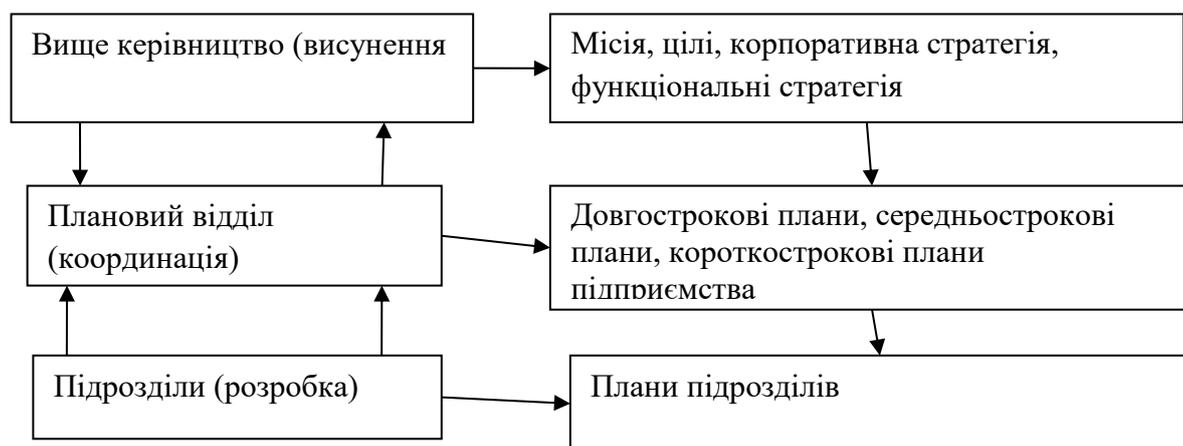


Рис. 1.14. Схема планування «знизу-вверх»

Зустрічне (інтерактивне) планування являє собою «середнє» між двома описаними вище схемами. У процесі, що відбувається зверху вниз, здійснюється попереднє планування за головними цілями і складання загального плану на рівні управління підприємством. На більш низьких рівнях цей план конкретизується. Потім починається зворотній хід планування знизу вгору. При

цьому в план вбудовується більш ефективні рішення й усуваються розбіжності між частинами єдиного об'єкта планування. Відповідно до обставин може бути здійснений багаторазовий інтерактивний процес узгодження плану [66].

У світовій практиці спостерігається перехід від планування «знизу-вверх» до планування «зверху-вниз» або до інтерактивного.

Планування як ціленаправлена діяльність людей повинне носити творчий характер, враховувати інтереси всіх учасників планової діяльності. Планування як систематичний процес управління підприємством має свою технологію, яка являє собою послідовність робіт, які виконуються при складанні плану і її варто дотримуватись.

Процес планування діяльності підприємства повинен включати такі основні етапи (рис.1.15) [70].

Перший етап передбачає проведення дослідження зовнішнього середовища і внутрішніх можливостей підприємства, його виробничого та ресурсного потенціалу перспектив його розвитку.

Другий етап – фактично це визначення основних орієнтирів діяльності, а саме місії та стратегічних цілей діяльності.

На даному етапі формуються головні стратегічні цілі діяльності підприємства. Загальні цілі уточнюються, конкретизуються, будується так зване «дерево цілей» - система цілей, що побудована по принципу виділення цілей різного порядку та їх логічного взаємозв'язку.

Інколи етап встановлення цілей передує аналізу середовища та визначає основні напрями його проведення.

На третьому етапі порівнюються стратегічні цілі та результати вивчення факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які можуть обмежувати досягнення цілей, визначається розрив між ними. За допомогою різних варіантів стратегічного аналізу формуються різноманітні варіанти стратегії.

Четвертий етап. Визначення однієї з альтернативних стратегій та її опрацювання, розробка прогнозів.

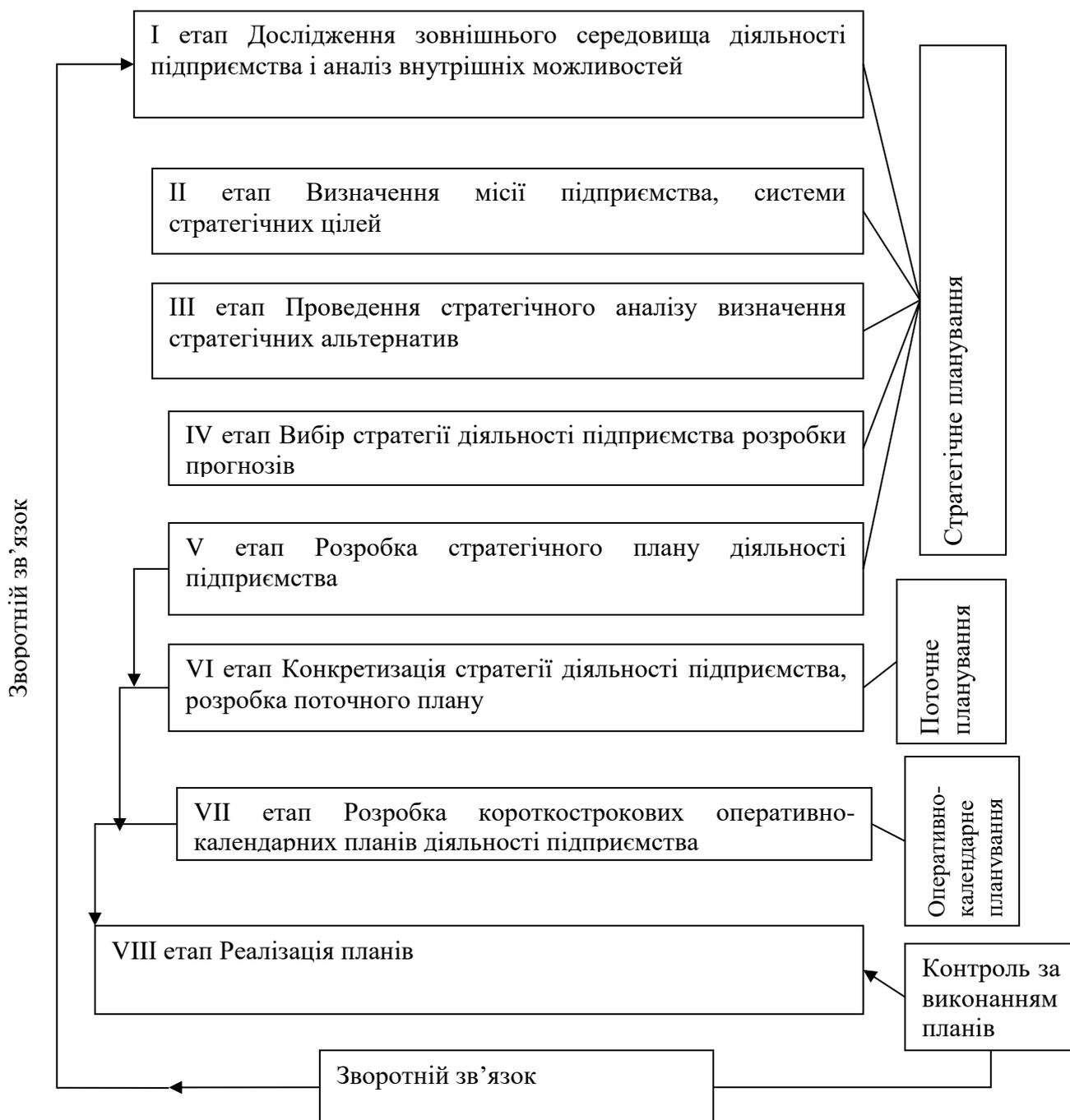


Рис. 1.15. Основні етапи розробки планів підприємства

Визначається одна альтернативна стратегія, при цьому варто враховувати, що різні варіанти планів з різним ступенем успіху ведуть до досягнення мети. Отримані у процесі пошуку альтернативні планові показники створюють основу для наступної фази планування – оцінки та прийняття планів.

П'ятий етап. Розробка варіанту стратегічного плану при визначеній стратегічній меті діяльності підприємства з урахуванням реальних можливостей та змін зовнішніх факторів. Оцінивши всі альтернативні варіанти розвитку

підприємства, їхню ефективність та продуктивність, вибирають один найкращий варіант розвитку.

Шостий етап. Поточне планування діяльності підприємства. Розробка середньострокових планів, в яких встановлюється послідовність та терміни досягнення окремих цільових стратегічних показників у рамках окремих часових періодів, визначаються планові параметри діяльності структурних підрозділів підприємства, і підприємства в цілому, рівень результативності діяльності.

Сьомий етап. На основі середньострокових планів розробляються річні, квартальні, місячні плани, тобто здійснюється оперативно-календарне планування.

Восьмий етап – діяльність по реалізації планів, результатом якої є фактичне виконання планових завдань та отримання реальних комерційних та соціальних результатів діяльності. В процесі реалізації планів і після їх виконання здійснюється контроль за виконанням планів та проводиться їх коригування.

Отже, процес розробки фінансових планів складається з декількох взаємопов'язаних етапів та потребує постійного корегування і контролю.

Виходячи із аналізу основних етапів розробки планів діяльності підприємства можна виокремити основні стадії процесу (технології) планування та визначити відповідні результати планової діяльності (рис. 1.16) [18].

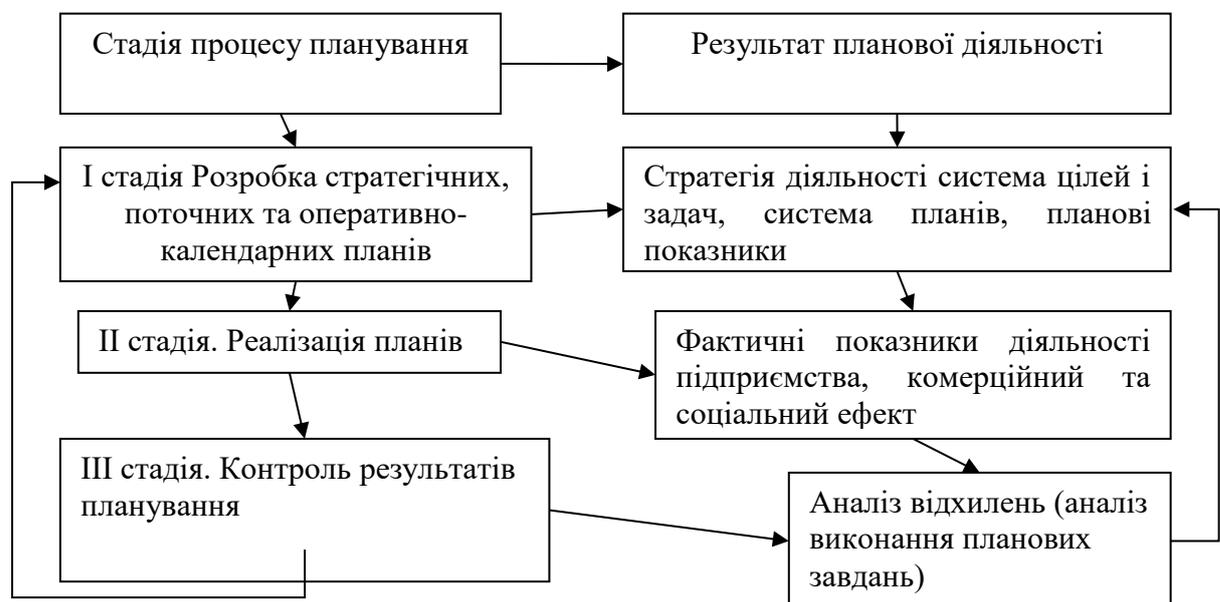


Рис. 1.16. Основні стадії процесу планування та укрупнені результати планової діяльності підприємства

У системі забезпечення ефективності фінансової діяльності господарюючого суб'єкта значне місце посідає організація внутрішнього фінансового контролю.

Розрізняють зовнішній та внутрішній фінансовий контроль [32].

Зовнішній фінансовий контроль спрямований на перевірку відповідності напрямків фінансової діяльності та окремих фінансових операцій господарюючого суб'єкта діючим правовим нормам.

Внутрішній фінансовий контроль спрямований на перевірку виконання й забезпечення реалізації управлінських рішень в області фінансової діяльності підприємства, а також попередження кризових ситуацій.

Процедура внутрішнього фінансового контролю здійснюється в три етапи:

1. Побудова системи стандартів фінансової діяльності підприємства.
2. Зіставлення досягнутих результатів фінансової діяльності з діючими стандартами.
3. Підготовка необхідних рішень із поточного коригування фінансової діяльності.

Основними елементами системи внутрішнього фінансового контролю є:

1. Суб'єкти контролю (структурні підрозділи).
2. Об'єкти контролю (фінансові плани).
3. Технологія контролю (процедури контролю).

Організація внутрішнього фінансового контролю базується на побудові системи моніторингу фінансової діяльності підприємства.

Моніторинг фінансової діяльності – розроблений на підприємстві механізм здійснення постійного спостереження за найважливішими поточними результатами цієї діяльності в умовах постійно здійснюваної кон'юнктури фінансового ринку [75].

Цілі моніторингу фінансової діяльності:

1. Своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених, що викликають зниження її ефективності.

2. Виявлення причин, що викликали це відхилення, і розробка пропозицій з відповідного коригування окремих напрямків фінансової діяльності з метою її нормалізації та підвищення ефективності.

Для планування необхідні великі знання. Знання про закономірності, відносини, мету, обмеження, ринки, товари, альтернативи дії, наслідки чи дії людей є тільки основою пізнання.

У бухгалтерському обліку запровадження системи підтримки прийняття рішення (СППР) пов'язане з виробництвом та обліком товарно-матеріальних запасів, їх фізичним розподілом. Найтипівішими СППР, що можуть застосовуватися у плануванні, є «Симплан» – для корпоративного планування; «Прожектор» – фінансового планування; «Експрес» – маркетингу, фінансів; «В І8» – керування бюджетом.

В Україні поширені такі програмно-технологічні комплекси, як ГАЛАКТИКА, К/3, БЕСТ-Ф, що базуються на ідеології АСУ і передбачають модулі аналізу фінансової та господарської діяльності.

Отже, фінансове планування – це процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників для забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності у перспективі.

Важливо констатувати, що фінансове планування є необхідним елементом управління економікою. Воно охоплює усі аспекти діяльності підприємств і відображає їх у відповідних фінансових показниках, що використовуються в управлінні економікою. Без фінансового планування неможливо досягти рівня управління економікою, що забезпечить підприємству підвищення ефективності, успіх на ринку, розширення матеріальної бази, успішне вирішення соціальних питань і матеріального стимулювання.

Фінансове планування виконує ряд завдань, основним з яких є ресурсне збалансування видатків, передбачених планом з усіх напрямів діяльності, забезпечення передумов рентабельної роботи підприємства, фінансової

стійкості, платоспроможності, кредитоспроможності та ліквідності боргових зобов'язань впродовж планового періоду.

В процесі написання теоретичної частини випускної роботи було детально розглянуто принципи, методи та види фінансового планування.

Оскільки фінансові плани часто розглядаються як програма дій та інструментів управління фінансами, то важливо було в межах даної роботи розглянути види фінансових планів: перспективний, поточний та оперативний; детально вивчити їх особливості і закономірності побудови.

Також важливо акцентувати увагу на одному з напрямів фінансового управління бюджетуванню, яке можна подати як інтегровану систему складання бюджетів, поточного контролю за їх виконанням, обліку відхилень фактичних показників від бюджетних та аналізу причин суттєвих відхилень.

Крім того, в межах теоретичної частини випускної роботи було детально розглянуто організацію процесу фінансового планування на підприємстві та з'ясовано як проводиться контроль планової діяльності.

Як підсумок важливо зазначити, що в сучасних умовах підприємствам притаманні самостійність, власна відповідальність за результати фінансово-господарської діяльності, але разом з цим виникає об'єктивна потреба постійного контролю, аналізу, коригування й прогнозування змін фінансового стану та оцінки фінансових можливостей на майбутнє. Одним із механізмів фінансового управління, який дозволяє керівництву своєчасно реагувати на несподівані зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, аби підтримувати ліквідність підприємства на достатньому рівні, є ефективне фінансове планування.

Таким чином з розвитком ринкових відносин однією з найголовніших функцій управління підприємством є задача фінансового планування. Фінансове планування на підприємстві повинно постійно удосконалюватися. Застосування сучасних моделей фінансового планування має велике значення для економічного росту підприємства. Необхідно поєднувати новітні моделі та методи фінансового планування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТОВ «РОБЕРТ БОШ ЛТД»

2.1. Загальна характеристика ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Об'єктом дослідження курсової роботи обрано товариство з обмеженою відповідальністю «Роберт Бош Лтд». Юридичною адресою баз практики: Україна, 02152, місто Київ, проспект Павла Тичини, будинок 1В, офіс А701.

Функціонує дане товариство у сфері оптової торгівлі побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення під брендом «Bosch». У табл. 1.1 наведено інформаційну карту ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Таблиця 2.1

Інформаційна карта ТОВ «Роберт Бош Лтд»

№	Найменування статті	Характеристика
1	2	3
1	Повна назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «Роберт Бош Лтд»
3	Скорочена назва підприємства	ТОВ «Роберт Бош Лтд»
4	ЄДРПОУ	14347262
5	Дата реєстрації	21.01.1993
6	Місцезнаходження юридичної особи	Україна, 02152, місто Київ, проспект Павла Тичини, будинок 1В, офіс А701
7	Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
8	Форма власності	Недержавна
9	Керівник	Бульда Віталій Олексійович
10	Перелік засновників юридичної особи	Компанія «Роберт Бош АГ» Адреса засновника: Австрія, 1110, Голлнергассе 15-17, 1030, Відень Компанія «Роберт Бош ГМБХ» Адреса засновника: Німеччина, Роберт Бош плац, 1, 70839, Герлінген-Щиллерхохе
11	Середня кількість працівників	142 осіб

Продовження табл. 2.1

1	2	3
12	Вид економічної діяльності (основний)	46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення
	Додатковий	29.32 Виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах 63.99 Надання інших інформаційних послуг, н.в.і.у. 73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки
13	Веб-сторінка	www.bosh.ua

ТОВ «Роберт Бош Лтд» було засновано Робертом Бошем у 1886р. в місті Штутгарт, Німеччина, як майстерню точної механіки та електротехніки. Компанія має особливу структуру, яка гарантує групі компаній Бош підприємницьку свободу та дозволяє використовувати велику частку коштів на інвестування забезпечуючи довгострокове планування діяльності [11].

Компанія ТОВ «Роберт Бош Лтд» є дочірньою компанією всесвітньо відомого концерну «Robert Bosch», що є одним з найбільших виробників споживчих товарів виробничого призначення (автозапчастини, опалювальне устаткування, електроінструмент тощо). Концерн є інтернаціональною компанією, що має виробничі і збутові підрозділи на чотирьох континентах планети. У концерні працює більш 220 000 чоловік [11].

Група компаній Бош налічує більш, ніж 440 дочірніх підприємств розташованих приблизно в 70 країнах світу. Разом з партнерами у сферах продажу та обслуговування підприємство представлене майже в 150 країнах світу. Інноваційність компанії є основною метою компанії та її розвитку в майбутньому. Сектор наукових досліджень та розробок налічує 55800 працівників більш, ніж в 120 містах по всьому світу. Стратегічна мета компаній групи Бош складається з створення послуг та продуктів у сфері Інтернету речей.

Компанія здійснює свою діяльність в усіх регіонах України через регіональні філії в Одесі, Львові та Дніпрі (рис. 1.1)

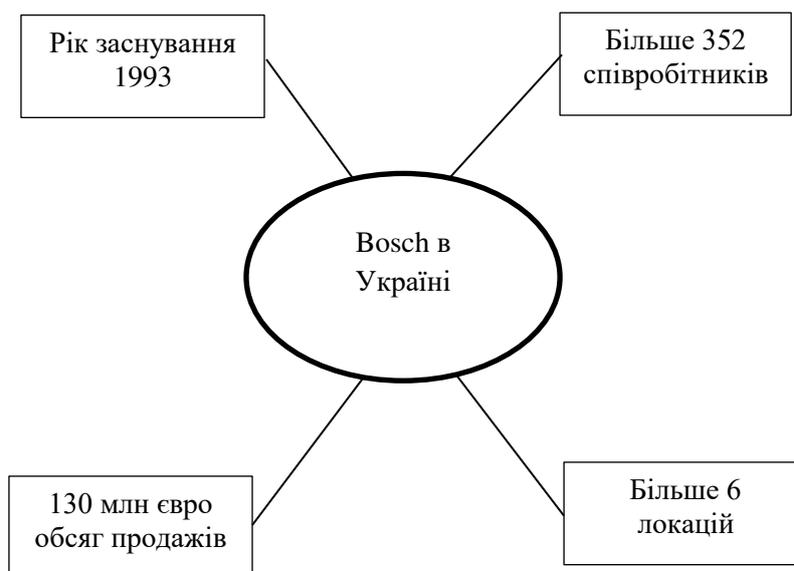


Рис. 2.1. Діяльність компанії Bosch в Україні [11]

Організаційно-правовий вид діяльності – акціонерне товариство (94% акціонерного капіталу Robert Bosch GmbH належить благодійному фонду Robert Bosch Stiftung GmbH. Контрольним пакетом голосуючих акцій володіє Robert Bosch Industrietreuhand KG та являється власником на підставі довірчого управління, який також виконує функцію підприємницької власності (рис. 2.2)

[ВІДСОТОК]

93%

· Robert Bosch Industrietreuhand KG

■ Родина Бош

Рис. 2.2. Розподіл права голосу у Групі Bosch [11]

Форма власності – товариство з обмеженою відповідальністю (в Україні зареєстроване у 1993 році, здійснює збут, сервісну підтримку, навчання фахівців і користувачів усіх товарних груп)

Місія компанії: «Винайдено для життя».

У 2020 році в компанії працювало більше 395 тис. робітників, які забезпечили продажі на 71,5 млрд.євро [9].

Діяльність Групи компаній Bosch ведеться за чотирма основними бізнес-напрямами:

– рішення для мобільності: Компанія являється постачальником автозапчастин, що сприяє досить безпечному, чистому та економічному водінню.

– промислові технології: Даний сектор включає такі підрозділи, як «Приводи та системи управління», а також «Пакувальну техніку».

– споживчі товари: Бізнес-сектор пропонує широкий спектр продукції та рішень по напрямкам «Електроінструменти» та «Побутова техніка».

– будівельні технології та енергетика: Даний сектор пропонує широкий спектр продукції та рішень в таких областях, як опалення, вентиляція, кондиціонування і системи безпеки [9].

Основна складова успіху компанії – інновації, присутність на міжнародних ринках та диверсифікація виробництва. Сьогодні компанія інвестує в продукцію, направлену на захист навколишнього середовища та збереження природних ресурсів 5,9 млн.євро. Стратегічна мета групи – створення послуг та продуктів у сфері інтернет речей. За рахунок цього, підприємство підвищує якість життя кожного споживача та підтверджує свою інноваційність [9].

ОСУ компанії побудована по продуктовому принципу. Основними товарними групами, що визначають специфіку підрозділів представництва є:

- автозапчастини;
- електроінструмент;
- опалювальна техніка [9].

Незважаючи на падіння обороту в Україні, компанія продовжує політику «завоювання довіри» у покупця. Основою діяльності компанії як у світі, так і в Україні, є принцип B2B («бізнес бізнесу»).

Основна діяльність ТОВ «Роберт Бош Лтд» в Україні полягає в реалізації власної продукції дилерам, які напряду контактують з кінцевими споживачами. Досліджуване підприємство приділяє особливу увагу цінностям в компанії. Більшість з них залишилися з часів формування компанії та дотримуються і сьогодні. Наведені нижче цінності демонструють основні методи ведення бізнесу компанії: професійна етика у будь-яких ділових відносинах з суб'єктами господарювання, а саме: інвесторами, партнерами, суспільством та співробітниками.

Компанія ТОВ «Роберт Бош Лтд» розробила власні цінності, яких дотримуються і в Україні:

1. Орієнтація на майбутнє та результат. Дії компанії спрямовані на результат, що гарантує майбутнє. Компанія створює міцну основу для соціальних ініціатив та благодійного фонду
2. Відповідальність та стійкий розвиток. Компанія відповідально відноситься до своєї діяльності, беручи до уваги інтереси суспільства та навколишнього середовища
3. Ініціатива та рішучість. Компанія діє з власної ініціативи, усвідомлюючи відповідальність за діяльність, і послідовність в досягненні цілі.
4. Відкритість та довіра. Компанія своєчасно та відкрито інформує про важливі події.
5. Чесність. Взаємна чесність по відношенню одне до одного та до ділових партнерів є умовою корпоративного успіху.
6. Надійність, достовірність, законність. Компанія виконує свої обіцянки та поважає права і закони, кожного дня дотримується їх в здійсненні своєї робочої діяльності.
7. Культурна різноманітність. Компанія цінує та заохочує культурну різноманітність і розглядаємо її як основу й джерело власного успіху [11].

Оцінюючи ТОВ «Роберт Бош Лтд» за розміром підприємства, можна відзначити, що за двома із трьох параметрів підприємство відноситься до великого. Тільки за середньою кількістю працівників підприємство не відповідає даній кваліфікаційній вимозі (табл. 2.2)

Таблиця 2.2

Визначення категорії ТОВ «Роберт Бош Лтд» за розміром підприємства

Балансова вартість активів, грн		Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), грн		Середня кількість працівників, осіб	
Нормативне значення	ТОВ «Роберт Бош Лтд»	Нормативне значення	ТОВ «Роберт Бош Лтд»	Нормативне значення	ТОВ «Роберт Бош Лтд»
615 800 тис.	968 054 тис.	1 231 600 тис	2 522 213 тис.	більше 250	145

Для визначення категорії ТОВ «Роберт Бош Лтд» нами було використано показники річної фінансової звітності за 2021 р. минулий рік.

З 1964 року основним акціонером Bosch є благодійний фонд Robert Bosch Stiftung GmbH. Фонд імені Роберта Боша здійснює заходи з підтримки добробуту суспільства, початок яким поклав засновник компанії. Мета фонду полягає в пошуку можливих рішень соціально значущих питань і їх подальше використання на практиці. Крім того, в рамках фонду розробляються і здійснюються власні проекти. Він також підтримує сторонні проекти, які відповідають його власним цілям. Фонд фінансує свої проекти з дивідендів, які він отримує як основний акціонер компанії Robert Bosch GmbH.

Структура власності Robert Bosch GmbH гарантує підприємницьку свободу Групи Bosch, дозволяючи компанії планувати на довгострокову перспективу і здійснювати значні початкові інвестиції для забезпечення свого майбутнього (рис. 2.3).

Як бачимо 94% акціонерного капіталу Robert Bosch GmbH належить благодійному фонду Robert Bosch Stiftung GmbH. Решта акцій належать компанії Robert Bosch GmbH і корпорації, що належить родині Бош.

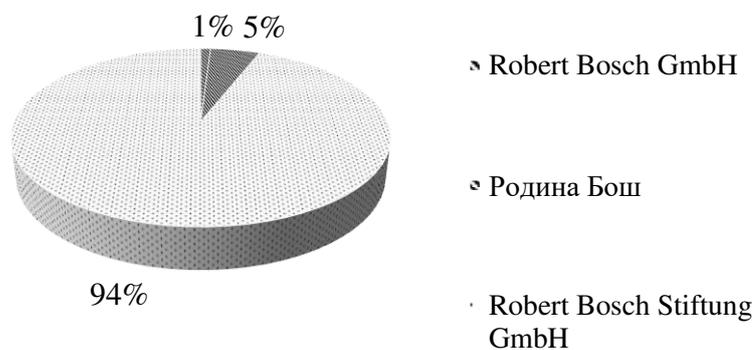


Рис. 2.3. Структура власності Групи Bosch [11]

В Україні керівництво компанії здійснюється з Києва, Мінська або Москви. Завдяки такій організаційній структурі компанія може, з одного боку, здійснювати гармонійну спільну діяльність, а з іншого – надавати можливість вузького підходу до ринку, вигідного дилерам і споживачам. Група Bosch в Україні планує зміцнювати та навіть розширювати частку ринку у всіх сегментах.

Не менш важливим елементом механізму господарювання є організаційний механізм, центральним елементом якого є структура організації, або організаційна структура. Організаційна структура ТОВ «Роберт Бош ЛТД» наведена на рисунку 2.4.



Рис 2.4. Організаційна структура ТОВ «Роберт Бош ЛТД» [11]

Товариство має власний баланс та є власником належного йому майна, включаючи майно, що передане товариству його учасниками.

Відповідно до чинного законодавства України ТОВ «Роберт Бош ЛТД» має право:

- укладати угоди, брати в оренду, купувати рухоме та нерухоме майно і транспортні засоби;
- продавати, відчужувати, давати в оренду, передавати на договірних засадах, а також з балансу на баланс рухоме і нерухоме майно та транспортні засоби, що належать Товариству;
- володіти, користуватись та розпоряджатись різного роду немайновим правами; бути позивачем, відповідачем, третьою особою у суді, включаючи господарські та третейські суди;
- здійснювати будь-які юридично необхідні дії у відповідності до правих встановлених чинним законодавством України [9].

ТОВ «Роберт Бош Лтд» має досить багато конкурентів, проте вона конкурує з ними у різних сферах. Так у таблиці 2.3 представлено ступеневий аналіз конкуренції на ринку побутової електротехніки.

Таблиця 2.3

Ступеневий аналіз конкуренції на ринку побутової електротехніки

Особливості конкурентного середовища	Прояв характеристики	Вплив на діяльність підприємства
Тип бізнесу – міжнародний бізнес	Господарські операції здійснюються з метою одержання прибутку.	Відповідність не тільки українським, а й міжнародним стандартам
За рівнем конкурентної боротьби – національний	Конкуренція між національними виробниками.	Використання інноваційних підходів, підтримка рівня якості товару.
За галузевою ознакою – міжгалузева	Схожий товар, з відмінностями у деяких характеристиках товару, ціні, якості.	Використання інноваційних підходів
За видом конкуренції – товарно-видова	Різна ціна товарів	Різна якість товарів
За характером конкурентної боротьби – нецінова	Врахування динаміки очікування споживачі	Визначення шляхів зменшення затрат і зниження ціни.

За інтенсивністю конкуренції – марочна	Несе в собі певну гарантію та стимулює продаж товару	Створення іміджу підприємства
--	--	-------------------------------

Конкуренція на ринках ведеться на двох рівнях, можна виділити товарно-видову та товарно-родову. На вітчизняному ринку побутових електрообладнання ми можемо виділити тільки товарно-видову конкуренцію, яка ведеться між різними брендами електрообладнання.

Для аналізу конкуренції, можна виділити двох найбільших конкурентів серед усіх виробників побутові електрообладнання. Це: «Electrolux», «Samsung» та «Toshiba».

Компанія «Electrolux» – шведська компанія це послідовник бренду AEG. Саме завдяки цьому концерну й утворився вираз «німецька якість». І вона зберігається донині, незалежно від того, де знаходиться штаб-квартира корпорації. Компанія завжди славилась як новатор, а сучасні лінійки техніки лише підтверджують цю фразу. Інтелектуальні прилади ідеально підходять для організації розумного будинку. Віддалений доступ, самодіагностика, зв'язок з іншою технікою – це лише деякі можливості сучасного обладнання Electrolux. Є у нього й кілька інших переваг:

- економне споживання електроенергії;
- досить міцний корпус, котрий не боїться механічних пошкоджень;
- стильний дизайн [14]

Основний недолік – досить висока ціна як самої техніки, так і її обслуговування.

В асортименті південнокорейського виробника «Samsung» є як дрібна побутова техніка, так і великі прилади для кухні, ванної кімнати, офісу і т. д. Доходи конгломерату перевищують ВВП деяких країн, що є досить вагомим підтвердженням популярності продукції бренду. Великий вибір – одна з основних переваг компанії. Можна підібрати техніку на будь-який смак та гаманець. Працювати з нею легко, а якість – просто взірцева.

Виробник використовує непогані комплектуючі, втім, все залежить від заводу, де техніку збирали. Також власники іноді жаліються на високу шумність роботи приладів [14].

Японська техніка уже не один рік виступає головним конкурентом європейській електроніці в питаннях якості. Не останню роль тут відіграла торгова марка Toshiba. Можливо, асортимент товарів у цієї фірми не такий великий, як у деяких гігантів, однак переваг у японських приладів :висока ефективність; компактні габарити; підвищений контроль якості на всіх етапах виробництва; непоганий набір опцій; відсутність сильних шумів під час роботи.

Як правило, власники задоволені покупкою, суттєвих мінусів немає. Втім, досить часто трапляються дрібні недоліки, такі як скрип пластику чи відсутність підсвітки [14].

Вибір саме цих компаній продиктований схожістю цих підприємств. Також ці компанії конкурують між собою, через їх зосередженість на одних і тих же сферах. Тому я вважаю, що їх порівняння найкраще висвітлить конкуренцію з якою з тикнулася ТОВ «Роберт Бош Лтд» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Порівняння компанії ТОВ «Роберт Бош Лтд» з конкурентами

Показник	Одиниці вимірювання	Значення показника				Висновок (Сильна/ Нейтральна/ Слабка)
		Bosch	Electrolux	Samsung	Toshiba	
Частка ринку	%	7	5	4	3	Сильна
Досвід роботи на ринку	Роки	29	15	17	8	Сильна
Кількість способів управління	Одиниці	3	2	4	2	Нейтральна
Ціна за один товар	Оцінка	висока	висока	висока	середня	Нейтральна
Рівень розвитку каналів дистрибуції	Оцінка	середній	низький	середній	низький	Слабка
Сервісна підтримка	Оцінка	Потенційно висока	Середня	Потенційно висока	Середня	Сильна

З таблиці 2.4 видно, що побутове електрообладнання компанії «Bosch» сильніше ніж її конкурентів. Слабкою ж стороною компанії є її середній рівень розвитку каналів дистрибуції. Підприємство функціонує на конкурентному ринку, співвідношення «ціна-якість» відповідає продукції підприємства та повністю задовольняє потреби кінцевих споживачів

Отже, ТОВ «Роберт Бош Лтд» є дочірньою компанією всесвітньо відомого концерну «Robert Bosch», що є одним з найбільших виробників споживчих товарів виробничого призначення. Концерн є інтернаціональною компанією, що має виробничі і збутові підрозділи на чотирьох континентах планети. Форма власності – товариство з обмеженою відповідальністю. Основна складова успіху компанії – інновації, присутність на міжнародних ринках та диверсифікація виробництва. В Україні керівництво компанії здійснюється з Києва, Мінська або Москви. Завдяки такій організаційній структурі компанія може, з одного боку, здійснювати гармонійну спільну діяльність, а з іншого – надавати можливість вузького підходу до ринку, вигідного дилерам і споживачам. Побутове електрообладнання компанії «Bosch» сильніше ніж її конкурентів. Підприємство функціонує на конкурентному ринку, співвідношення «ціна-якість» відповідає продукції підприємства та повністю задовольняє потреби кінцевих споживачів.

2.2. Дослідження динаміки, структури, ефективності використання майна та капіталу підприємства

Баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал.

Метою складання балансу є надання корисної, повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Агрегований аналітичний баланс – це баланс підприємства, одержаний шляхом об'єднання однорідних статей і призначений для проведення вертикального і горизонтального аналізу, у ході якого вивчаються структура

балансу, тенденції зміни його окремих статей і розділів, ступінь прогресивності й оптимальності майна підприємства.

Майно (активи) – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до збільшення економічних вигод у майбутньому [49].

Капітал – це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.

Агрегований баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» наведено в таблиці 2.5. [59].

Таблиця 2.5

Агрегований баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019-2021 рр.

АКТИВ	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2020 р до 2019 р		Темп зрост., %	Відхилення (+;-) 2021 р до 2020 р.		Темп зрост., %
	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %	Суми, тис. грн.	Пит. вага, %	Сума тис. грн.	Пит. вага, %		Суми, тис. грн.	Пит. вазі, %	
1. Необоротні активи	75641	13,34	66765	9,49	65411	6,76	-8876	-3,85	88,27	-1354	-2,73	97,97
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи	64 340	11,35	52 424	7,45	50 372	5,20	-11916	-3,90	81,48	-1954	-2,23	96,27
1.2. Довгострокові фінансові інв-ї	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.3. Відстрочені податкові активи	11292	1,99	14305	2,03	14768	1,53	3013	0,04	-	463	-0,51	-
1.4. Інші необоротні активи	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
2. Оборотні активи	491391	86,66	636871	90,51	902643	93,24	145480	3,85	129,61	265772	2,73	141,73
2.1. Запаси	228866	40,36	307993	43,77	234143	24,19	79127	3,41	134,57	-73850	-19,58	76,02
2.2. Дебіторська заборгованість	238701	42,10	197024	28,00	231161	23,88	-41677	-14,1	82,54	34137	-4,12	117,33
2.3. Грошові кошти	18456	3,25	123266	17,52	414369	42,80	104810	14,26	667,89	291103	25,29	336,16
2.4. Витрати майбутніх пер.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
2.5. Інші оборотні активи	5368	0,95	8588	1,22	22970	2,37	3220	0,27	159,99	14382	1,15	267,47
3. Необоротні активи, утримувані для продажу	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього майна	567032	100	703636	100	968054	100	136604	x	124,09	264418	x	137,58
ПАСИВ												
1. Власний капітал	401682	70,84	521870	74,17	652473	67,40	120188	3,33	129,92	130603	-6,77	125,03
2. Довгострокові зобов'язання	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
3. Поточні зобов'язання	165350	29,16	181766	25,83	315581	32,60	16416	-3,33	109,93	133815	6,77	173,62
3.1. Короткострокові кредити банку	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
3.2. Кредиторська заборгованість	149014	26,28	156827	22,29	283301	29,26	7813	-3,99	105,24	126474	6,98	180,65
3.3. Інші поточні зобов'язання	22539	3,97	24939	3,54	32280	3,33	2400	-0,43	110,65	7341	-0,21	129,44
Всього капіталу	567032	100	703636	100	968054	100	136604	0,00	124,09	264418	0,00	137,58

Згідно даних таблиці 2.5 на ТОВ «Роберт Бош Лтд» протягом 2019–2021 рр. частка необоротних активів у загальній структурі балансу мала щорічну динаміку до зменшення. У 2019 р. вони склали 13,34 % всіх активів, у 2020 р. знизилася на 3,85 %, а у 2021 р. ще знизилася на 2,73 % і складала 6,76 %. Зменшення вартості необоротних активів відбулося переважно за рахунок зменшення вартості основних засобів товариства.

Що стосується оборотних активів, то їх частка протягом досліджуваного періоду є досить високою та мала щорічну динаміку до зростання: з 86,66 % у 2019 р. до 90,51 % у 2020 р. та до 93,24% у 2021 р. Графічно структура активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр. представлена на рисунку 2.5.

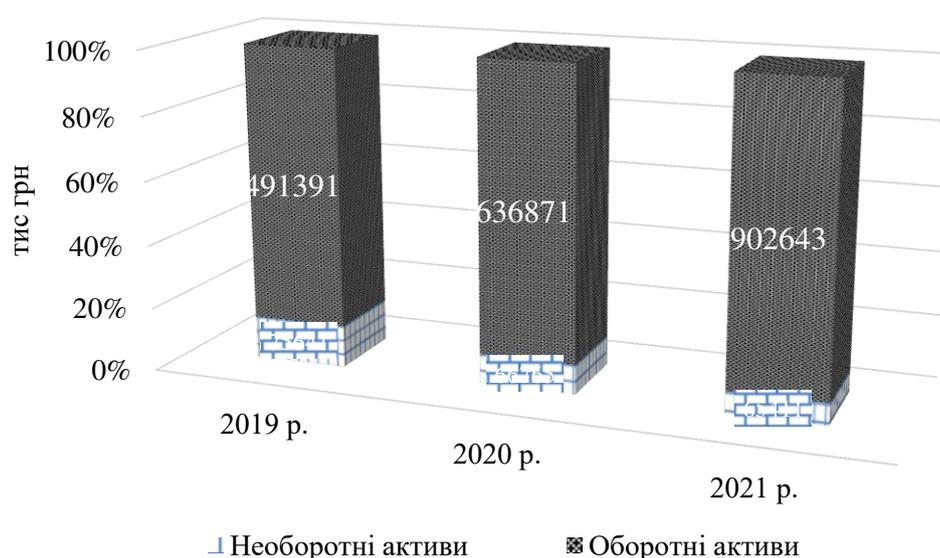


Рис. 2.5. Динаміка необоротних та оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Структура оборотних активів щорічно змінювалася. Так, у 2019 р. найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість, яка становила 42,10 % від загальної структури активів. Запаси підприємства були на другому місці та становили 40,36 %, грошові кошти займали 3,25 %, а решта оборотних активів не перевищували 1 % загальних активів підприємства. У 2020 р. запаси підприємства вийшли на перше місце з питомою вагою 43,77 %, при чому частка дебіторської заборгованості зменшилася на 14,10 %, а частка грошових коштів зросла на 14,26 %. У 2021 р. зростання питомої ваги грошових коштів

продовжилося ще на 25,29 % до рівня 42,80 % від загальних активів. І саме цей вид оборотних активів вийшов на перше місце. Запаси товариства склали 24,19 %, дебіторська заборгованість – 23,88 %. Зазначені зміни є позитивною динамікою і свідчать про наявність у підприємства швидколіквідних активів та про покращення роботи з дебіторами.

У структурі джерел формування капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» спостерігаються неоднозначні тенденції. Так, питома вага власного капіталу у 2019 р. становила 70,84 %, тоді як у 2020 р збільшилася на 3,33 %, проте зменшилася у 2021 р. на 6,77 % і становила 67,40 %. При чому абсолютне значення власного капіталу товариства щорічно зростало з 401682 тис. грн у 2019 р. до 652473 тис. грн у 2021 р., що є позитивною динамікою і характеризує діяльність підприємства як стабільну та незалежну від зовнішніх кредиторів.

Поточні зобов'язання ТОВ «Роберт Бош Лтд» в основному становить кредиторська заборгованість. Частка поточних зобов'язань є невисокою, найбільшою вона була у 2021 р. і становила 32,60 %. Довгострокові зобов'язання на ТОВ «Роберт Бош Лтд» відсутні.

На рисунку 2.6 наведено структуру джерел формування капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

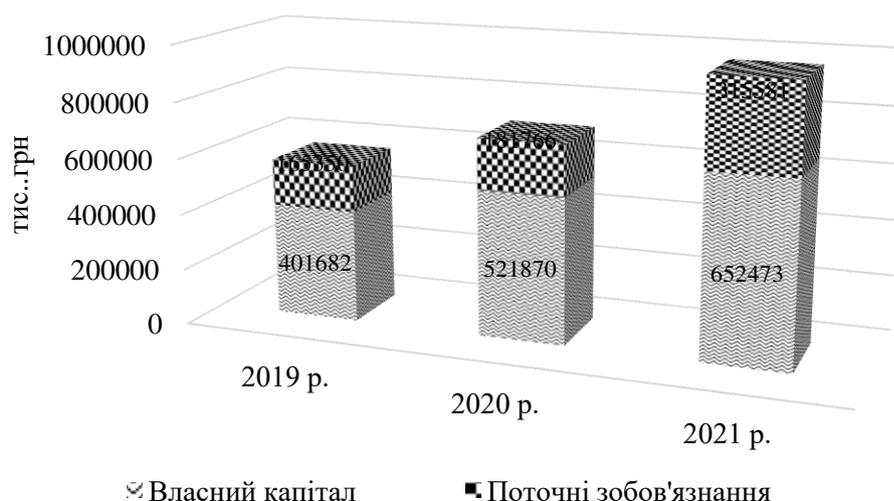


Рис. 2.6. Динаміка джерел формування капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Отже, ТОВ «Роберт Бош Лтд» проводить вдалу політику щодо формування джерел капіталу, адже власний капітал значно перевищує зобов'язання, що свідчить про щорічне зростання ресурсів підприємства, які втілюють в собі економічні вигоди.

Для ТОВ «Роберт Бош Лтд», як і для будь-якого іншого підприємства велике значення мають основні фонди. Тому далі доцільно оцінити ефективність їх використання на ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Спочатку було розраховано показники оцінки забезпеченості підприємства основними фондами.

Розраховані показники оцінки основних фондів заносимо у таблицю 2.6

Таблиця 2.6

Показники оцінки основних фондів ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання, %	
				2020/2019	2021/2020
1. Показники оцінки забезпеченості підприємства основними фондами					
1.1. Фондомісткість	0,04	0,03	0,02	73,34	71,85
1.2. Фондоозброєність	409,32	376,23	331,11	91,92	88,01
1.3. Коефіцієнт вартості основних фондів в активах підприємства	0,11	0,07	0,05	65,00	69,59
2. Показники оцінки стану основних фондів					
2.1. Коефіцієнт зносу	0,43	0,54	0,49	125,32	92,06
2.2. Коефіцієнт придатності	0,57	0,46	0,51	81,15	109,14
2.3. Коефіцієнт оновлення	0,37	0,42	0,47	115,07	110,97
2.4. Коефіцієнт вибуття	0,07	0,10	0,16	148,34	158,15
3. Показники оцінки ефективності використання основних фондів					
3.1. Фондовіддача, грн.	28,27	38,54	53,64	136,3	139,18
3.2. Рентабельність, %	17,57	17,08	13,49	97,20	78,98
3.3. Інтегральний показник економічної ефективності	2,23	2,57	2,69	115,12	104,85

Спостерігається тенденція щодо зниження показника фондомісткості. Це є позитивною тенденцією оскільки досліджуваному підприємству стало витрачати менше основних фондів на реалізацію одиниці продукції. У 2021 р. ТОВ «Роберт Бош Лтд» на реалізацію одиниці продукції витрачало 0,02 грн./грн., тоді ж як у 2019 р. для реалізація тієї ж продукції підприємству потрібно було 0,04 грн./грн.

Оскільки фондоозброєність – це вартість основних виробничих фондів, що припадає на одного працівника можна зробити висновок, що в 2019 р. на одного

працівника припадало 409,3 тис. грн., у 2020 р. – 376,23 тис. грн., а в 2021 р. – 331,11 тис. грн. На ТОВ «Роберт Бош Лтд» відбувається зменшення показника фондоозброєність, що негативно впливає на діяльність досліджуваного підприємства так як свідчить про зменшення основних виробничих фондів підприємства.

Отже, у 2019 р. вага основних засобів у структурі активів підприємства складала 0,11 грн./грн., у 2020 р. 0,07 грн./грн., а у 2021 р. – 0,05 грн./грн. Загалом можемо зробити висновок, що у структурі активів основні засоби займають незначну частку.

Отже, проведені розрахунки показують зростання коефіцієнта зносу у 2020 р., що є негативним для ТОВ «Роберт Бош Лтд», оскільки вказує на погіршення технічного стану основних фондів та невелике покращення досліджуваного показника у 2021 р.

Коефіцієнт придатності має тенденцію до зменшення, що негативно характеризує показники оцінки основних фондів. Оскільки на ТОВ «Роберт Бош Лтд» зменшуються основні фонди, які можуть бути використані підприємством.

Як бачимо, з кожним роком зростає коефіцієнт оновлення основних засобів. Це позитивно впливає на діяльність ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Коефіцієнт вибуття основних засобів протягом аналізованого періоду щорічно зростав, що свідчить про значне вибуття основних засобів на досліджуваному товаристві.

Отже, у 2019 році 28,27 гривень виручки припадало на одну гривню вкладену в основні засоби, в 2020 році – 38,54 гривень, а в 2021 році – 53,64 гривень. Протягом аналізованого періоду коефіцієнт фондівіддачі мав чітку тенденцію до зростання, що є позитивним для підприємства. Зростання фондівіддачі у звітному році в порівнянні із минулими роками свідчить про підвищення ефективності використання основних фондів.

Коефіцієнт рентабельності протягом у 2019–2021 рр. мав тенденцію до зменшення. Це свідчить про те, що не дивлячись на зростання прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд» протягом аналізованого періоду підприємство мало зростаючий баланс.

Інтегральний показник економічної ефективності основних засобів для ТОВ «Роберт Бош Лтд» найвищим був у 2021 р. і становив 2,69. Тенденція до зростання інтегрального показника економічної ефективності свідчатиме про позитивні зрушення у використанні цього ресурсу на досліджуваному підприємстві.

Отже, в загальному можна стверджувати, що основні фонди ТОВ «Роберт Бош Лтд» за аналізований період знаходяться у задовільному стані. Позитивну динаміку продемонстрували такі показники, як коефіцієнт оновлення та фондоддача та інтегральний показник економічної ефективності. Такі показники, як фондомісткість, фондоозброєність та коефіцієнт вартості основних фондів в активах підприємства мало незначну динаміку до погіршення. Коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності та коефіцієнт вибуття мали хвилеподібну динаміку: зменшувалися у 2020 р. та зростали у 2021 р.

Далі було проведено аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр. Для цього було використано такі показники представлені в таблиці 2.7.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів показує, протягом досліджуваних років зменшується, що свідчить про погіршення оборотності оборотних активів досліджуваного товариства.

Коефіцієнт поточних зобов'язань протягом досліджуваних років змінюється по-різному: у 2020 р. збільшився на 1 грн/грн до 11,95 грн/грн, що є позитивною динамікою і свідчило про збільшення суми виручки на одиницю поточних зобов'язань. Проте, у 2021 р. даний показник знизився до 10,14 грн./грн., та мав найнижче значення за досліджуваний період, що може свідчити про зниження ефективності діяльності товариства.

Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів, динаміка даного коефіцієнта не має чіткої тенденції, зменшившись у 2020 р. на 2,23 грн/ грн до рівня 7,72 грн./ грн, та збільшившись у 2021 р. до 9,30 грн./ грн. Тобто, у 2019 році на одну гривню засобів інвестованих у запаси припадало 9,95 грн., у 2020 р. – 7,72 грн та у 2021 р. 9,30 грн. Не зважаючи на деяке коливання показника, його

значення є досить високими, що свідчить про значні суми виручки, спрямовані на одиницю поточних зобов'язань.

Таблиця 2.7

Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр.

№	Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Темп зростання, %	
					2020 р. до 2019 р.	2021 р. до 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (поточних активів)	3,45	3,26	3,02	94,68	92,46
2	Коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань	10,95	11,95	10,14	109,11	84,89
3	Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації	9,95	7,72	9,30	77,62	120,45
4	Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	297,72	427,86	618,49	143,71	144,56
5	Коефіцієнт оборотності готової продукції	-	-	-	-	-
6	Коефіцієнт оборотності грошових засобів	68,09	29,26	9,38	42,98	32,06
7	Коефіцієнт відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість	0,49	0,31	0,26	63,69	82,78
8	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	7,80	9,52	11,78	122,06	123,78
9	Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості, днів	47	38	31	81,93	80,79
10	Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості (К _{ПДЗ})	0	0	0	0,00	0,00
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (К _{ОКЗ})	11,98	13,56	11,46	113,18	84,52
12	Рентабельність оборотних активів (Р)	28,20	21,30	16,97	75,55	79,64
	Інтегральний показник ефективності оборотних активів	1,84	1,70	13	92,47	82,04

Виробничі запаси мають незначне місце у загальних запасах, тому коефіцієнт їх обороту дуже високий протягом усього досліджуваного періоду та має стабільну динаміку до зростання.

Зважаючи на специфіку роботи товариства «Роберт Бош Лтд» розрахувати коефіцієнти оборотності готової продукції неможливо, так як рядок 1103 балансу підприємства дорівнює 0.

Коефіцієнт оборотності грошових засобів показує, в скільки разів виручка від реалізації перевищує середній залишок грошових коштів:

Коефіцієнт оборотності грошових засобів має щорічну динаміку до зменшення, що свідчить про уповільнення обертання грошових коштів на підприємстві.

Коефіцієнт відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість має чітку тенденцію щодо зменшення. Це свідчить про зменшення дебіторської заборгованості на підприємстві, що є позитивною тенденцією і свідчить про ефективну роботу з дебіторами.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про щорічне зростання коефіцієнта оборотності дебіторська заборгованість, що є позитивною тенденцією та може свідчити про те, що клієнти ТОВ «Роберт Бош Лтд» стали вчасно розраховуватися за надані послуги.

Період погашення (інкасації) дебіторської заборгованості. Це свідчить про те, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» необхідно чекати менше часу поки з ним розрахуються за поставлені товари. Динаміка коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості та тривалості її погашення на ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр. наведено на рисунку 2.7.

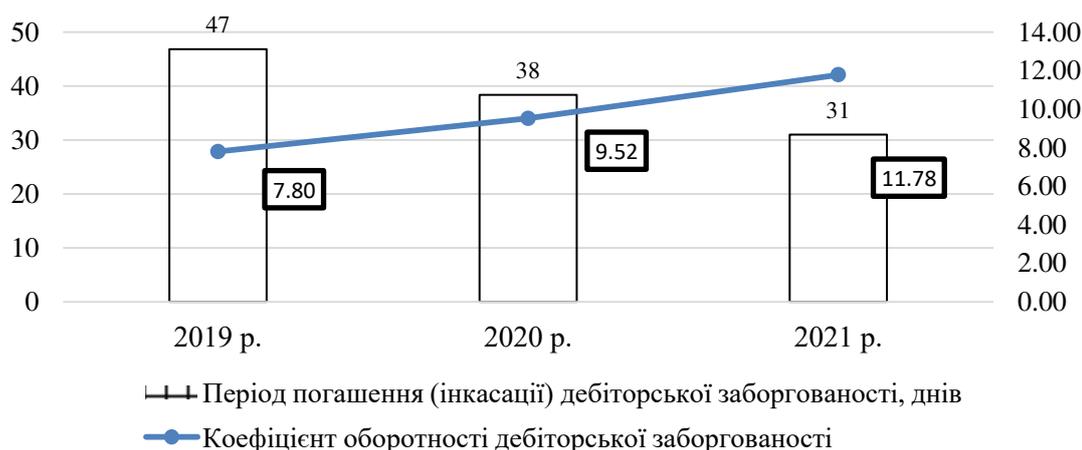


Рис. 2.7. Динаміка коефіцієнта оборотності та тривалості погашення дебіторської заборгованості на ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

На ТОВ «Роберт Бош Лтд» відсутня прострочена дебіторська заборгованість. Як бачимо коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості протягом 2019–2021 рр. не мав єдиної тенденції: збільшився у 2020 р. на 1,58 грн./ грн до 13,56 грн. / грн. та зменшився у 2021 р. до 11,46 грн. /грн. Це є негативним, оскільки свідчить про певні фінансові труднощі ТОВ «Роберт Бош Лтд» та його неспроможність своєчасно розраховуватися з кредиторами.

Рентабельність оборотних активів свідчить про погіршення її ефективності, так як протягом досліджуваного періоду вона зменшилася із 28,20% у 2019 р. до 16,97% у 2021 р. Проте, підприємство працює прибутково, рівень рентабельності оборотних активів досить високий, що є гарний показником діяльності товариства.

Інтегральний показник ефективності оборотних активів має щорічну динаміку до зменшення, а саме: у 2020 р. зменшився на 0,1, у 2021 р. ще на 0,29.

Отже, проведений аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» вказує на існуючі проблеми з оборотними активами підприємства, адже серед досліджених показників більшість з них хоч і мають високі показники, проте майже мають стабільну тенденцію до погіршення. До таких показників відносяться: коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності грошових засобів, коефіцієнт відволікання оборотного капіталу, рентабельність оборотних активів та інтегральний показник ефективності оборотних активів. Мали нестабільну динаміку такі показники як коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань, коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації. І тільки такі коефіцієнти як коефіцієнт матеріальних запасів, коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та період її погашення мали стабільну динаміку до покращення.

Кожному підприємству необхідно у користуванні мати достатню вартість власного капіталу. Недостача власного капіталу може свідчити про складну

економічну ситуацію на підприємстві. Аналіз та оцінку власного капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр. проводимо у таблиці 2.8.

Структура і динаміка власного й позикового капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Найменування статей	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) 2020/2019 в			Відхилення (+,-) 2021/2020 в		
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсол.	%	Темп зростан ня, %	Абсол.	%	Темп зростан ня, %
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	401682	70,84	521870	74,17	652473	67,40	120188	3,33	129,92	130603	-6,77	125,03
1. Зареєстрований (пайовий) капітал	284091	50,10	284091	40,37	284091	29,35	0	-9,73	100,00	0	-11,03	100,00
2. Капітал у дооцінках	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
3. Додатковий капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього інвестований капітал	284091	50,10	284091	40,37	284091	29,35	0	-9,73	100,00	0	-11,03	100,00
4. Резервний капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	117591	20,74	237779	33,79	368382	38,05	120188	13,05	202,21	130603	4,26	154,93
Всього накопичений капітал	117591	20,74	237779	33,79	368382	38,05	120188	13,05	202,21	130603	4,26	154,93
6. Неоплачений чи вилучений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
7. Вилучений капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього капітал у розпорядженні	401682	70,84	521870	74,17	652473	67,40	120188	3,33	129,92	130603	-6,77	125,03
8. Інші резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ												
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	-
1.1. Довгострокові кредити банків	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-

Продовження табл. 2.8

Найменування статей	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) 2020/2019 в			Відхилення (+,-) 2021/2020 в		
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Абсол.	%	Темп зроста ння, %	Абсол.	%	Темп зроста ння, %
1.2. Відстрочені податкові зобов'язання	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.3. Цільове фінансування	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.4. Страхові резерви	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
1.5. Інші довгострокові зобов'язання та забезпечення	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
2. Поточні зобов'язання	165350	29,16	181766	25,83	315581	32,60	16416	-3,33	9,93	133815	6,77	173,62
2.1. Короткострокові кредити банків	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	
2.2. Заборгованість за довг. зобов'язаннями	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	
2.3. Векселі видані	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	
2.4. Заборгованість за товари, роботи, послуги	60340	10,64	91920	13,06	103828	10,73	31580	2,42	52,34	11908	-2,34	112,95
2.5. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками	82471	14,54	64907	9,22	179473	18,54	-17564	-5,32	-21,30	114566	9,32	276,51
2.6. Поточні забезпечення	22239	3,92	24042	3,42	30474	3,15	1803	-0,51	8,11	6432	-0,27	126,75
2.7. Доходи майбутніх періодів		0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
2.8. Інші поточні зоб-ня та забезпечення	300	0,05	897	0,13	1806	0,19	597	0,07	199,00	909	0,06	201,34
Сукупний капітал	567032	100,00	703636	100,00	968054	100,00	136604		24,09	264418	0	137,58

Відповідно до даних таблиці 2.8 можемо зробити висновок, що частка власного капіталу в сукупному складає на кінець 2021 р. 67,40 %. Це свідчить про те, що у більшості фінансування підприємств здійснюється за рахунок саме власного капіталу. При чому абсолютне значення власного капіталу товариства мало стабільну динаміку до зростання з 401682 тис. грн у 2019 р. до 652473 тис. грн у 2021 р.

У структурі власного капіталу найбільшу питому вагу має зареєстрований капітал, який протягом аналізованого періоду залишається стабільним і становить 284091 тис. грн. Капіталу в дооцінках та додаткового капіталу за досліджуваний період підприємство не мало.

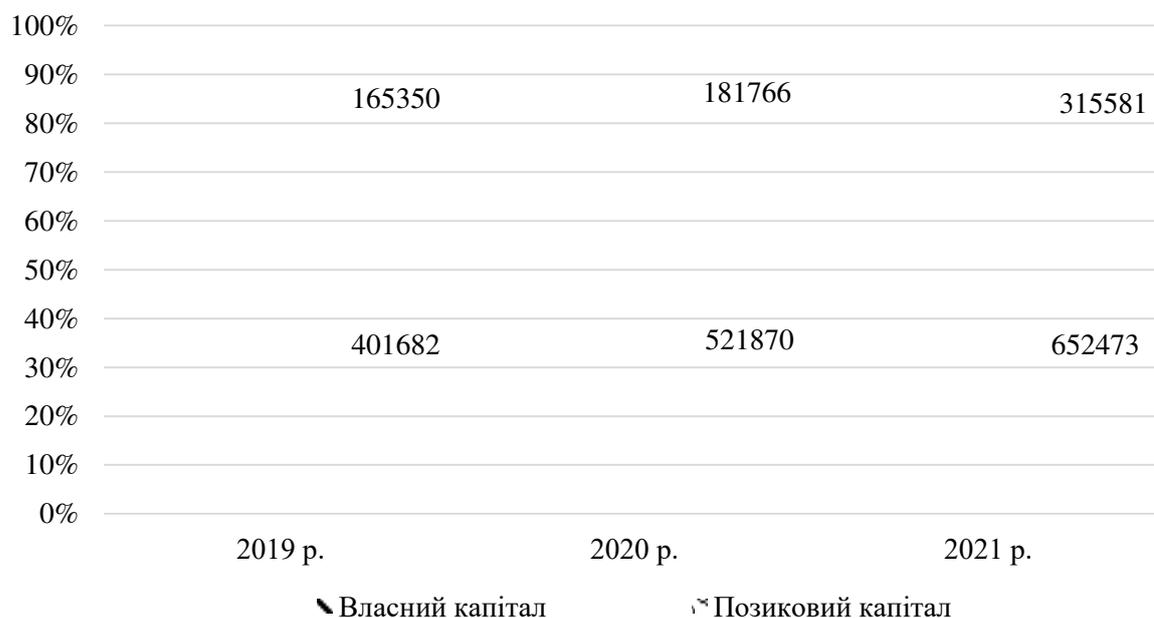
Слід зазначити, що на ТОВ «Роберт Бош Лтд» відсутній резервний капітал. Це є великим недоліком. Оскільки на випадок непередбачуваних втрат на підприємстві немає резервних коштів.

Нерозподілений прибуток у структурі сукупного капіталу займає: у 2019 р. – 20,74% від сукупного капіталу, у 2020 р. – 33,79%, у 2021 р. – менше 38,05%. Тобто, можна стверджувати про щорічне зростання нерозподіленого прибутку підприємства, що є позитивною динамікою у діяльності товариства.

Для аналізу позикового капіталу було досліджено II і III розділи пасиву форми №1 «Баланс» «Поточні зобов'язання» (рядки 1600 – 1695). Відповідно отриманих результатів дослідження, можна зробити висновок, що позиковий капітал ТОВ «Роберт Бош Лтд» повністю формується з поточних зобов'язань. При цьому на кінець 2021 р. відбулося його зростання на 133815 тис. грн. У порівнянні з попереднім роком. Незважаючи на це, частка позикового капіталу в сукупному капіталі підприємства є невисокою і складає відповідно дослідженим рокам: 29,16%, 25,83%, 32,60%. Проте, зростаюча динаміка свідчить про те, що залежність досліджуваного товариства від зовнішніх кредиторів щорічно зростає.

Поточні зобов'язання складаються із заборгованості за товари, роботи, послуги; поточної кредиторської заборгованості за розрахунками та поточного забезпечення. При чому, заборгованості за товари, роботи, послуги; поточної

кредиторської заборгованості за розрахунками мають приблизно рівну потому



частку. Провівши аналіз власного та позикового капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» варто на рисунку 2.8 навести відношення частки власного та позикового капіталу.

Рис. 2.8. Відношення частки власного та позикового капіталу ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Отже, у структурі сукупного капіталу переважає власний капітал товариства. На товаристві «Роберт Бош Лтд» відбуваються негативні зміни у структурі сукупного капіталу, так як щорічно відбувається збільшення питомої ваги позикового капіталу та відповідно зменшення частки власного капіталу. Не дивлячись на те, що за абсолютним значенням власний капітал підприємства зростає, темпи зростання позикового перевищує темпи зростання власного.

Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості проводиться з метою визначення раціонального співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості підприємства (з огляду на дотримання стабільності його фінансового стану та ефективного розвитку підприємства), а також виявлення можливості залучення додаткових джерел фінансування (табл. 2.9).

З таблиці 2.9 можемо зробити висновок, що у 2019 р. та 2020 р. дебіторська заборгованість перевищує кредиторську на 89687 тис. грн. та на 40197 тис. грн відповідно. Це вважається позитивним, оскільки у разі повернення дебіторської заборгованості ТОВ «Роберт Бош Лтд» зможе у повній мірі покрити свою кредиторську заборгованість. Основну частину боргів ТОВ «Роберт Бош Лтд» становлять борги за розрахунками.

Таблиця 2.9

Динаміка співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості
ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Найменування статей	На кінець 2019 р.		Найменування статей	На кінець 2019 р.		Співвідношення ДЗ і КЗ	
	Абс-значення, тис.грн	питома вага,%		абсолют значення, тис. грн	питома вага,%	в сумі, тис. грн	%
2019 р.							
Дебіторська заборгованість усього	238701	100	Кредиторська заборгованість усього	149014	100	89687	
У тому числі			У тому числі				
1.За товари, роботи, послуги	214872	90,02	1.За товари, роботи, послуги	60340	40,49	154532	49,52
2.По розрахункам	23 235	9,73	2.По розрахункам	82471	55,34	-59236	-45,61
3.Інша дебіторська заборгованість	594	0,25	3.Інша кредиторська заборгованість	0	0,00	594	0,25
2020 р.							
Дебіторська заборгованість усього	197024	100	Кредиторська заборгованість усього	156827	100	40197	
У тому числі			У тому числі				
1.За товари, роботи, послуги	170891	86,74	1.За товари, роботи, послуги	91920	58,61	78971	28,12
2.По розрахункам	26 043	13,22	2.По розрахункам	64907	41,39	-38864	-28,17
3.Інша дебіторська заборгованість	90	0,05	3.Інша кредиторська заборгованість	0	0,00	90	0,05
2021 р.							
Дебіторська заборгованість усього	231161	100	Кредиторська заборгованість усього	283301	100	-52140	
У тому числі			У тому числі				
1.За товари, роботи, послуги	189299	81,89	1.За товари, роботи, послуги	103828	36,65	85471	45,24
2.По розрахункам	41512	17,96	2.По розрахункам	179473	63,35	-137961	-45,39
3.Інша дебіторська заборгованість	350	0,15	3.Інша кредиторська заборгованість	0	0,00	350	0,15

У 2021 р. ситуація змінилася на протилежну і загальна сума кредиторської заборгованості перевищила суму дебіторської заборгованості на 52140 тис. грн. Хоча така тенденція вважається негативною, проте, на думку практикуючих економістів, незначна перевага кредиторської заборгованості може позитивно вплинути на діяльність підприємства, адже кошти довше знаходяться в розпорядженні самого товариства. Для наглядного порівняння на рисунку 2.9 представлено співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

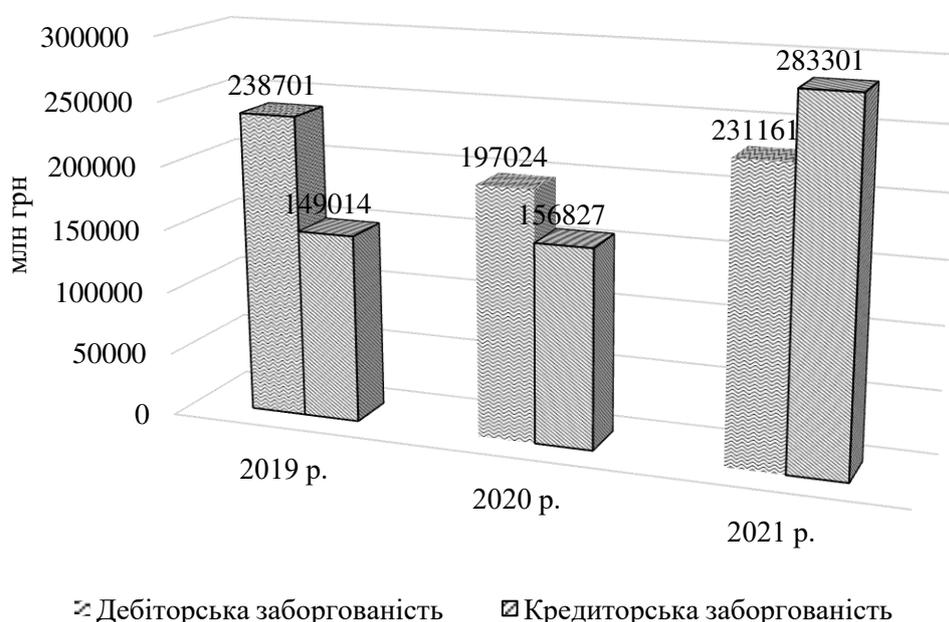


Рис. 2.9. Динаміка співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Таким чином, на основі проведеного аналізу можемо констатувати, що протягом 2019–2020 рр. на ТОВ «Роберт Бош Лтд» переважала дебіторська заборгованість, що свідчить про ефективну кредитно-депозитну політику підприємства, яка забезпечує можливість товариству вчасно розраховуватися зі своїми кредиторами. Погіршення ситуація спостерігається у 2021 р., коли кредиторська заборгованість була вищою за дебіторською, що може дестабілізувати фінансову стійкість підприємства. Власний капітал підприємства

значно перевищує позиковий, хоча й демонструє негативну динаміку до зменшення.

2.3. Визначення типу фінансової стійкості, аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд»

З позиції довгострокової перспективи одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства – фінансова стійкість.

Аналіз фінансової стійкості можна розподілити на два етапи:

1. Оцінювання фінансової стійкості – розрахунок абсолютних і відносних показників, що ґрунтуються на порівнянні активів та їх джерел фінансування.

2. Оцінювання запасу фінансової стійкості – аналіз критичного обсягу реалізації, операційного та фінансового левериджу.

Основні показники розрахунку фінансової стійкості відображені в таблиці 2.11. Форма розрахунку коефіцієнтів наведена в додатку Д.3.

Таблиця 2.11

Показники стану фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Показник	2019 р.	2020р.	2021 р.	Відхилення		Темп зростання %	
				2020- 2019	2021- 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Наявність власних коштів в обороті	326041	455105	587062	129064	131957	139,59	128,99
2. Коефіцієнт фінансової стійкості (довгострокової фінансової незалежності)	0,71	0,74	0,67	0,03	-0,07	104,70	90,88
3. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності концентрації власного капіталу)	0,71	0,74	0,67	0,03	-0,07	104,70	90,88
4. Коефіцієнт фінансової залежності	1,41	1,35	1,48	-0,06	0,14	95,51	110,04
5. Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового лівериджу)	0,41	0,35	0,48	-0,06	0,14	84,61	138,87
6. Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,81	0,87	0,90	0,06	0,03	107,44	103,17
7. Коефіцієнт	1,42	1,48	2,51	0,05	1,03	103,72	169,68

забезпеченості(покриття)запасів							
8.Коефіцієнт заборгованості	0,41	0,35	0,48	-0,06	0,14	84,61	138,87
9.Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	2,43	2,87	2,07	0,44	-0,80	118,19	72,01

Протягом 2019-2021 рр. на досліджуваному підприємстві у достатній мірі спостерігається наявність власних оборотних коштів. При чому сума власних коштів підприємства щорічно збільшується. Загальні темпи зростання склали 139,59%. На кінець досліджуваного періоду підприємство має у наявності 587062 тис. грн власних коштів в обороті, що є найбільшою сумою за аналізований період.

Коефіцієнт фінансової стійкості досліджуваного підприємства найвище значення має у 2020 р. – 0,74 грн/грн. Найнижчим досліджуваний показник був у 2021 р. і становив 0,67 грн/грн, що може свідчити про погіршення фінансової стійкості на кінець досліджуваного періоду. Проте, слід зазначити, що даний показник не відповідає нормативному значенню (0,85-0,9) протягом усього досліджуваного періоду.

Для досліджуваного товариства коефіцієнт автономії дорівнює коефіцієнту фінансової стійкості, так як ТОВ «Роберт Бош Лтд» у своїй діяльності не користується довгостроковими зобов'язаннями. Проте, на відміну від попереднього показника, значення коефіцієнта фінансової автономії відповідає нормативному значенню (>0,5) в кожному з аналізованих років, що свідчить про незалежність даного підприємства від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнт фінансової залежності не мав стабільної динаміки, зменшившись на 0,06 грн/грн у 2020 р. та збільшившись на 0,13 грн/грн у 2021 р. до рівня 1,48 грн/грн., що ще раз підтверджує незалежність даного підприємства від зовнішніх зобов'язань.

Даний коефіцієнт теж не має стабільної динаміки, зменшується у 2020 р. та зростає у 2021 р. до рівня 0,48 грн/грн. Дана динаміка свідчить про зростання ризикованості у діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Отже, протягом всього аналізованого періоду коефіцієнт маневреності власного капіталу підприємства перевищує рекомендоване значення цього показника $> 0,1$, що свідчить про достатність власних оборотних коштів на досліджуваному товаристві.

Коефіцієнт забезпеченості запасів найвищого значення досяг у 2021 р. – 2,51, що свідчить про наявність на підприємстві достатньої кількості власних коштів для формування товарно-матеріального забезпечення.

Динаміка зазначених показників представлена на рисунку 2.10.

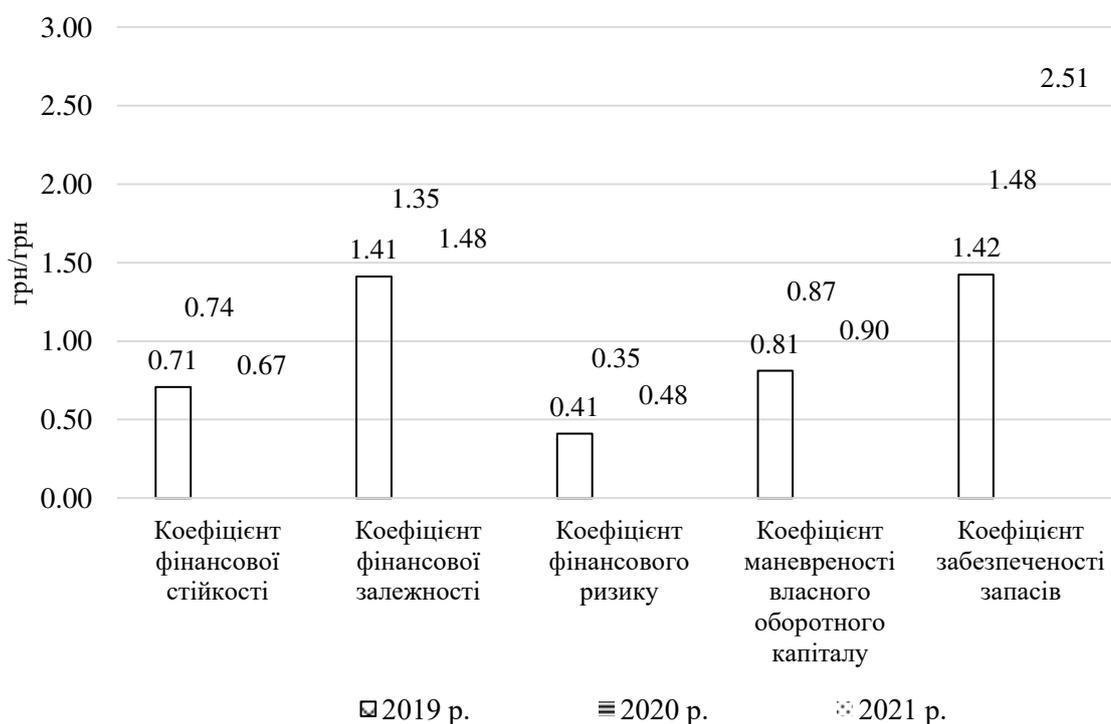


Рис. 2.10. Динаміка коефіцієнта фінансової стійкості, залежності ризику, маневреності власного капіталу та забезпечення запасами ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Коефіцієнт загальної заборгованості товариства протягом усього досліджуваного періоду має значення < 1 , що свідчить про перевищення власного капіталу над загальною заборгованістю. При чому, на кінець досліджуваного періоду даний показник має динаміку до покращення.

Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу на ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019 р. становив 2,43, що означає, що частка власного капіталу є більшою від частки залученого капіталу, що свідчить про

незалежність підприємства від інвесторів. Проте, у 2021 р. даний показник знизився до рівня 2,07 грн/грн, що теж є досить високим показником.

У загальному динаміка досліджуваних показників представлена у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Показники стану фінансової стійкості ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Показник	2019 р.	2020р.	2021 р.	Відхилення		Темп зрос-ня %	
				2020-2019	2021-2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Наявність власних коштів в обороті	326041	455105	587062	129064	131957	139,59	128,99
2. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,71	0,74	0,67	0,03	-0,07	104,70	90,88
3. Коефіцієнт фінансової автономії(незалежності концентрації власного капіталу)	0,71	0,74	0,67	0,03	-0,07	104,70	90,88
4. Коефіцієнт фінансової залежності	1,41	1,35	1,48	-0,06	0,14	95,51	110,04
5. Коефіцієнт фінансового ризику(фінансового лівериджу)	0,41	0,35	0,48	-0,06	0,14	84,61	138,87
6. Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,81	0,87	0,90	0,06	0,03	107,44	103,17
7. Коефіцієнт забезпеченості(покриття)запасів	1,42	1,48	2,51	0,05	1,03	103,72	169,68
8. Коефіцієнт заборгованості	0,41	0,35	0,48	-0,06	0,14	84,61	138,87
9. Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	2,43	2,87	2,07	0,44	-0,80	118,19	72,01

Отже, відповідно значенням досліджуваних коефіцієнтів можна говорити, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» має стабільний фінансовий стан, оскільки більшість показників відповідають нормативному значенню та мають позитивну динаміку до покращення. Негативну динаміку мав тільки коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт фінансової стійкості дещо був нижчим за нормативне значення.

Форма розрахунків показників наявності джерел фінансування запасів та забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування наведена в додатку Д.3.

Таблиця 2.13

Класифікація типу фінансового стану ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Загальна величина запасів	228866	307 993	234143
Наявність власних коштів	326041	455105	587062
Наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал)	326041	455105	587062
Наявність загальних коштів	326041	455105	587062
Фв=В-Зп	97175	147112	352919

Фвд=Вд-Зп	97175	147112	352919
Фзк=Зк-Зп	97175	147112	352919
Трикомпонентний показник фінансової стійкості $S(\Phi)=\{S1(\pm\Phiв), S2(\pm\Phiвд), S3(\pm\Phiзк)\}$	{1;1;1}	{1;1;1}	{1;1;1}
	абсолютна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість

Отже, протягом досліджуваного періоду досліджуване товариство мало абсолютну фінансову стійкість. Що означає, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» здатне формувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечити можливість постійної рівномірної основної діяльності, з урахуванням всіх ризиків та змін зовнішнього середовища.

Отже, ТОВ «Роберт Бош Лтд» має абсолютну фінансову стійкість, що підтверджується результатами отриманих значень коефіцієнтів фінансової стійкості, оскільки більшість показників відповідають нормативному значенню та мають позитивну динаміку до покращення. Негативну динаміку мав тільки коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт фінансової стійкості дещо був нижчим за нормативне значення.

Ліквідність підприємства – це здатність частини його активів або зобов'язань швидко перетворюватися на гроші, яка оцінюється в динаміці з погляду на мінливість факторів, що її визначають. Ліквідні кошти забезпечуються від регулярної реалізації товарів чи послуг.

Для того, щоб визначити та проаналізувати ліквідність балансу, необхідно порівняти підсумки груп по активу і пасиву. Для того, щоб баланс вважався абсолютно ліквідним, потрібно, щоб виконувалися наступні умови:

$$A1 \geq P1;$$

$$A2 \geq P2;$$

$$A3 \geq P3;$$

$$A4 \leq P4.$$

На основі даних балансів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр., було проведено аналіз ліквідності балансу підприємства. Результати аналізу представлені у таблиці 2.14.

Проведені розрахунки дають підстави зробити висновок:

– найбільш ліквідні активи перевищують термінові зобов'язання тільки у 2021 р. Тобто, розраховатися з терміновим зобов'язаннями найбільш ліквідними

активами товариство могло тільки у 2021 р. У 2019 р. грошових коштів було майже у 9 разів менше, ніж термінових зобов'язань. У 2020 р. – термінові зобов'язання перевищили грошові кошти у 1,5 разів;

Таблиця 2.14

Баланс ліквідності ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Актив	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Пасив	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Платіжний надлишок +, -		
								2019 р.	2020 р.	2021 р.
Група А1 Грошові кошти	18 456	123266	414369	Група П1 Поточні зобов'язання, кред. заборг. за тов., роб., послуги	165350	181766	315581	-146894	-58500	98788
Група А2 Дебіторська заборгованість, готова продукція	238701	197024	231161	Група П2 Короткострокові кредити банків	0	0	0	238701	197024	231161
Група А3 Виробничі запаси, незавершене виробництво	234234	316581	257113	Група П3 Довгострокові зобов'язання	0	0	0	234234	316581	257113
Група А4 Необоротні активи	75641	66765	65411	Група П4 Власний капітал	401682	521870	652473	-326041	-455105	-587062
Баланс	567032	703636	968054	Баланс	567032	703636	968054	x	x	x

– враховуючи те, що підприємство не користується ні короткостроковими кредитами банків, ні довгостроковими зобов'язаннями, швидкоореалізовані та повільноореалізовані активи протягом 2019-2021рр. перевищують коротко термінові та довготермінові пасиви, відповідно;

–необоротні активи підприємства є меншими за власний капітал товариства протягом усього досліджуваного періоду, що й відповідає нормативу.

Отже, баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021 р. є абсолютно ліквідним, адже виконуються всі зазначені умови: $414369 \geq 315581$; $231161 \geq 0$; $257113 \geq 0$; $65411 \leq 652473$. У 2019 та 2020 р. не виконувалася перша умова, тобто $A1 \geq P1$, що свідчить про складність у поточній ліквідності. Проте, досліджуване підприємство має високу перспективну ліквідність.

Показники ліквідності є одними з найважливіших, оскільки виживання підприємства залежить від його здатності оплачувати встрок рахунки. Показники ліквідності досліджуваного товариства, представлені у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Показники ліквідності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
				2020/ 2019	2021/ 2019	2020/ 2019	2021/ 2019
Власний оборотний капітал	326041	455105	587062	129064	131957	139,59	128,99
Загальний коефіцієнт ліквідності	2,97	3,50	2,86	0,53	-0,64	117,90	81,63
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,94	3,48	2,85	0,54	-0,63	118,26	81,91
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	0,68	1,31	0,57	0,63	607,57	193,62
Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	1,42	1,74	0,81	0,33	-0,93	122,95	46,78
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	1,44	1,08	0,73	-0,36	-0,35	75,09	67,58

Власний оборотний капітал у 2021 році збільшився на 131957 тис. грн., порівняно з початком досліджуваного періоду, тобто темпи приросту склали 139,59 %. Така тенденція свідчить про щорічне зростання власного оборотного капіталу підприємства, що характеризує його діяльність як стабільну та ефективну.

Загальний коефіцієнт ліквідності не мав стабільної динаміки, збільшившись у 2020 р. та зменшившись у 2022 р. Проте, його значення протягом всього аналізованого періоду перевищувало 1, що є позитивним показником і свідчить про те, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» здатне розраховуватися зі своїми борговими зобов'язаннями. Так як на 1 грн поточних

зобов'язань у 2019 р. припадало 2,97 грн. поточних активів, у 2020 р. – 3,50 грн., у 2021 р. – 2,86 грн.

Коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ «Роберт Бош Лтд» також досить високий та відповідає нормативним значенням (0,7-0,8) протягом усього аналізованого періоду, а саме: у 2019 р. – 2,94 грн., 2020 р. – 3,48 грн., у 2021 р. – 2,85 грн. Отримані результати дають підстави стверджувати, що досліджуване товариство здатне своєчасно розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями за рахунок наявних коштів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на ТОВ «Роберт Бош Лтд» не відповідав нормативному значенню (0,2 – 0,35) тільки у 2019 р. і становив 0,11 грн/грн. У 2020 р. даний показник піднявся на 0,57 грн/грн до рівня 0,68 грн/грн. У 2021 р. позитивна динаміка продовжилася, коефіцієнт ліквідності підвищився до рівня 1,31 грн/грн. Дана динаміка говорить про можливість підприємства має можливість негайно розрахуватися з усіма своїми зобов'язаннями.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей у 2020 р. мав динаміку до зростання на 0,33 грн/грн до рівня 1,74 грн/грн. Такі зміни вважаються позитивними та свідчать про збільшення товарно-матеріальних запасів досліджуваного підприємства. Проте, у 2021 р. спостерігається зменшення даного коефіцієнта до рівня 0,81 грн/грн.

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості досліджуваного товариства має тенденцію до погіршення з 1,44 грн/грн у 2019 р. до 1,08 грн/грн у 2020 р. та до 0,73 грн/грн. у 2021 р., що вважається негативним показником у діяльності підприємства. Так, у 2019 та 2020 рр. ТОВ «Роберт Бош Лтд» мав можливість погасити всю короткострокову заборгованість за рахунок повернутої дебіторської заборгованості, адже на 1 грн. короткострокової заборгованості припадало 1,44 грн. та 1,09 грн дебіторської заборгованості відповідно. У 2021 р. такої можливості підприємство вже немало, адже даний коефіцієнт не відповідав нормативному значенню та був меншим за 1.

Отже, баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021 р. є абсолютно ліквідним, у 2019 та 2020 р. не виконувалася перша умова, що свідчить про складність у поточній ліквідності товариства. Проте, досліджуване підприємство має високу

перспективну ліквідність. Більшість досліджуваних показників ліквідності відповідають нормативному значенню та мають динаміку до покращення. Єдиний показник, який у 2021 р. не відповідав нормативному значенню – це коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості.

Платоспроможність є ключовим показником для оцінювання довгострокової спроможності підприємства обслуговувати зовнішні зобов'язання. Цей показник тісно пов'язаний з ліквідністю і обумовлений нею. Виражаючи здатність підприємства своєчасно здійснювати всі поточні платежі та погашати зобов'язання, платоспроможність впливає на фінансовий стан підприємства та обсяг очікуваних доходів і майбутніх платежів.

Платоспроможність є показником довгострокової здатності підприємства безперешкодно обслуговувати зовнішні зобов'язання, а ліквідність виражає короткострокову здатність підприємства обслуговувати поточні витрати.

Скориставшись фінансовою звітністю ТОВ «Роберт Бош Лтд» було розраховано зазначені показники платоспроможності, результати розрахунків представлено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Показники платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
				2020/ 2019	2021/ 2019	2020/ 2019	2021/ 2019
Коефіцієнт забезпеченості оборотними коштами	0,66	0,71	0,65	0,05	-0,06	107,70	91,01
Коефіцієнт загальної платоспроможності	3,43	3,87	3,07	0,44	-0,80	112,88	79,24
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-
Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі й дебіторської заборгованості	0,23	0,22	0,32	-0,01	0,10	93,75	146,97
Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами	0,81	0,87	0,90	0,06	0,03	107,44	103,17

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів має найвище значення у 2020 р. 0,71, що на 0,05 більше за попередній рік та на 0,06 більше, ніж у 2021 р. Проте, не дивлячись на погіршення даного показника у 2021 р. коефіцієнт забезпеченості оборотними активами досліджуваного товариства відповідав нормативному значенню ($>0,5$) протягом всього досліджуваного періоду, що свідчить про достатню кількість оборотних активів.

Коефіцієнт загальної платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» протягом аналізованого періоду також не мав стабільної динаміки (рис. 2.14)

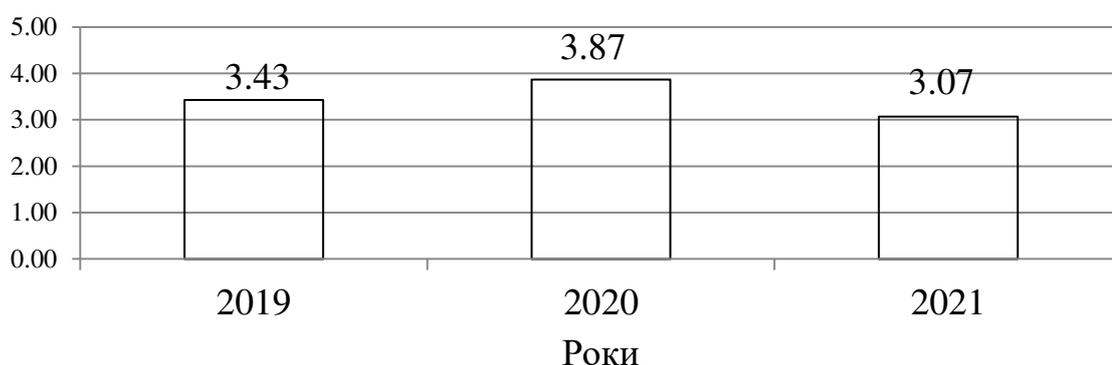


Рис. 2.14. Динаміка показника загальної платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Зменшення коефіцієнта загальної платоспроможності у 2021 р. свідчить про те, що на ТОВ «Роберт Бош Лтд» зменшується частина поточної заборгованості, яку підприємство може покрити при отриманні коштів від дебіторів. Проте, не дивлячись на таку динаміку слід зазначити, що даний коефіцієнт на досліджуваному товаристві має дуже високі показники за 3 досліджуваних роки.

Розраховувати коефіцієнт фінансового левериджу немає необхідності, адже досліджуване товариство не має довгострокових зобов'язань.

Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі підприємства була найвищою у 2021 р. і становила 32%, даний показник вважається допустимим для нормального функціонування підприємства.

Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів із чистими активами засвідчив, що протягом досліджуваного періоду чисті активи підприємства

перевищують чисті оборотні активи, проте частка чистих оборотних активів доволі висока і становить 81-90%.

Отже, показники платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» свідчать про фінансову спроможність підприємства, адже воно має достатню кількість оборотних активів, поточна заборгованість повністю покривається за рахунок коштів дебіторів, частка кредиторської заборгованості невисока, що забезпечує ефективне функціонування товариства, а частка оборотних активів у активах підприємства досить висока і становить 81-90%.

2.4. Оцінка ділової активності та ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства

Головною метою аналізу ділової активності підприємства є оцінка ефективності управління активами і визначення потенційних можливостей її підвищення.

Ділова активність передбачає визначення результатів діяльності шляхом комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, які впливають на фінансовий результат діяльності [61].

У широкому розумінні ділова активність означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування фірми на ринках продукції, праці, капіталу. У вузькому розумінні ділова активність підприємства означає його виробничу та комерційну діяльність.

Ступінь ділової активності на рівні підприємства визначається за допомогою коефіцієнтів оборотності, які відображені в таблиці 2.17. Форма їх розрахунку наведена в додатку Д.5.

Дослідження зазначених показників відбувалося на основі фінансової звітності ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Протягом досліджуваних років спостерігається щорічне зниження оборотності оборотних активів, що свідчить про зменшення суми виручки, що припадає на одиницю обігових коштів за аналізований період.

Коефіцієнт ефективності використання ресурсів має тенденцію до зменшення, що свідчить про зменшення частки чистого прибутку товариства у загальній вартості активів. Проте, враховуючи, що протягом усього досліджуваного періоду даний коефіцієнт >1 , свідчить про прибуткову діяльність ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Таблиця 2.17

Коефіцієнти оборотності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	4,06	3,68	3,28	-0,39	-0,40	90,49	89,14
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	0,18	0,17	0,13	0,00	-0,04	97,20	78,98
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	7,80	9,52	11,78	1,72	2,26	122,06	123,78
Тривалість оборотності дебіторської заборгованості	47	38	31	-8	-7	81,93	80,79
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	11,98	13,56	11,46	1,58	-2,10	113,18	84,52
Тривалість оборотності кредиторської заборгованості	30	27	31	-4	5	88,35	118,31
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	9,95	7,72	9,30	-2,23	1,58	77,62	120,45

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. Відповідно до отриманих даних можемо зробити висновок про щорічне пришвидшення повернення дебіторської заборгованості.

Тривалість обороту дебіторської заборгованості у 2019 р. на підприємстві дебіторська заборгованість поверталась кожні 47 днів, у 2020 р. даний процес пришвидшився і склав 38 днів, тоді як у 2021 р. оборотність дебіторської заборгованості була максимальною та тривала 31 день, що вважається позитивною тенденцією у господарюванні підприємства.

Як бачимо коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості протягом 2019–2021 рр. не мав єдиної тенденції: збільшився у 2020 р. на 1,58 грн./грн до 13,56 грн./грн. та зменшився у 2021 р. до 11,46 грн./грн. Це є негативним,

оскільки свідчить про певні фінансові труднощі ТОВ «Роберт Бош Лтд» та його неспроможність своєчасно розраховуватися з кредиторами.

Тривалість обороту кредиторської заборгованості у 2019–2021 рр. мала хвилеподібну динаміку, зменшившись на 3 дні у 2020 р. та підвищившись у 2021 р. на 4 дні. У загальному, тривалість обороту кредиторської заборгованість зросла на 1 день.

Динаміка коефіцієнт оборотності матеріальних запасів по виручці від реалізації не має чіткої тенденції, зменшившись у 2020 р. на 2,23 грн/ грн до рівня 7,72 грн./ грн, та збільшившись у 2021 р. до 9,30 грн./ грн. Тобто, у 2019 році на одну гривню засобів інвестованих у запаси припадало 9,95 грн., у 2020 р. – 7,72 грн та у 2021 р. 9,30 грн. Не зважаючи на деяке коливання показника, його значення є досить високими, що свідчить про значні суми виручки, спрямовані на одиницю поточних зобов'язань.

Отже, коефіцієнти оборотності мають як позитивні, так і негативні зміни, хоча показники досліджуваних коефіцієнтів є досить високими.

Далі необхідно визначити ділову активність підприємства за умови виконання «золотого правила» економіки підприємства.

$$T_{\text{пр}} > T_{\text{р}} > T_{\text{к}} > 100\% \quad (2.2)$$

$T_{\text{пр}}$ – темп зростання прибутку до оподаткування, %;

$T_{\text{р}}$ – темп збільшення обсягу реалізації, %;

$T_{\text{к}}$ – темп зростання авансованого капіталу, %.

Отримані розрахунки щодо виконання «золотого» правила для ТОВ «Роберт Бош Лтд» за аналізований період відображено в таблиці 2.18

Таблиця 2.18

Виконання «золотого правила» для ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
$T_{\text{пр}}$ - темп зростання прибутку до оподаткування, %;	97,53	121,59	108,69
$T_{\text{р}}$ – темп збільшення обсягу реалізації, %;	99,84	117,13	121,63
$T_{\text{к}}$ – темп зростання авансованого капіталу, %.	123,26	124,09	137,58
Перевірка виконання умов золотого правила	$T_{\text{пр}} < T_{\text{р}} < T_{\text{к}} > 100\%$	$T_{\text{пр}} < T_{\text{р}} < T_{\text{к}} > 100\%$	$T_{\text{пр}} < T_{\text{р}} < T_{\text{к}} < 100\%$
Результат	виконується	виконується	виконується

З вищенаведених розрахунків видно, що «золоте правило» для ТОВ «Роберт Бош Лтд» виконується щорічно протягом досліджуваного періоду, що свідчить про високу ділову активність досліджуваного товариства. Протягом досліджуваного періоду спостерігається зростання тривалості фінансового циклу у 2020 р. та його зменшення у 2021 р. до 38 днів, що є найнижчим показником за досліджуваний період.

На рисунку 2.15 схематично наведено тривалість фінансового циклу ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019-2021 рр.

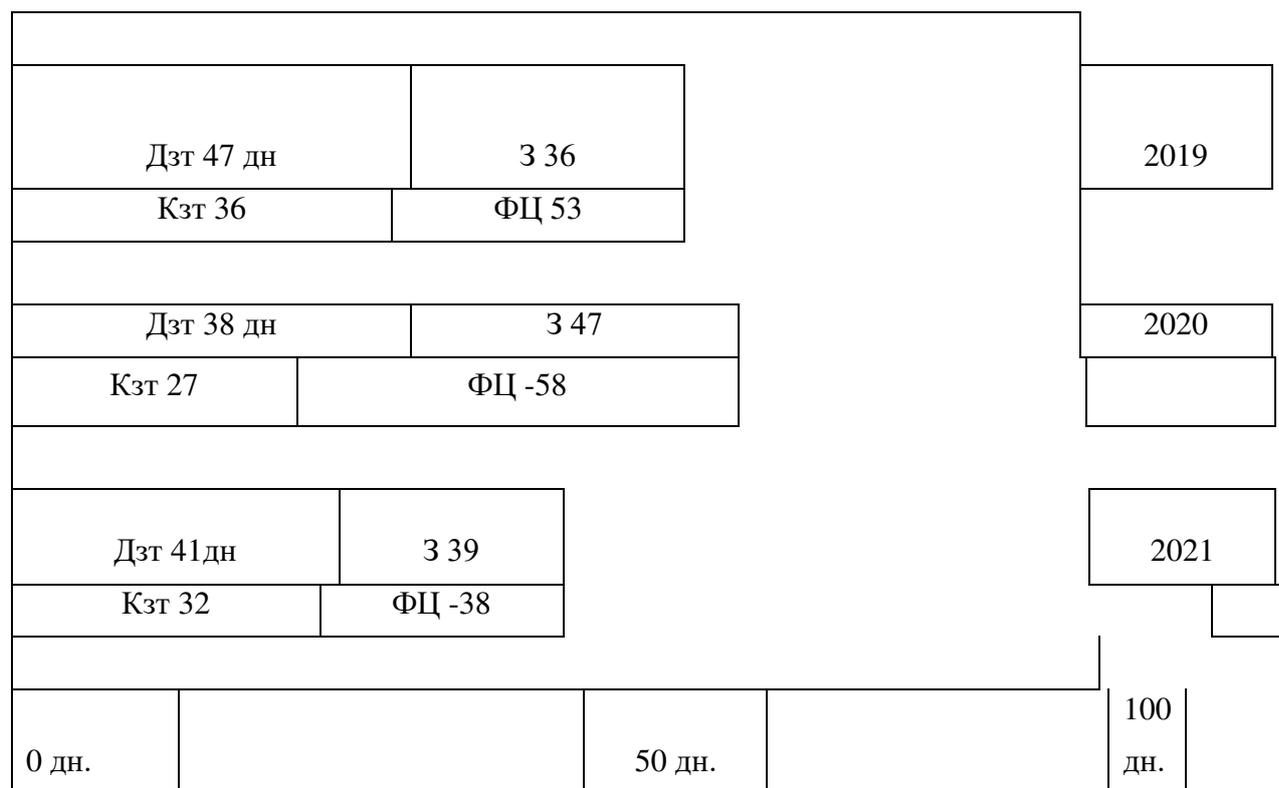


Рис. 2.15. Тривалість фінансового циклу ТОВ «Роберт Бош Лтд».

Результати розрахунків представлено у таблиці 2.19.

Таблиці 2.19

Період обороту поточних активів і зобов'язань ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення	
				2020 р. до 2019 р.	2021 р. до 2020 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації тис.грн	1770272	2073602	2522213	303330	448611
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги тис.грн.	214872	170891	189299	-43981	18408
Запаси (З), тис.грн.	228866	4626	234143	-224240	229517
Кредиторська заборгованість за	60340	91920	103828	31580	11908

товари,роботи, (КЗт),тис.грн.					
Період обороту,дні:	-	-	-		
дебіторської заборгованості	47	38	31	-8	-7
запасів	36	47	39	10	-8
кредиторської заборгованості	30	27	32	-4	5
Операційний цикл	83	85	70	2	-15
Фінансовий цикл	53	58	38	5	-20

Бачимо, що позитивним є зростання чистого доходу від реалізації продукції. Це є свідченням ефективної збутової політики підприємства. Зменшується фінансовий цикл підприємства, що є позитивним. Низьке значення фінансового циклу позитивно впливає на діяльність підприємства.

Результати розрахунків основних показників використання оборотних активів і впливу факторів на економічний результат від прискорення оборотності ТОВ «Роберт Бош Лтд» представлено у таблиці 2.20.

Таблиця 2.20

Аналіз динаміки основних показників використання оборотних активів і впливу чинників на економічний результат від прискорення оборотності

Показник	2019	2020	2021	Відхилення (+,-)		Відхилення (+,-)	
				У сумі 2020 - 2019	Темп зростання, %, (2020/2019)*100	У сумі гр.2021 - 2020	Темп зростання, %, (2021/2020)*100
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Дохід(виручка) від реалізації, тис. грн.	1770272	2073602	2522213	303330	117	448611	122
2. Середньорічні залишки активів, тис. грн.	513525	635334	835845	121809	122	200511	132
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, в оборотах (п.1 : п.2)	3,45	3,26	3,02	-0,18	94,68	-0,25	93
4. Коефіцієнт закріплення оборотних активів (п.2 : п.1)	0,29	0,31	0,33	0,02	105,62	0,03	108
5. Тривалість одного обороту оборотних активів, дн. (п.2:п.1*360)	104	110	119	6	106	9	108
6. Одноденний оборот, тис. грн. (п.1 : 360)	4917	5760	7006	843	117	1246	122
7. Прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, днів				6		9	
Розрахунок впливу факторів:							
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів				25		35	
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції				-19		-26	
8. Сума вивільнених (залучених) з обороту коштів за рахунок прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, тис. грн.				142681		243890	

Розрахунок впливу факторів:							
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів				-108863		-180830	
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції				33818		63060	

Із даної таблиці видна тенденція до збільшення виручки від реалізації. У свою чергу середньорічна вартість активів також мала стабільну тенденцію до зростання. Співвідношення доходу від реалізації продукції та середньорічних залишків активів показано на рисунку 2.16.



Рис. 2.16. Співвідношення чистого доходу і середньорічної суми оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019-2021 рр.

Також зменшення коефіцієнта оборотності оборотних активів тягне за собою зростання тривалості одного обороту оборотних активів і зростання одноденного обороту до 842,58 тис. грн.

Отже, розрахувавши показники ділової активності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр. можна зробити висновок, що підприємство має високу ділову активність, адже «золоте правило» для ТОВ «Роберт Бош Лтд» виконується щорічно протягом досліджуваного періоду.

Коефіцієнти оборотності оборотних активів мають як позитивні, так і негативні зміни, хоча значення досліджуваних коефіцієнтів є досить високими.

Кількість операційних циклів зростає, що також є хорошим знаком для підприємства. У 2021 р. спостерігається зменшення тривалості фінансового циклу до 38 днів, що є найнижчим показником за досліджуваний період. Низьке значення фінансового циклу позитивно впливає на діяльність підприємства.

Основною метою діяльності підприємства на ринку є підвищення власного капіталу й отримання прибутку шляхом здійснення виробничої та іншої господарської діяльності. Всі методики, які пов'язані з розширенням асортименту товарів, покращенням організаційної структури, виходом на нові ринки, підвищенням ефективності діяльності підприємства, все це сприяє задоволенню потреб споживачів та отримання компанією доходів від реалізації товарів.

Прибуток як найважливіша категорія ринкових відносин виконує оцінювальну, стимулюючу і госпрозрахункову функції. На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відображається в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції (робіт, послуг); загальногосподарських витрат; визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій та іншої діяльності.

Динаміку проведення операцій формування і розподілу прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд» проаналізуємо в таблиці 2.21.

Таблиця 2.21

Аналіз формування та розподілу прибутку ТОВ «Роберт Бош Лтд»
у 2019–2021 рр., тис. грн.

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020-2019	Відхилення 2021-2020
1	2	3	4	5	6
1. Чистий дохід від реалізації(товарів, робіт, послуг)	1770272	2073602	2522213	303330	448611
2.Собівартість реалізованої продукції (тов., робіт, послуг)	-1260031	-1575627	-1989893	-315596	-414266
3. Валовий прибуток	510 241	497975	532 320	-12266	34345
4. Інші операційні доходи	42143	25967	36439	-16176	10472
5. Сумарні операційні доходи	1812415	2099569	2558652	287154	459083
6.Адміністративні витрати	-49289	-44897	-61742	4392	-16845
7.Витрати на збут	-343549	-276191	-315360	67358	-39169

8.Інші операційні витрати	-37409	-55035	-31472	-17626	23563
9.Сумарні операційні витрати	-1690974	-1951923	-2398671	-260949	-446748
10.Прибуток від операційної діяльності	122 137	147819	160 185	25682	12366
11.Дохід від інвестиційної і фін. діяльності	136	174	679	38	505

Продовження табл. 2.21

1	2	3	4	5	6
12.Витрати від інвестиційної і фінансової діяльності	-696	-173	-204	523	-31
13.Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	121577	147820	160 660	26243	12840
14.Витрати з податку на прибуток	-21930	-27632	-30057	-5702	-2425
15.Чистий фінансовий результат: прибуток	99647	120188	130 603	20541	10415
16.Інший сукупний дохід після оподаткування	0	0	0	0	0
17.Сукупний дохід	99647	120188	130603	20541	10415

Чистий дохід від реалізації продукції на ТОВ «Роберт Бош Лтд» має стабільну тенденцію до збільшення і протягом аналізованого періоду зріс на 751941 тис грн або на 42,47 %. При чому собівартість реалізованої продукції також демонструвала стабільну динаміку до зростання

Так, протягом досліджуваного періоду її вартість зросла на 729862 тис. грн. або на 57,92 %, тобто темпи зростання собівартості є вищими за темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції. Тому валовий прибуток підприємства не мав стабільної динаміки (рис. 2.17).

Протягом усього досліджуваного періоду валовий прибуток товариства збільшився на 4,33% або на 22079 тис. грн. При чому, у 2020 р. обсяги валового прибутку зменшилися на 12266 тис. грн., у 2021 р. – зросли на 34345 тис. грн. Інші операційні доходи також не мали стабільної динаміки, зменшившись у 2020 р. на 16176 тис. грн та збільшившись у 2021 р. на 10472 тис. грн.

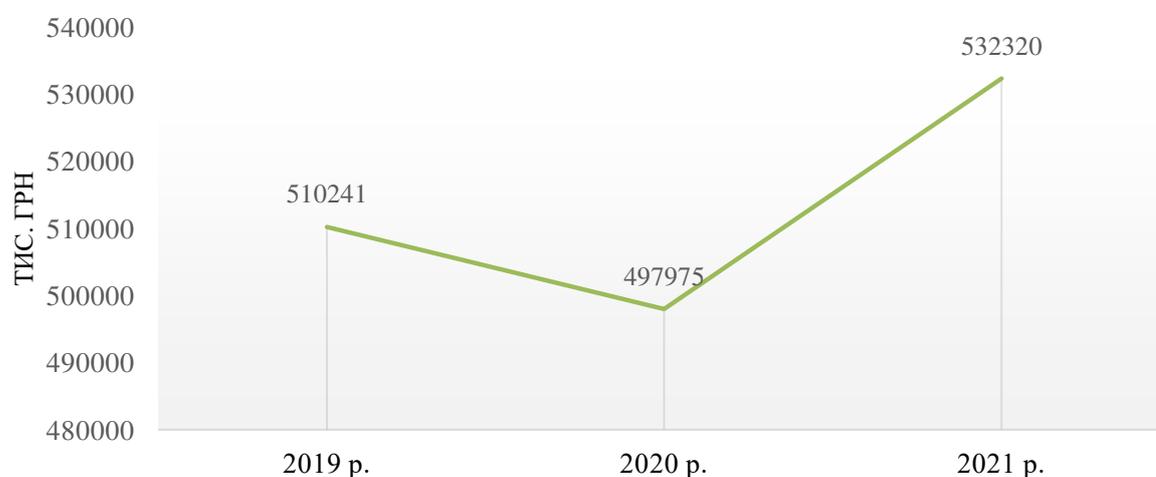


Рис. 2.17. Валовий прибуток ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр., тис.

грн

Сумарні операційні доходи зростають: з 1812415 тис.грн у 2019 р. до 2558652 тис.грн у 2021 р., (141,17 % темпів приросту).

Адміністративні витрати мають хвилеподібну динаміку. Так, 2020 р. їх обсяг зменшився на 8,91 %, проте у 2021 р. зріс на 37,52 %, що в загальному склало зростання на 12453 тис. грн. Витрати на збут мали подібну динаміку, зменшившись на 67358 тис. грн у 2020 р. та збільшившись на 39169 тис. грн у 2021 р. Проте, у загальному протягом досліджуваного періоду даний вид витрати зменшився з 343549 тис. грн у 2019 р. до 315360 тис. грн. у 2021 р. Інші операційні витрати мали таку ж динаміку та продемонстрували загальне зменшення на 5937 тис. грн. з 37409 тис. грн у 2019 р. до 31472 тис. грн у 2021 р. Проте, сумарні операційні витрати мали стабільну динаміку до зростання, що в загальному склало 38048 тис. грн. або 41,85%.

Прибуток від операційної діяльності щорічно зростає, так, у 2020 р. він збільшився на 25682 тис. грн до рівня 147819 тис. грн. У 2021 р. зростання продовжилося і прибуток від операційної діяльності ще збільшився на 12366 тис. грн до рівня 160185 тис. грн., що свідчить про ефективну операційну діяльність підприємства, яка є основним видом діяльності досліджуваного товариства.

Дохід від інвестиційної і фінансової діяльності хоча й був незначним, проте також демонстрував щорічне зростання. Загальна сума зростання склала 543 тис. грн, що становить 31,15 %. Проте і втрати від інвестиційної діяльності склали 492 тис. грн. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування має стабільну динаміку до зростання та протягом досліджуваного періоду збільшився на 39 083 тис.грн або 70,69%. Враховуючи, що прибуток зростає, зростають і витрати з податку на прибуток.

Відповідну динаміку має й чистий прибуток товариства. Так, у 2020 р. він збільшився на 20541 тис. грн до рівня 120188 тис.грн, у 2021 р. зростання продовжилося і склало 10415 тис. грн, тобто на кінець досліджуваного періоду ТОВ «Роберт Бош Лтд» отримало чистий прибуток у розмірі 130 603 тис.грн.

Більш детально обсяги доходів та витрат товариства розглянуто у таблиці 2.22..

Таблиця 2.22

Аналіз складу, структури та динаміки доходів і витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Найменування статей	2019		2020		2021		Відхилення 2020/2019			Відхилення 2021/2020		
	сума тис. грн	питом а вага,%	сума тис. грн	питома вага,%	в сумі тис. грн	питом а вага,%	в сумі тис. грн	%	Темп зростання, %	в сумі тис. грн	%	Темп зростання, %
1. Чистий дохід від реалізації	1770272	97,67	2073602	98,76	2522213	98,55	303330	1,09	117,13	448611	-0,21	121,63
2. Інші операційні доходи	42143	2,33	25967	1,24	36439	1,42	-16176	-1,09	61,62	10472	0,19	140,33
3. Дохід від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
4. Інші фінансові доходи	9	0,00	27	0,00	34	0,00	18	0,00	300,00	7	0,00	125,93
5. Інші доходи	127	0,01	147	0,01	645	0,03	20	0,00	115,75	498	0,02	438,78
6. Інший сукупний дохід до оподаткування	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
7. Сукупний дохід	1812551	100	2099743	100	2559331	100	287192	0,00	115,84	459588		121,89
Витрати												
1. Собівартість реалізованої продукції	1260031	73,56	1 575 627	79,60	1 989 893	81,93	315596	6,03	125,05	414266	2,34	126,29
2. Адміністративні витрати	49 289	2,88	44 897	2,27	61 742	2,54	-4392	-0,61	91,09	16845	0,27	137,52
3. Витрати на збут	343 549	20,06	276 191	13,95	315360	12,98	-67358	-6,10	80,39	39169	-0,97	114,18
4. Інші операційні витрати	37 409	2,18	55 035	2,78	31 472	1,30	17626	0,60	147,12	-23563	-1,48	57,19
5. Фінансові витрати	0	0,00	0	0,00	157	0,01	0	0,00	-	157	0,01	-
6. Витрати на участь в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
7. Інші витрати	696	0,04	173	0,01	47	0,00	-523	-0,03	24,86	-126	-0,01	27,17
8. Витрати з податку на прибуток	21930	1,28	27632	1,40	30 057	1,24	5702	0,12	126,00	2425	-0,16	108,78
9. Податок на прибуток пов'язаний з іншим сукупним доходом	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Всього витрат	1712904	100	1979555	100	2428728	100	266651	0,00	115,57	449173	0,00	122,69

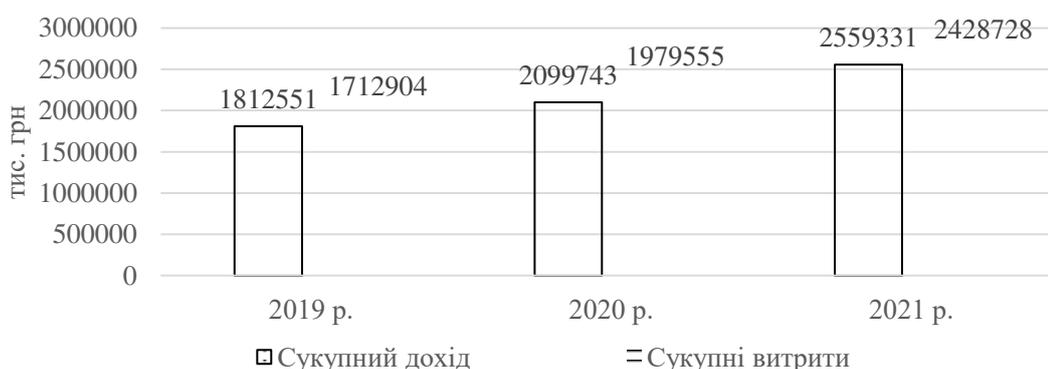


Рис. 2.18. Динаміка сукупних доходів та витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр.

Собівартість реалізованої продукції, яка займає найбільшу частку в загальних витратах товариства і становить близько 80 %, щорічно зростала з 1260031 тис. грн у 2019 р. до 1 989 893 тис. грн. Досить високу питому вагу (близько 14 %) становлять витрати на збут. При чому, найбільше значення даний показник мав у 2019 р., найнижче – у 2020 р., що може свідчити про покращення збутової політики на підприємстві. Адміністративні та інші операційні витрати становлять близько 3 %. Витрати з податку на прибуток – близько 1,5 %.

Показники рентабельності доходів та витрат ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр. більш детально розглянуто у наступній таблиці.

Таблиця 2.23

Аналіз динаміки показників доходів і витрат

Найменування статей	2019 сума тис. грн	2020 сума тис. грн	2021 в сумі тис.грн	Відхилення 2020/2019		Відхилення 2021/2020	
				в сумі тис.грн	Темп росту, %	в сумі тис.грн	Темп росту,%
1. Доходи	1812551	2099743	2559331	287192	115,84	4595880	121,89
2. Витрати	1712904	1979555	2428728	266651	115,57	449173	122,69
3. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	99647	120188	130603	20541	120,61	10415	108,67
4. Середньорічна вартість активів	513525	635334	835845	121809	123,72	200511	131,56
5. Чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг)	1770272	2073602	2522213	303330	117,13	448611	121,63
6. Рентабельність активів	19,40	18,92	15,63	-0,49	97,49	-3,29	82,60
7. Рентабельність продаж	5,63	5,80	5,18	0,17	102,97	-0,62	89,34
8. Рентабельність витрат	5,82	6,07	5,38	0,25	104,37	-0,69	88,57
9. Виручка від реалізації 1 грн. доходів	0,98	0,99	0,99	0,01	101,11	0,00	99,79
10. Доходи на 1 грн активів	3,53	3,30	3,06	-0,22	93,63	-0,24	92,65
11. Доходи на 1 грн. витрат	1,06	1,06	1,05	0,00	100,24	-0,01	99,35

Рентабельність активів товариства щорічно зменшувалася з 19,40% у 2019 р. до 18,92 % у 2020 р. та до 15,63 % у 2021. Така динаміка може свідчити про зменшення ефективності використання активів підприємства. Рентабельність продажу не мала стійкої тенденції. Так, у 2020 р. значення досліджуваного показника зросло на 0,17%, проте зменшилося на 0,62% до 5,18 %. Даний показник має невисоке значення протягом усього досліджуваного періоду. Рентабельність витрат мала подібну динаміку, зростаючи у 2020 р. на 0,25 % та знижуючись на 0,69 % у 2021 р.

Виручка від реалізації 1 грн доходів зросла у 2020 р. на 0,01 грн до 0,99 грн і такою й залишилася у 2021 р. Доходи на 1 грн активів мали негативну динаміку до зменшення: з 3,53 грн у 2019 р. до 3,06 грн у 2021 р.

Якщо на початку досліджуваного періоду вони становили 2,66 грн, то в кінці – 2,78 грн. Відповідну динаміку мали й доходи від 1 грн. витрат. У 2019 р. вони становили 1 грн, то у 2021 р. – 1,02 грн. Доходи на 1 грн витрат у 2019 р. та 2020 р. залишалися однаковими і становили 1,06 грн, у 2021 р. знизились на 0,01 грн.

Факторний аналіз прибутку підприємства можна провести на основі виділення вартісної оцінки факторів першого та другого рівнів (табл. 2.24).

Фінансовий результат від операційної діяльності складає у 2019 р. 122 137 тис. грн., у 2020 р. – 147819 тис. грн, у 2021 р. - 160 185 тис. грн., що свідчить про збільшення операційної діяльності досліджуваного товариства та є позитивним показником у діяльності підприємства.

Що стосується другого рівня показників, то валовий прибуток у 2019 р. складав 510 241 тис. грн., у 2020 р. відбулося його зниження на 12266 тис. грн, у 2021 р. підвищився до рівня 532 320 тис. грн., що було найвищим значенням за досліджуваний період. Загальні темпи зростання валового прибутку підприємства становили 4,33%.

У загальному фінансовий результат від фінансової діяльності були найвищими у 2020 р. і склали 127 тис. грн. У 2021 р. вони зменшилися на 307 тис. грн. до набула від'ємного значення і становили -123 тис. грн.

Таблиця 2.24

Факторний аналіз прибутку від звичайної діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» до оподаткування за факторами першого та другого рівнів

Назва фактора	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Величина впливу фактора (абсолютне відхилення)	
				2020-2019	2022-2021
А	1	2	3	4	5
1. Фінансовий результат від операційної діяльності	122 137	147819	160 185	25682	12366
Прибуток валовий	510 241	497975	532 320	-12266	34345
Інші операційні доходи	42143	25967	36439	-16176	10472
Витрати адміністративні	-49289	-44897	-61742	4392	-16845
Витрати на збут	-343549	-	-315360	67358	-39169
		276191			
Інші операційні витрати	-37409	-55035	-31472	-17626	23563
2. Фінансовий результат від фінансової діяльності	9	27	-280	18	-307
Доходи інші фінансові	9	27	-123	18	-150
Витрати фінансові	0	0	157	0	157
3. Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності	-569	-26	598	543	624
Доходи інші	127	147	645	20	498
Витрати інші	-696	-173	-47	523	126
4. Фінансовий результат до оподаткування	121 577	147820	160 660	26243	12840
Прибуток операційний	122137	147819	160185	25682	12366
Прибуток фінансовий	9	27	-123	18	-150
Прибуток інший звичайний	-569	-26	598	543	624
5. Чистий фінансовий результат	99 647	120188	130603	20541	10415
Прибуток до оподаткування	121 577	147820	160660	26243	12840
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-21930	-27632	-30057	-5702	-2425
6. Сукупний дохід	99647	120188	130 603	20541	10415
Чистий прибуток	99647	120188	130 603	20541	10415
Інший сукупний дохід після оподаткування	0	0	0	0	0

Фінансові результати від іншої звичайної діяльності мали додатне значення тільки у 2021 р. і становили 598 тис. грн. У 2019 та 2020 рр. даний показник мав від'ємне значення - 5698 тис. грн та -26 тис. грн відповідно.

Фінансовий результат до оподаткування у 2019 р. склав 121 577 тис. грн., з них було сплачено 21930 тис. грн податку на прибуток, отже, чистий фінансовий результат за досліджений рік склав 99647 тис. грн. У 2020 р. фінансовий

результат до оподаткування становив 147820 тис. грн., податок на прибуток склав 27632 тис. грн. і відповідно чистий фінансовий результат склав 120188 тис. грн. У 2021 р. ТОВ «Роберт Бош Лтд» мав прибуток до оподаткування у сумі 160660 тис. грн, 30057 тис. грн. було сплачено податку на прибуток, а чистий фінансовий результат склав 130603 тис. грн. Динаміку зазначених показників продемонстровано на рис. 2.19.

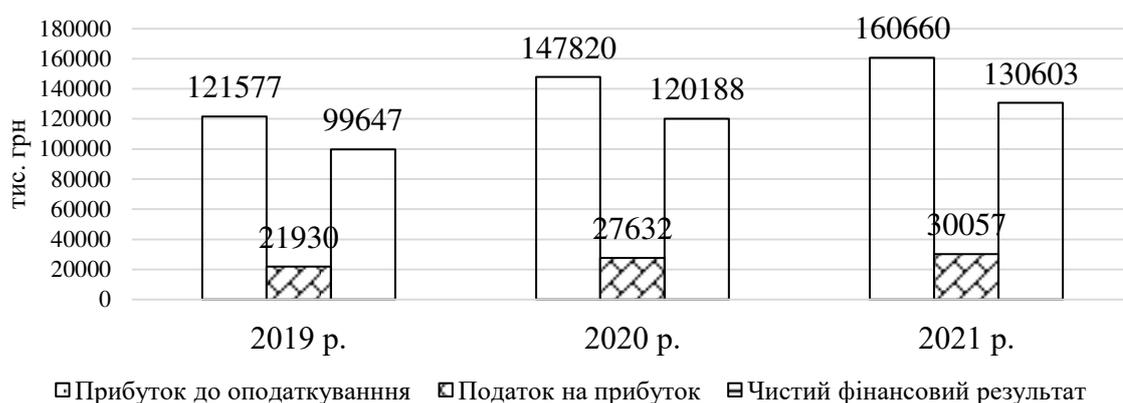


Рис. 2.19. Динаміка фінансового результату діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019–2021 рр., тис грн.

Отже, основу фінансового результату до оподаткування складає прибуток операційний, який у 2021 р. складав 532 320 тис. грн., тобто у звітному році фінансовий результат до оподаткування був навіть меншим за прибуток операційний. Слід відзначити, що чистий фінансовий результат та чистий прибуток на ТОВ «Роберт Бош Лтд» є однаковим. Це пояснюється тим, що досліджуване підприємство не отримувало іншого сукупного доходу. Збільшення прибутку підприємства в умовах ринкових відносин можливе завдяки виявленню резервів збільшення об'єму реалізації продукції, зниження її собівартості. Резерви зростання прибутку – це кількісно вимірні можливості його збільшення за рахунок зростання об'єму реалізації продукції, зменшення витрат на її виробництво і реалізацію, недопущення зовні реалізаційних збитків, вдосконалення структури виробленої продукції.

Отже, у другому розділі випускної роботи було досліджено товариство з обмеженою відповідальністю «Роберт Бош Лтд». ТОВ «Роберт Бош Лтд» є

дочірньою компанією всесвітньо відомого концерну «Robert Bosch», що є одним з найбільших виробників споживчих товарів виробничого призначення. Концерн є інтернаціональною компанією, що має виробничі і збутові підрозділи на чотирьох континентах планети.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» проводить вдалу політику щодо формування джерел капіталу, адже власний капітал значно перевищує зобов'язання, що свідчить про щорічне зростання ресурсів підприємства, які втілюють в собі економічні вигоди. Основні фонди товариства за аналізований період знаходяться у задовільному стані. Позитивну динаміку продемонстрували такі показники, як коефіцієнт оновлення та фондівіддача та інтегральний показник економічної ефективності. Такі показники, як фондомісткість, фондоозброєність та коефіцієнт вартості основних фондів в активах підприємства мало незначну динаміку до погіршення. Коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності та коефіцієнт вибуття мали хвилеподібну динаміку: зменшувалися у 2020 р. та зростали у 2021 р. Проте, проведений аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» вказує на існуючі проблеми з оборотними активами підприємства, адже серед досліджених показників більшість з них хоч і мають високі показники, проте майже мають стабільну тенденцію до погіршення. До таких показників відносяться: коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності грошових засобів, коефіцієнт відволікання оборотного капіталу, рентабельність оборотних активів та інтегральний показник ефективності оборотних активів. Мали нестабільну динаміку такі показники як коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань, коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації. І тільки такі коефіцієнти як коефіцієнт матеріальних запасів, коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та період її погашення мали стабільну динаміку до покращення.

У структурі сукупного капіталу переважає власний капітал товариства. На товаристві «Роберт Бош Лтд» відбуваються негативні зміни у структурі сукупного капіталу, так як щорічно відбувається збільшення питомої ваги позикового капіталу та відповідно зменшення частки власного капіталу. Не

дивлячись на те, що за абсолютним значенням власний капітал підприємства зростає, темпи зростання позикового перевищує темпи зростання власного. Протягом 2019–2020 рр. на ТОВ «Роберт Бош Лтд» переважала дебіторська заборгованість, що свідчить про ефективну кредитно-депозитну політику підприємства, яка забезпечує можливість товариству вчасно розраховуватися зі своїми кредиторами. Погіршення ситуація спостерігається у 2021 р., коли кредиторська заборгованість була вищою за дебіторською, що може дестабілізувати фінансову стійкість підприємства. Власний капітал підприємства значно перевищує позиковий, хоча й демонструє негативну динаміку до зменшення.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» має стабільний фінансовий стан, оскільки більшість показників відповідають нормативному значенню та мають позитивну динаміку до покращення. Негативну динаміку мав тільки коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт фінансової стійкості дещо був нижчим за нормативне значення. Протягом досліджуваного періоду досліджуване товариство мало абсолютну фінансову стійкість. Що означає, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» здатне формувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечити можливість постійної рівномірної основної діяльності, з урахуванням всіх ризиків та змін зовнішнього середовища.

Найбільш ліквідні активи товариства перевищують термінові зобов'язання тільки у 2021 р. Тобто, розраховатися з терміновим зобов'язаннями найбільш ліквідними активами товариство могло тільки у 2021 р. У 2019 р. грошових коштів було майже у 9 разів менше, ніж термінових зобов'язань. У 2020 р. – термінові зобов'язання перевищили грошові кошти у 1,5 разів.

Враховуючи те, що підприємство не користується ні короткостроковими кредитами банків, ні довгостроковими зобов'язаннями, швидкоореалізовані та повільноореалізовані активи протягом 2019-2021 рр. перевищують короткотермінові та довготермінові пасиви, відповідно;

Необоротні активи підприємства є меншими за власний капітал товариства протягом усього досліджуваного періоду, що й відповідає нормативу.

Баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021 р. є абсолютно ліквідним, у 2019 та 2020 р. не виконувалася перша умова, що свідчить про складність у поточній ліквідності товариства. Проте, досліджуване підприємство має високу перспективну ліквідність. Більшість досліджуваних показників ліквідності відповідають нормативному значенню та мають динаміку до покращення. Єдиний показник, який у 2021 р. не відповідав нормативному значенню – це коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості.

Показники платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» свідчать про фінансову спроможність підприємства, адже воно має достатню кількість оборотних активів, поточна заборгованість повністю покривається за рахунок коштів дебіторів, частка кредиторської заборгованості невисока, що забезпечує ефективне функціонування товариства, а частка оборотних активів у активах підприємства досить висока і становить 81-90%.

Розрахувавши показники ділової активності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр. можна зробити висновок, що підприємство має високу ділову активність, адже «золоте правило» для ТОВ «Роберт Бош Лтд» виконується щорічно протягом досліджуваного періоду. Коефіцієнти оборотності оборотних активів мають як позитивні, так і негативні зміни, хоча значення досліджуваних коефіцієнтів є досить високими. Кількість операційних циклів зростає, що також є хорошим знаком для підприємства. У 2021 р. спостерігається зменшення тривалості фінансового циклу до 38 днів, що є найнижчим показником за досліджуваний період. Низьке значення фінансового циклу позитивно впливає на діяльність підприємства.

Рентабельність чистого грошового потоку ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019 р. була від'ємною, що свідчить про перевагу витрачання над надходженнями грошових коштів. У 2020 р. ситуація змінилася і рентабельність ЧГП мала додатне значення, що означає, що досліджуване товариство не змогло використати 101188 тис. грн грошових надходжень. У 2021 р. значення рентабельності ЧГП знизилося на 62,43% і становило 44,63 %, що означає, що сума невикористаних коштів зменшилася. Рентабельність грошового потоку по операційній діяльності мала подібну тенденцію, збільшившись у 2020 р. до рівня

119,68 % та зменшившись у 2021 р. на 64,0 % до рівня 43,08 %. Рентабельність від інвестиційної діяльності мала додатний показник тільки у 2020 р.

Фінансовий результат від операційної діяльності складає у 2019 р. 122 137 тис. грн., у 2020 р. – 147819 тис. грн, у 2021 р. - 160 185 тис. грн., що свідчить про збільшення операційної діяльності досліджуваного товариства та є позитивним показником у діяльності підприємства.

У загальному фінансовий результат від фінансової діяльності були найвищими у 2020 р. і склали 127 тис. грн. У 2021 р. вони зменшилися на 307 тис. грн. до набула від'ємного значення і становили -123 тис. грн.

Фінансові результати від іншої звичайної діяльності мали додатне значення тільки у 2021 р. і становили 598 тис. грн. У 2019 та 2020 рр. даний показник мав від'ємне значення - 5698 тис. грн та -26 тис. грн відповідно.

Фінансовий результат до оподаткування у 2019 р. склав 121 577 тис. грн., з них було сплачено 21930 тис. грн податку на прибуток, отже, чистий фінансовий результат за досліджений рік склав 99647 тис. грн. У 2020 р. фінансовий результат до оподаткування становив 147820 тис. грн., податок на прибуток склав 27632 тис. грн. і відповідно чистий фінансовий результат склав 120188 тис. грн. У 2021 р. ТОВ «Роберт Бош Лтд» мав прибуток до оподаткування у сумі 160660 тис. грн, 30057 тис. грн. було сплачено податку на прибуток, а чистий фінансовий результат склав 130603 тис. грн.

Збільшення прибутку підприємства в умовах ринкових відносин можливе завдяки виявленню резервів збільшення об'єму реалізації продукції, зниження її собівартості. Резерви зростання прибутку – це кількісно вимірні можливості його збільшення за рахунок зростання об'єму реалізації продукції, зменшення витрат на її виробництво і реалізацію, недопущення зовні реалізаційних збитків, вдосконалення структури виробленої продукції.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В ТОВ «РОБЕРТ БОШ ЛТД»

3.1. Організація процесу фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд»

Проведені розрахунки аналізу виробничо-комерційної діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» протягом 2019 – 2021 років засвідчують необхідність проведення рішучих дій з метою стабілізації фінансового стану в майбутньому. З огляду на нестабільність економічної ситуації в країні таким рішучим заходом може стати запровадження процесу фінансового планування в компанії.

Планування на підприємстві — це процес пошуку і використання резервів підвищення ефективності виробництва і вирішення соціальних проблем колективу. План підприємства за своїм змістом є сукупністю взаємозв'язаних заходів для збільшення прибутку за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів і комерційної діяльності [52].

Планування — один із найскладніших видів розумової праці, притаманних людині. Не біда, якщо планування не вдається реалізувати добре, але не можна змиритися з тим, що воно ведеться абияк. Успішність, ефективність системи планування на підприємстві ТОВ «Роберт Бош Лтд» значною мірою визначається рівнем її організації, яка включає такі структурні елементи:

1. Плановий персонал, що сформований в організаційні структури.
2. Процес обґрунтування, прийняття і реалізації планових рішень.
3. Засоби, що забезпечують процес планування (інформаційне, технічне, програмно-математичне та організаційне забезпечення).

Плановий персонал складається зі спеціалістів, які тією чи іншою мірою виконують функції планування. Причому для одних із них планові функції будуть основним видом діяльності, наприклад для працівників планово-економічного відділу, а для інших працівників (агроном, інженер, бухгалтер тощо) ці функції будуть поєднуватись з іншими видами діяльності.

Корисним для даного підприємства є залучення консультантів з планування, оскільки фінансове планування знаходиться на стадії запровадження. До обов'язків консультантів належить:

- допомога в підготовці рішень з планування;
- навчання і консультування вищого керівництва з питань планування:
- поради щодо організації нарад з планування, допомога у підведенні підсумків нарад;
- рекомендації щодо розробки планової документації.

Окрім залучення зовнішніх консультантів підприємству необхідно у структурі планово-економічного відділу передбачити відповідних фахівців з планування.

Планово-економічний відділ на підприємстві ТОВ «Роберт Бош Лтд» має складатися з:

1. Головного економіста, який виконує обов'язки плановика поряд зі своїми прямими посадовими обов'язками. Працює на повну ставку.
2. Зовнішнього консультанта з питань планування, який працює на повну ставку.

Основними напрямками діяльності плановиків на підприємстві ТОВ «Роберт Бош Лтд» мають бути:

- розробка стратегії підприємства і збалансування довго- і короткострокових його цілей. Наприклад, визначити, що важливіше: збільшити свою частку ринку чи підвищити ефективність вкладеного капіталу. Якщо йдеться про рентабельність вкладеного капіталу, то визначити, куди інвестувати нові кошти: у підвищення рентабельності діючого виробництва чи у виробництво нової продукції. Виконуючи цю функцію, плановики виступають у ролі радників, консультантів. Остаточне рішення, пов'язане із затвердженням стратегії, приймає вище керівництво;

- здійснення, поряд з іншими спеціалістами, аналізу та оцінки зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Плановики часто володіють найціннішою інформацією про підприємство;
- участь, поряд з менеджерами, у розробці прогнозів щодо майбутнього фірми;
- надання порад і консультацій іншим спеціалістам з питань техніки планування; сприяння розповсюдженню професійних методів планування;
- допомога вищому менеджменту в організації і проведенні навчання, необхідного для того, щоб усі учасники планування були готові до освоєння ефективних нововведень. Плановики повинні прагнути створити атмосферу творчого ставлення працівників до планування свого майбутнього, навчити людей взаємодіяти при цьому.

Важливим структурним елементом ефективної організації планування є його інформаційне забезпечення: збір, аналіз та опрацювання інформації, формування бази даних. Є три основні джерела прогнозованої інформації: нагромаджений досвід, що ґрунтується на знанні закономірностей перебігу і розвитку досліджуваних явищ, процесів та подій; екстраполяція існуючих тенденцій, закономірність яких у минулому і зараз досить відома; побудова моделей прогнозних об'єктів відповідно до очікуваних або ж передбачуваних умов [48].

Перспективним напрямом інформаційного забезпечення на даному підприємстві є формування інформаційних систем, комп'ютерних мереж.

Для успішної організації процесу фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд» працівникам необхідно дотримуватись ряду інструктивних документів та положень. Це насамперед такі документи:

1. Положення про бюджетний комітет.
2. Посадова інструкція економіста з планово-економічного відділу.
3. Положення про бюджетний регламент.

Планово-економічний відділ ТОВ «Роберт Бош Лтд» виконує певні функції (рис.3.1) [48].

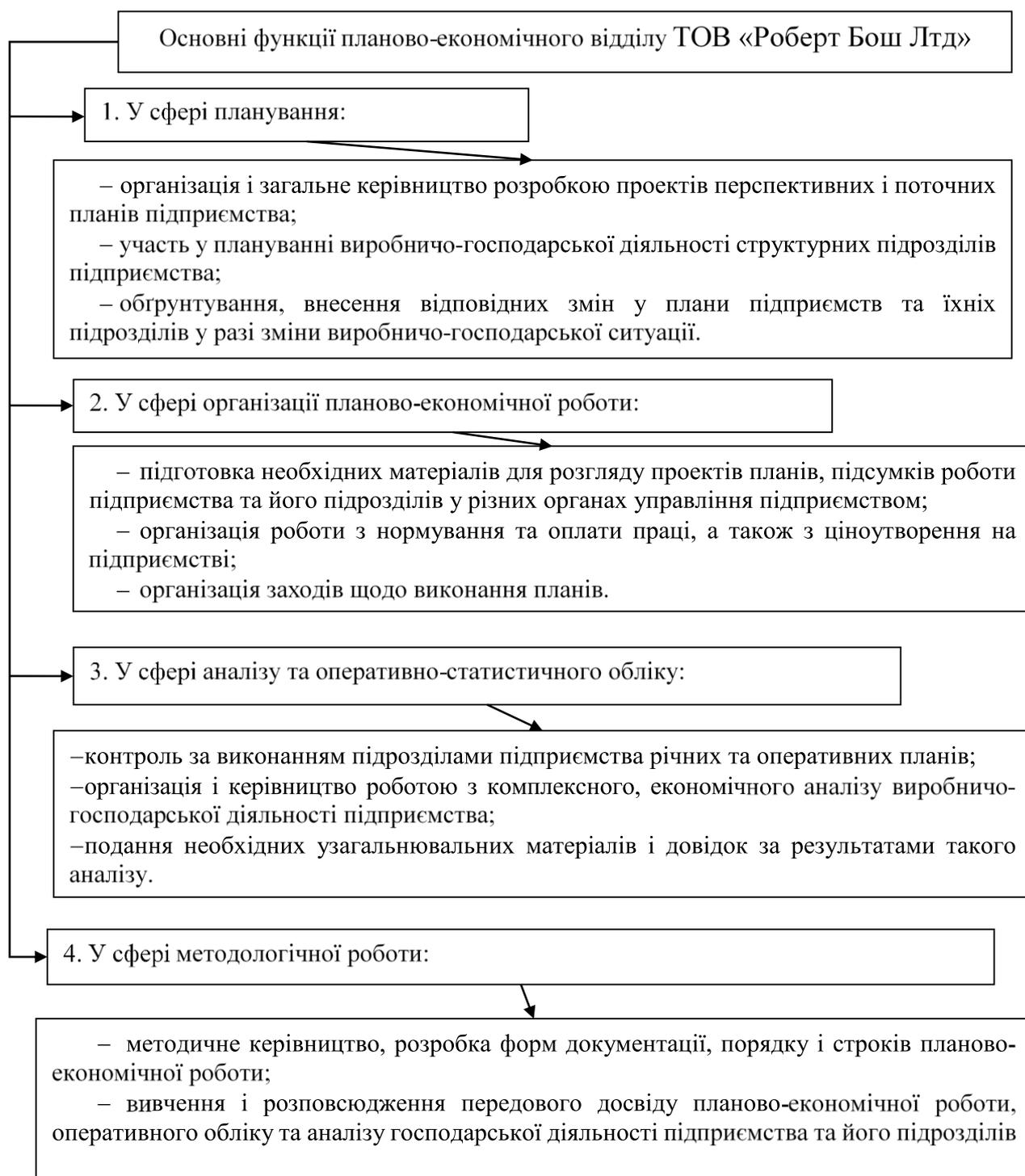


Рис. 3.1. Основні функції планово-економічного відділу ТОВ «Роберт Бош Лтд»

При організації процесу фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд» планово-економічний відділ повинен отримати необхідну інформацію від усіх структурних підрозділів підприємства для подальшої обробки цих даних.

Важливою складовою при організації фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд» є розробка календарних графіків. Організаційні моменти стосовно впровадження фінансового планування починатимуться з 1.09. Впродовж чотирьох місяців посадові особи будуть відповідати за підготовку всієї необхідної інформації та забезпечувати нормативними документами співробітників компанії при впровадженні фінансового планування.

На рисунку 3.2. наведено календарний графік розробки фінансових планів.



Рис. 3.2. Календарний графік розробки фінансових планів ТОВ «Роберт Бош Лтд» на 2022 рік

Узагальнюючи методологію організації фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд» можна констатувати, що вона складатиметься з наступних етапів:

1. Визначення прогнозних макроекономічних показників діяльності на ринку України на 2022 рік.

2. Визначення складу потенційних споживачів продукції і послуг підприємства, а також потенційних постачальників сировини й матеріалів.
3. Визначення величини запасів готової продукції на 1.01.2023р.
4. Аналіз виробничих потужностей призначений для характеристики виробничої специфіки товариства.
5. Аналіз виробничих норм потреби підприємства в ресурсах для виробництва продукції з урахуванням сформованих технологій.
6. Складання кошторисів структурних підрозділів для детального визначення потреби кожного підрозділу в різних ресурсах, необхідних для нормальної роботи впродовж аналізованого періоду.

При здійсненні процесу організації фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд» доцільним є розроблення ряду планових документів, а саме:

1. Бюджет реалізації.
2. Бюджет фінансових результатів за видами продукції.
3. Бюджет руху грошових коштів.
4. Прогнозний баланс.

Представимо розрахунки першого і другого бюджету для ТОВ «Роберт Бош Лтд» на плановий 2022 рік.

На нашу думку, успішне використання бюджетування надасть можливість підприємству вийти на більш високий рівень ефективної підприємницької діяльності на зовнішньому ринку, попередити несприятливий вплив зовнішніх чинників або максимально зменшити їх негативний вплив на діяльність.

Як первинний бюджет розглянемо бюджет реалізації продукції, оскільки саме величина продажів найчастіше є обмежуючим чинником діяльності підприємства. Враховуючи укладені договори ТОВ «Роберт Бош Лтд», можливості збуту продукції та продуктивності потужностей, обчислюється планові показники продукції з темпами зростання обсягів 10%. Бюджет реалізації продукції показує річний обсяг продажів за видами продукції і по кварталам у вартісних показниках протягом бюджетного періоду.

Розраховуючи бюджет реалізації продукції ТОВ «Роберт Бош Лтд», для більш чіткого та оперативного управління даним процесом, варто розрахувати чистий дохід від реалізації продукції по кварталам планового року діяльності підприємства (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Бюджет реалізації ТОВ «Роберт Бош Лтд» на плановий рік

Найменування показника	Чистий дохід від реалізації, тис. грн. (річна)	Квартали планового року			
		1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал
Велика побутова техніка	832330,32	291315,6	166466,1	124849,55	249699,1
Мала побутова техніка	776841,63	271894,6	155368,3	116526,24	233052,5
Вбудована техніка	693608,6	242763	138721,7	104041,29	208082,6
Термотехніка	249699,1	87394,68	49939,82	37454,86	74909,73
Кондиціонери	221954,75	77684,16	44390,95	33293,21	66586,43
Всього	2774434,4	971052	554886,9	416165,16	832330,3

Аналізуючи розраховані показники варто відзначити, що найбільшу частку доходу складають; велика побутова техніка – 30%, мала побутова техніка – 28% та вбудована техніка – 25%. Термотехніка та кондиціонери мають найменшу частку, відповідно 9 та 8 %. Відобразимо дану структуру на рисунку 3.3.

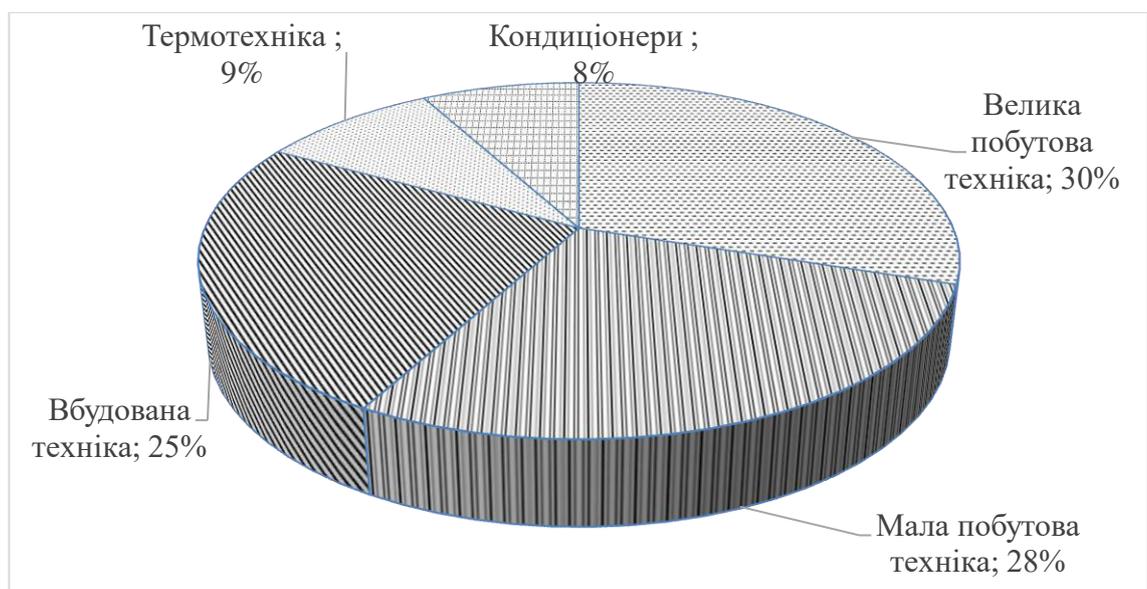


Рис. 3.3. Структура чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ТОВ «Роберт Бош Лтд» на плановий рік

Далі розраховуємо бюджет фінансових результатів діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд» на плановий рік (табл. 3.2). Призначення цього бюджету – показати співвідношення всіх доходів від реалізації за плановий період зі всіма видами витрат (із зазначенням найбільш важливих статей витрат), передбачуваних у цей самий період і пов’язаних з отриманням доходів. Основна ідея бюджету доходів і витрат – показати керівникам підприємства ефективність її господарської діяльності в майбутній період, тобто чи відбудеться формування прибутку, перевищення доходів над витратами, чи ні. Цей бюджет дає можливість також встановити ліміти основних видів витрат, цільові показники прибутку, оптимізації податкових та інших надходжень до бюджету, можливості повернення позичених коштів, формування фондів накопичення і споживання.

Таблиця 3.2

Бюджет фінансових результатів ТОВ «Роберт Бош Лтд» на плановий рік

Найменування показника	Сума річна тис. грн.	По кварталам			
		1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	2774434,4	971052	554886,9	416165,2	832330,3
Собівартість реалізованої продукції	2159884	755959,4	431976,8	323982,6	647965,2
Валовий прибуток	614550,4	215092,6	122910,1	92182,56	184365,1
Інші операційні доходи	35439	12403,65	7087,8	5315,85	10631,7
Сумарні операційні доходи	2809873,4	983455,7	561974,7	421481	842962
Адміністративні витрати	51742	18109,7	10348,4	7761,3	15522,6
Витрати на збут	315360	110376	63072	47304	94608
Сумарні операційні витрати	2526986	884445,1	505397,2	379047,9	758095,8
Прибуток від операційної діяльності	282887,4	99010,59	56577,48	42433,11	84866,22
Витрати від фінансово-інвестиційної діяльності	204	71,4	40,8	30,6	61,2
Прибуток до оподаткування	282683,4	98939,19	56536,68	42402,51	84805,02
Чистий прибуток	223319,89	78161,96	44663,98	33497,98	66995,97

По суті, бюджет доходів і витрат – це планування фінансових результатів, отже за формою цей документ схожий на звіт про фінансові результати. Бюджет доходів і витрат складають і затверджують на весь бюджетний період зазвичай це один календарний рік, ухвалений в компанії згідно з її бюджетним регламентом. Однак дуже важливо, щоб у середині бюджетного періоду бюджет доходів і видатків мав достатньо детальне розпланування на підперіоди. Це розпланування залежить від ступеня технічної й організаційної підготовки в підприємстві, але як мінімум розпланування відбувається щомісяця.

За результатами розрахунку бюджету фінансових результатів на плановий рік ТОВ «Роберт Бош Лтд» відзначимо, що при заданих обсягах виробництва продукції спостерігається отримання підприємством чистого прибутку у сумі 223319,89 тис. грн., що у порівнянні з 2021 роком на 92 717 тис. грн. більше. У бюджеті фінансових результатів відображені витрати від фінансово-інвестиційної діяльності у сумі – 204 тис. грн. відповідно до специфіки діяльності і умов фінансового ринку.

Отже, процес організації фінансового планування для ТОВ «Роберт Бош Лтд» є досить складним, і має ґрунтуватись на виконанні ряду інструкцій та положень щодо його ведення. Для успішного його впровадження необхідно проаналізувати внутрішні та зовнішні інформаційні потоки щодо діяльності підприємства та розробити чіткі скоординовані етапи його організації на 2022 рік.

3.2. Планування і бюджетування як інструменти підвищення ефективності діяльності підприємства

У сучасних умовах успіх діяльності підприємства, насамперед, залежить від того, яким чином розподілені його матеріальні, фінансові, людські та інші види ресурсів в умовах їх обмеженості та наскільки точно враховані зовнішні та внутрішні ризики його функціонування. Для досягнення цієї мети підприємства все частіше запроваджують механізм контролінгу та як основний його

інструмент систему бюджетування, яка дозволяє раціоналізувати діяльність підприємства та ефективно спрогнозувати фінансові показники його діяльності у майбутніх періодах в умовах динамічності ринкового середовища, яке вимагає постійного корегування методів та параметрів управління підприємством. Оскільки бюджетування є досить трудомістким процесом, який засновано на чисельних розрахунках, то застосування економіко-математичного моделювання для підвищення точності, обрахованості та ефективності розрахунку показників бюджетів є особливо актуальним.

Однією з основних ідей контролінгу є створення контуру регулювання, в якому в процесі постійного контролю рівня досягнення мети виявляються розбіжності між запланованими і фактичними показниками. У зв'язку з цим практична реалізація контролінгу, в першу чергу, повинна бути забезпечена порівняльною інформацією планового і фактичного характеру. При цьому планові значення показників, що регулюються в системі контролінгу підприємства необхідно встановлювати в процесі бюджетування, адже вітчизняні підприємства на сьогоднішній день мають необхідність в інтегрованій методичній та інформаційній базі для підтримки функцій управління.

Алгоритм бюджетування потребує трансформації задля підвищення ефективності контролінгу при функціонуванні підприємства та досягнення ним стратегічних цілей. Саме тому, трансформація алгоритму бюджетування викликана необхідністю забезпечення управління підприємством в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх ризиків [16].

Алгоритм передбачає створення окремих цілісних саморегулюючих елементів (бюджетів), кожен з яких відповідає за певний напрям використання ресурсів (матеріальних, людських, фінансових тощо) та отримання прибутку.

Ідея трансформації процесу бюджетування як основного інструменту планування в механізмі контролінгу полягає в тому, щоб сформувавати такий механізм контролінгу на підприємстві, який дозволить своєчасно (оперативно) впливати на зміни (фактори впливу, ризики), відхилення показників, що сприятиме досягненню стратегічних цілей підприємства.

Саме тому, при розробці різних бюджетів доцільним є використання економіко-математичних оптимізаційних методів, сутність яких полягає в максимізації прибутку (або в мінімізації витрат) при передбачуваних обмеженнях обсягів попиту, виробництва, рівня цін; підвищенні ефективності та надійності функціонування підприємства. Результатом запланованого методичного підходу оптимізації системи бюджетування є скорегований за всіма напрямками діяльності бюджет грошових коштів підприємства [16].

Для досягнення поставленої мети, процес бюджетування рекомендується розробляти з використанням таких оптимізаційних блоків як:

- «блок 1» оптимізація номенклатури продукції;
- «блок 2» управління запасами готової продукції;
- «блок 3» вибір оптимального варіанту технічної політики;
- «блок 4» управління виробничими запасами на складі;
- «блок 5» вибір постачальників, що забезпечують виконання технології з мінімальними витратами на придбання матеріалів;
- «блок 6» оптимізація графіку ремонту обладнання;
- «блок 7» вибір джерел формування позикових коштів;
- «блок 8» вибір напрямів та обсягів капітальних вкладень.

Особливістю такої трансформації є багатоваріантний підхід до прийняття управлінського рішення, тобто обов'язковим етапом його прийняття стає пошук альтернативних варіантів та напрямів розвитку підприємства з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх чинників прямого впливу: кон'юнктури ринку ресурсів, фінансового ринку, ринку товарів, зміни економічної ситуації тощо.

Це дає змогу здійснювати поетапну оптимізацію параметрів функціонування підприємства, визначати оптимальну політику закупівлі та збереження товарів, управляти дебіторською та кредиторською заборгованостями, приймати рішення з вибору оптимального варіанту технічної політики, визначати оптимальний бюджет інвестиційних витрат тощо. Це, у свою чергу, забезпечує оптимальність бюджетного балансу.

Трансформація алгоритму бюджетування викликана необхідністю забезпечення ефективного функціонування підприємства в умовах впливу

внутрішніх та зовнішніх ризиків, тому традиційний процес бюджетування доповнено оптимізаційними блоками на кожному з його основних етапів.

При цьому слід зазначити, що вихідні параметри оптимізаційних блоків (оптимальний обсяг реалізації продукції, оптимальний резерв готової продукції, оптимальний запас матеріалів на початок відповідного періоду тощо) є вхідними для відповідного бюджету на кожному з етапів процесу бюджетування на підприємстві.

Багаторівнева модель оптимізації механізму контролінгу є базою для формування ефективної політики управління підприємством, яка дозволяє йому в умовах ринкової економіки та мінливості зовнішнього середовища досягати стратегічних цілей.

Можливість та необхідність використання багаторівневої економіко-математичної моделі оптимізації контролінгу обумовлюється тим, що підприємства в умовах ринкової економіки постають перед вибором ринків, на яких вони передбачають реалізовувати свою продукцію, діставати необхідні у виробництві та функціонуванні підприємства ресурси, товари, роботи, послуги; вибором джерел формування позикових коштів та напрямів і обсягів капітальних вкладень тощо. Все це відповідним чином впливає на фінансову сталість підприємства, досягнення ним стратегічних цілей, що обумовлює ефективність функціонування підприємства в майбутніх періодах [20].

Побудову багаторівневої оптимізаційної моделі контролінгу підприємства здійснюють за принципом оптимальності, який полягає в тому, що оптимальне управління будується поступово, крок за кроком. На кожному етапі оптимізується управління лише цього етапу. Разом з тим, управління на кожному етапі обирається з урахуванням наслідків на майбутніх етапах, бо управління, яке оптимізує цільову функцію лише на даному етапі, може призвести до неоптимального ефекту всього процесу. Управління на кожному етапі має бути оптимальним з точки зору процесу в цілому. Таке правило, сформульоване Р. Белманом, застосовується для вирішення задач динамічного програмування [16].

У результаті моделювання багаторівневої оптимізаційної моделі вона має відповідати наступним критеріям:

- повинно бути досягнуто максимальне значення показника бюджету грошових коштів як результуючого показника процесу бюджетування;
- має бути досягнуто збалансованість активу та пасиву прогнозованого балансу майбутніх періодів;
- функцією цілі на всіх етапах моделі є максимізація прибутку;
- оптимізаційна модель побудована на принципі оптимальності.

Отже, ТОВ «Роберт Бош Лтд» у своїй подальшій діяльності може трансформувати процес планування з використанням оптимізаційних блоків, що підвищить оперативність прийняття управлінських рішень та розширить коло інформації, яка необхідна при розробці фінансових планів.

Планування грошових потоків підприємства – процес, змістом якого є складання, реалізація та контроль за виконанням планів надходження і витрачання грошових коштів суб'єкта господарювання, орієнтований на довгострокову перспективу. Бюджетування грошових потоків - технологія планування надходження і витрачання грошових коштів підприємства, орієнтована на короткострокову перспективу (рік, квартал, місяць і т.д.).

Планування і бюджетування грошових потоків підприємства повинно відбуватися з відображенням характеристик ведення його господарства. Завдання планування і бюджетування грошових потоків ТОВ «Роберт Бош Лтд» зображені на рисунку 3.4.

Виявлення й аналізу проблем формування та функціонування систем бюджетування різних підприємств і холдингових структур присвячено чимало досліджень. Разом з тим актуальна конкретизація та систематизація «вузьких місць» бюджетування в контексті вивчення бюджетування як універсальної технології в системі управління фінансами.

Для традиційного бюджетування модель системи бюджетування залежить від фінансової структури. Аналіз показав, що в ряді випадків фінансова структура формується формально або виключно як довідник об'єктів бюджетування в повній відповідності з організаційною структурою, і таким

чином виконує обмежені функції. Так, не правильно чи взагалі не визначається статус підрозділів

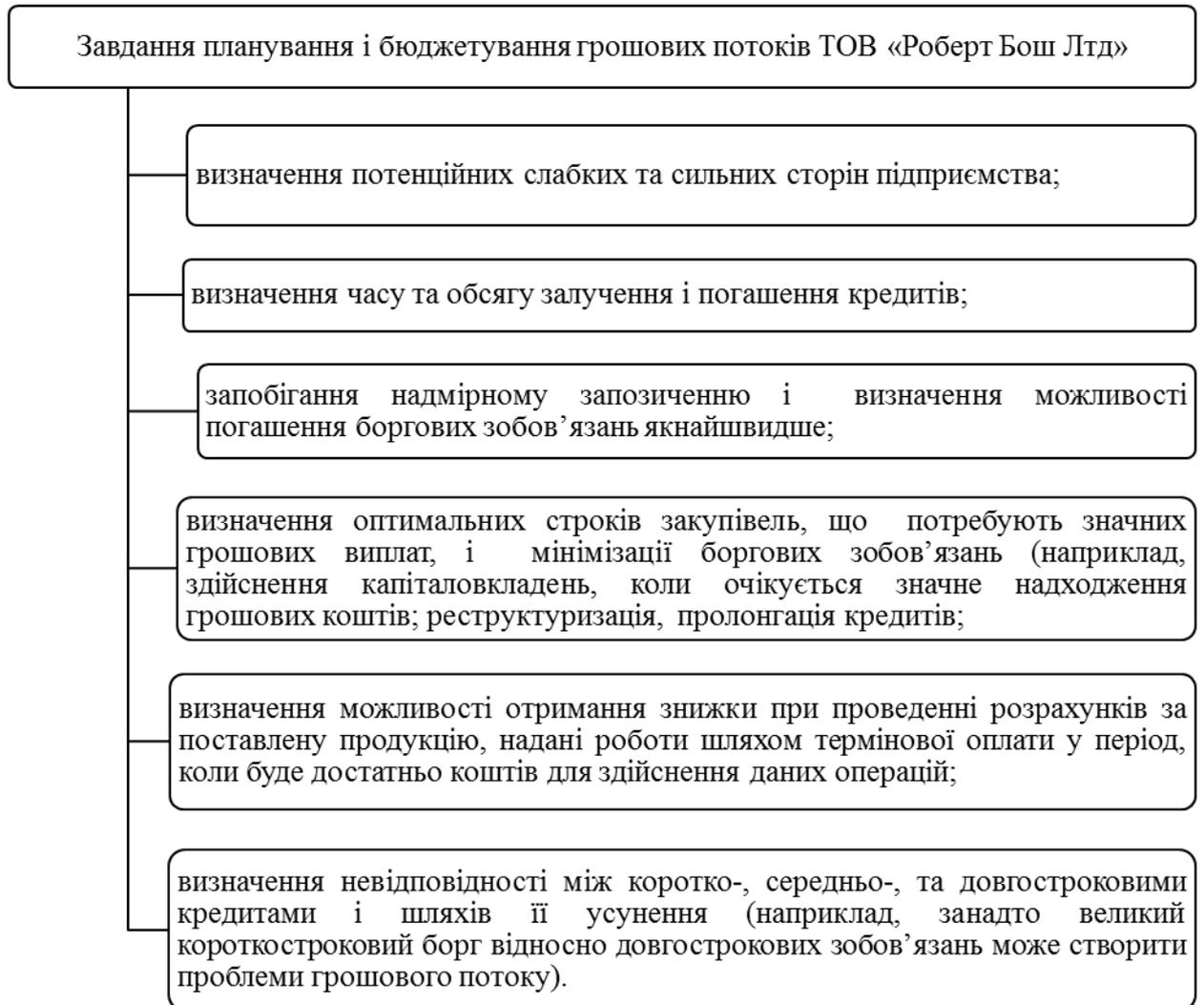


Рис. 3.4. Завдання планування і бюджетування грошових потоків ТОВ «Роберт Бош Лтд»

як центрів фінансової відповідальності, що не дозволяє використовувати можливості бюджетування як технології управління в повному обсязі, зокрема, будувати систему мотивації відповідно до досягнутих фінансових результатів. А у більш поширених концепціях бюджетування модель бюджетування базується вже не на фінансовій структурі, а в залежності від характеристики потоків витрат.

При впровадженні фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд» планування та контроль повинні бути взаємопов'язані між собою та слугувати

основними важелями впливу на поведінку менеджерів різних рівнів управління всередині підприємства.

Інформацію про фактичне виконання бюджету наводять у Звіті про виконання бюджету, який складають менеджери окремих бюджетних центрів або бухгалтери-аналітики і надають до бюджетного комітету підприємства по закінченні бюджетного періоду. У Звіті про виконання бюджету порівнянням фактично досягнутих показників з бюджетними здійснюють розрахунок відхилень із зазначенням їх причин.

Для уникнення впливу зміни обсягу діяльності та з метою зіставності планових і фактично досягнутих показників потрібно здійснювати перерахунок планових показників, наданих у статистичному бюджеті, на фактично досягнутий рівень діяльності. Такий перерахунок має назву гнучкого бюджетування.

В основу гнучкого бюджетування покладено принцип реагування окремих показників бюджету на зміну обсягів діяльності. В зв'язку з цим у гнучкому бюджеті перерахунку підлягають ті статті, що характеризують доходи та змінні витрати підприємства. Щодо постійних витрат, то вони залишаються на рівні планових показників, оскільки в одному релевантному діапазоні такі витрати не повинні змінюватися навіть якщо фактичний обсяг перевищуватиме чи буде нижчим за плановий.

При формуванні величини доходу та витрат у гнучкому бюджеті доцільно використати такі формули:

$$\text{Бюджетна ціна за одиницю} \cdot \text{Фактичний обсяг реалізації} = \text{Гнучкий бюджет доходів} \quad (3.1.)$$

$$(\text{Змінні бюджетні витрати на одиницю} \cdot \text{Фактичний обсяг виробництва}) + \text{Загальні постійні витрати} = \text{Гнучкий бюджет витрат} \quad (3.2.)$$

Перерахунок планових показників доходів та витрат з урахуванням досягнутого рівня діяльності дає можливість визначити плановий прибуток

підприємства за різних рівнів діяльності. Для цього складають гнучкі бюджетні звіти про прибуток.

Відхилення за гнучким бюджетом – це різниця між фактичними даними гнучкого бюджету. Такі відхилення показують вплив інших відмінних від обсягу діяльності факторів на господарські процеси окремого бюджетного підрозділу чи підприємства в цілому.



Рис. 3.5. Порядок визначення відхилення за гнучким бюджетом

Для виявлення відхилень за окремими статтями витрат та доходів доцільно використовувати факторний аналіз. Відхилення за рахунок обсягу діяльності утворюється за рахунок одного фактору – зміни обсягу діяльності, тоді як відхилення від гнучкого бюджету мають багатofакторну природу утворення. Тому для визначення причин утворення таких відхилень здійснюють їх факторний аналіз [22].

Отже, процес фінансового планування на ТОВ «Роберт Бош Лтд» має всі шанси стати успішним інструментом підвищення ефективності його діяльності в майбутньому за умови використання всіх практичних рекомендацій, та спираючись на передовий досвід успішно працюючих корпорацій аграрного сектору.

В процесі написання третього розділу випускної роботи було розглянуто організаційні основи процесу фінансового планування на ТОВ «Роберт Бош Лтд»

в результаті чого встановлено необхідність створення планово-економічного відділу та залучення зовнішнього консультанта з планування. Визначено основні функції планово-економічного відділу та запропоновано ряд інструктивних документів та положень, яких потрібно дотримуватись при здійсненні фінансового планування. Також було розроблено основні етапи та календарний графік розробки фінансових планів на підприємстві.

Розраховано плановий бюджет реалізації та бюджет фінансових результатів для ТОВ «Роборт Бош Лтд» на плановий період діяльності. Під час розрахунків визнали обсяг чистого прибутку, який збільшився на 92 717 тис.грн.

Також у третьому розділі бакалаврської роботи запропоновано шляхи трансформації процесу фінансового планування спираючись на досвід успішно працюючих корпорацій, використовуючи програмні продукти та використовуючи новітні моделі фінансового планування.

ВИСНОВКИ

В процесі виконання дипломної роботи на тему «Фінансове планування діяльності підприємства (на матеріалах ТОВ «Роберт Бош Лтд»)» було детально розглянуто теоретичні основи організації фінансового планування на підприємстві, здійснено аналіз виробничо-господарської діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання. В якості пропозицій щодо удосконалення фінансової роботи на підприємстві запропоновано напрями запровадження та інструменти організації фінансового планування на ТОВ «Роберт Бош Лтд».

При написанні теоретичної частини роботи було зроблено акцент на з'ясуванні сутності та змісту фінансового планування на підприємстві. В результаті такого дослідження підсумовано підходи науковців до змісту поняття «фінансове планування», запропоновано таке його визначення: це процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників для забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності у перспективі.

Для кращого розуміння сутності фінансового планування розглянуто його характерні риси, завдання, принципи та методи. Всі ці складові-характеристики відображають певну особливість процесу планування, а їх комплексне застосування сприяє розробці економічно обгрунтованого фінансового плану підприємства. В межах дипломної роботи розглянуті такі класифікації видів і форм фінансового планування: за змістом і формою прояву (директивне, індикативне); залежно від напрямку використання джерел інформації (реактивне,

інактивне, преактивне, інтерактивне); залежно від терміну, на який складається план, і ступеня деталізації (довгострокове, середньострокове, короткострокове).

В теоретичній частині бакалаврської роботи розглянуто види планів і послідовність їх розробки. Перспективне планування охоплює понад 5 років – 10, 15, 20 років. Такі плани визначають довгострокову стратегію підприємства, соціальний, економічний та науково-технічний розвиток. Щодо середньострокового планування, то воно проводиться на період від 1 до 5 років. Поточне планування охоплює період до 1 року – піврічне, кварталне, місячне, декадне і добове планування. Слід зазначити, що одним із основних напрямів фінансового управління є бюджетування, яке можна подати як інтегровану систему складання бюджетів, поточного контролю за їх виконанням, обліку відхилень фактичних показників від бюджетних та аналізу причин суттєвих відхилень.

Важливою складовою першого розділу випускної роботи є питання організації процесу фінансового планування на підприємстві та контроль планової діяльності. Ефективність системи планування (її успішність) визначається значною мірою рівнем її організації, направленої на раціональне поєднання основних елементів системи планування: персонал; механізм планування; процес планування; засоби, які підтримують процес планування. З'ясовано, що на практиці застосовують три схеми організації роботи по обладнанню планів: зверху-вниз (централізована); знизу-вверх (децентралізована); круговим способом (зустрічне планування). Дослідження процесу планування діяльності підприємства дозволило ознайомитися із основними його етапами та стадіями. Невід'ємною частиною фінансового планування є аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

В процесі виконання другого розділу бакалаврської роботи було здійснено аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Роберт Бош Лтд».

ТОВ «Роберт Бош Лтд» є дочірньою компанією всесвітньо відомого концерну «Robert Bosch», що є одним з найбільших виробників споживчих товарів виробничого призначення. Концерн є інтернаціональною компанією, що має виробничі і збутові підрозділи на чотирьох континентах планети.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» проводить вдалу політику щодо формування джерел капіталу, адже власний капітал значно перевищує зобов'язання, що свідчить про щорічне зростання ресурсів підприємства, які втілюють в собі економічні вигоди. Основні фонди товариства за аналізований період знаходяться у задовільному стані. Позитивну динаміку продемонстрували такі показники, як коефіцієнт оновлення та фондівіддача та інтегральний показник економічної ефективності. Такі показники, як фондомісткість, фондоозброєність та коефіцієнт вартості основних фондів в активах підприємства мало незначну динаміку до погіршення. Коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності та коефіцієнт вибуття мали хвилеподібну динаміку: зменшувалися у 2020 р. та зростали у 2021 р. Проте, проведений аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ «Роберт Бош Лтд» вказує на існуючі проблеми з оборотними активами підприємства, адже серед досліджених показників більшість з них хоч і мають високі показники, проте майже мають стабільну тенденцію до погіршення. До таких показників відносяться: коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності грошових засобів, коефіцієнт відволікання оборотного капіталу, рентабельність оборотних активів та інтегральний показник ефективності оборотних активів. Мали нестабільну динаміку такі показники як коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань, коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів по виручці від реалізації. І тільки такі коефіцієнти як коефіцієнт матеріальних запасів, коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та період її погашення мали стабільну динаміку до покращення.

У структурі сукупного капіталу переважає власний капітал товариства. На товаристві «Роберт Бош Лтд» відбуваються негативні зміни у структурі сукупного капіталу, так як щорічно відбувається збільшення питомої ваги позикового капіталу та відповідно зменшення частки власного капіталу. Не дивлячись на те, що за абсолютним значенням власний капітал підприємства зростає, темпи зростання позикового перевищує темпи зростання власного. Протягом 2019–2020 рр. на ТОВ «Роберт Бош Лтд» переважала дебіторська заборгованість, що свідчить про ефективну кредитно-депозитну політику

підприємства, яка забезпечує можливість товариству вчасно розраховуватися зі своїми кредиторами. Погіршення ситуація спостерігається у 2021 р., коли кредиторська заборгованість була вищою за дебіторською, що може дестабілізувати фінансову стійкість підприємства. Власний капітал підприємства значно перевищує позиковий, хоча й демонструє негативну динаміку до зменшення.

ТОВ «Роберт Бош Лтд» має стабільний фінансовий стан, оскільки більшість показників відповідають нормативному значенню та мають позитивну динаміку до покращення. Негативну динаміку мав тільки коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт фінансової стійкості дещо був нижчим за нормативне значення. Протягом досліджуваного періоду досліджуване товариство мало абсолютну фінансову стійкість. Що означає, що ТОВ «Роберт Бош Лтд» здатне формувати фінансові ресурси таким чином, щоб забезпечити можливість постійної рівномірної основної діяльності, з урахуванням всіх ризиків та змін зовнішнього середовища.

Найбільш ліквідні активи товариства перевищують термінові зобов'язання тільки у 2021 р. Тобто, розраховатися з терміновим зобов'язаннями найбільш ліквідними активами товариство могло тільки у 2021 р. У 2019 р. грошових коштів було майже у 9 разів менше, ніж термінових зобов'язань. У 2020 р. – термінові зобов'язання перевищили грошові кошти у 1,5 разів.

Враховуючи те, що підприємство не користується ні короткостроковими кредитами банків, ні довгостроковими зобов'язаннями, швидкоореалізовані та повільноореалізовані активи протягом 2019-2021 рр. перевищують короткотермінові та довготермінові пасиви, відповідно;

Необоротні активи підприємства є меншими за власний капітал товариства протягом усього досліджуваного періоду, що й відповідає нормативу.

Баланс ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2021 р. є абсолютно ліквідним, у 2019 та 2020 р. не виконувалася перша умова, що свідчить про складність у поточній ліквідності товариства. Проте, досліджуване підприємство має високу перспективну ліквідність. Більшість досліджуваних показників ліквідності відповідають нормативному значенню та мають динаміку до покращення.

Єдиний показник, який у 2021 р. не відповідав нормативному значенню – це коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості.

Показники платоспроможності ТОВ «Роберт Бош Лтд» свідчать про фінансову спроможність підприємства, адже воно має достатню кількість оборотних активів, поточна заборгованість повністю покривається за рахунок коштів дебіторів, частка кредиторської заборгованості невисока, що забезпечує ефективне функціонування товариства, а частка оборотних активів у активах підприємства досить висока і становить 81-90%.

Розрахувавши показники ділової активності ТОВ «Роберт Бош Лтд» за 2019–2021 рр. можна зробити висновок, що підприємство має високу ділову активність, адже «золоте правило» для ТОВ «Роберт Бош Лтд» виконується щорічно протягом досліджуваного періоду. Коефіцієнти оборотності оборотних активів мають як позитивні, так і негативні зміни, хоча значення досліджуваних коефіцієнтів є досить високими. Кількість операційних циклів зростає, що також є хорошим знаком для підприємства. У 2021 р. спостерігається зменшення тривалості фінансового циклу до 38 днів, що є найнижчим показником за досліджуваний період. Низьке значення фінансового циклу позитивно впливає на діяльність підприємства.

Рентабельність чистого грошового потоку ТОВ «Роберт Бош Лтд» у 2019 р. була від'ємною, що свідчить про перевагу витрачань над надходженнями грошових коштів. У 2020 р. ситуація змінилася і рентабельність ЧГП мала додатне значення, що означає, що досліджуване товариство не змогло використати 101188 тис. грн грошових надходжень. У 2021 р. значення рентабельності ЧГП знизилося на 62,43% і становило 44,63 %, що означає, що сума невикористаних коштів зменшилася. Рентабельність грошового потоку по операційній діяльності мала подібну тенденцію, збільшившись у 2020 р. до рівня 119,68 % та зменшившись у 2021 р. на 64,0 % до рівня 43,08 %. Рентабельність від інвестиційної діяльності мала додатний показник тільки у 2020 р.

Фінансовий результат від операційної діяльності складає у 2019 р. 122 137 тис. грн., у 2020 р. – 147819 тис. грн, у 2021 р. - 160 185 тис. грн., що свідчить

про збільшення операційної діяльності досліджуваного товариства та є позитивним показником у діяльності підприємства.

У загальному фінансовий результат від фінансової діяльності були найвищими у 2020 р. і склали 127 тис. грн. У 2021 р. вони зменшилися на 307 тис. грн. до набула від'ємного значення і становили -123 тис. грн.

Фінансові результати від іншої звичайної діяльності мали додатне значення тільки у 2021 р. і становили 598 тис. грн. У 2019 та 2020 рр. даний показник мав від'ємне значення - 5698 тис. грн та -26 тис. грн відповідно.

Фінансовий результат до оподаткування у 2019 р. склав 121 577 тис. грн., з них було сплачено 21930 тис. грн податку на прибуток, отже, чистий фінансовий результат за досліджений рік склав 99647 тис. грн. У 2020 р. фінансовий результат до оподаткування становив 147820 тис. грн., податок на прибуток склав 27632 тис. грн. і відповідно чистий фінансовий результат склав 120188 тис. грн. У 2021 р. ТОВ «Роберт Бош Лтд» мав прибуток до оподаткування у сумі 160660 тис. грн, 30057 тис. грн. було сплачено податку на прибуток, а чистий фінансовий результат склав 130603 тис. грн.

Збільшення прибутку підприємства в умовах ринкових відносин можливе завдяки виявленню резервів збільшення об'єму реалізації продукції, зниження її собівартості. Резерви зростання прибутку – це кількісно вимірні можливості його збільшення за рахунок зростання об'єму реалізації продукції, зменшення витрат на її виробництво і реалізацію, недопущення зовні реалізаційних збитків, вдосконалення структури виробленої продукції.

В третьому розділі випускної роботи було чітко обґрунтовано шляхи запровадження фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд». З'ясовано, що корисним для даного підприємства є залучення консультантів з планування, оскільки фінансове планування знаходиться на стадії запровадження. Обґрунтовано необхідність створення планово-економічного відділу на підприємстві та визначено основні напрямки та функції діяльності плановиків. Визначено, що для успішної організації фінансового планування в компанії необхідно дотримуватись ряду інструктивних документів та положень. Також, в межах організаційних питань було складено календарний графік розробки

фінансових планів підприємства; розкрито зміст інформаційних потоків, які повинні надходити до планово-економічного відділу; запропоновано основні етапи розробки фінансових планів на підприємстві.

При здійсненні процесу організації фінансового планування в ТОВ «Роберт Бош Лтд» було розроблено такі планові документи:

1. Бюджет реалізації.
2. Бюджет фінансових результатів за видами продукції.
3. Бюджет грошових коштів.
4. Прогнозний баланс.

В якості рекомендацій на майбутнє по удосконаленню процесу фінансового планування та бюджетування на ТОВ «Роберт Бош Лтд» було запропоновано використання оптимізаційних блоків, що забезпечить багатоваріантний підхід до прийняття управлінського рішення, розширить коло інформації, яка необхідна при розробці фінансових планів.

Розраховано плановий бюджет реалізації та бюджет фінансових результатів для ТОВ «Роберт Бош Лтд» на плановий період діяльності. Під час розрахунків визнали обсяг чистого прибутку, який збільшився на 92 717 тис.грн.

Як підсумок, важливо констатувати, що процес фінансового планування на ТОВ «Роберт Бош Лтд» має всі шанси стати успішним інструментом підвищення ефективності його діяльності в майбутньому за умови використання всіх практичних рекомендацій, та спираючись на передовий досвід успішно працюючих підприємств.

